

ЗЕЙН ГРЕЙ ГЪРМЯЩОТО СТАДО

Превод от английски: Атанас Шопов, 1946

chitanka.info

I ЧАСТ

Есенните ветрове отдавна брулеха тревата на огромната високопланинска долина и дъхът на Севера беше обагрил лъкатушешите редици дървета по брега на реката. Злато, пурпур и огън ярко се преливаха на утринното слънце.

Птиците и животните на откритата дива северна страна усещаха в гърдите си копнежът по Юга. Крясъкът на дивите гъски отекваше в пущинака. Бързи ята от тези предвестници на зимата отлитаха, ясно открояващи се в синьото небе.

Високо, върху западния гребен на каньона, бе кацнал един орел и оглеждаше долината от острите скали. Там долу, по дългите склонове и безбрежната долина, на юг се движеше черна маса, пълзяща бавно като змия. Тя изглеждаше широка колкото самата долина. Достигаше до мъгливия, пурпурен хоризонт, където се изгубваше. Нейната най-плътна част покриваше част от долината и във всички посоки се разделяше на широки, неправилни ръкави, подобни на реки, които се обновяват от изворите си в планината. Слабо позлатени петна от сива трева блестяха тук-там върху черния фон. Изглеждаше, че вълните от тъмни петна по тревата постоянно напредват. Тук-там сред тях прозираха зелени полета. И колко бавна бе тази промяна! Все пак масата неспирното се придвижваше напред.

Черна, жива маса! Орелът се вгледа в едно грамадно, широко цяла миля стадо бизони. Навсякъде бизони, милиони бизони! Рунтавето, безредно стадо нямаше край. То заемаше склоновете, равната част на долината и далечния мъглив хоризонт.

Острият поглед на орела беше само едно средство за осигуряване на прехрана. Той не беше в състояние да се радва на красотата на тази земя и на нейните безбройни сиви обитатели. Безкрайна долина, пречиствана от студения вятър на широкото небе, тя бе живото наследство от хилядолетия, от милиони години! Див и първичен беше пейзажът — красноречив свидетел на миналото. Бъдещето беше като тъмната, чужда, непозната пурпурна далечина, обкръжена от

трептенето на един трагичен дъх. Но настоящето беше изпълнено с естествена радост: див, девствен живот под открито небе, слънцето грее над земята, като окото на самия творец. Мир, тишина и пустош заобикаляха орела, изправен неподвижно като на пост.

Едва доловима тъга беше легнала като невидимо покривало над долината. Дали това не беше приказната, приспиваща магия на есента? Или всепроникващият дъх на един умиращ сезон, който се противи на суровата сила на снега и леда? Ярко и прекрасно настъпва утрото, но не за дълго: след него идва нощта. В този тих въздух имаше нещо повече от тъжната сънливост на есента. Изглеждаше така сякаш тук дишаше едно величествено същество, невидимо, безкрайно, всеобятно. И то криеше своята тайна.

Изведнъж орелът, бърз като светкавица, се спусна от своята самотна скала, все по-надолу и по-надолу, внезапно разпери криле и тържествено и бавно почна да се вие над петното трева, заобиколено от множество бизони.

Върху тази трева, почти в средата на грамадното стадо, се разиграваше борба за първенство между главатаря на стадото и съперника му.

Грамадното животно водач, рунтаво и кафяво, не беше красив, но въпреки това великолепен екземпляр. Той имаше размери на два вола и беше висок като кон. Неговата обемиста глава с дълга възлеста козина беше ниско наведена. Ноздрите му почти опираха о земята. Късите му извити рогове се открояваха встрани. Под разбърканите дълги къдри святкаха очите му. Силният му гръб постепенно се извиваше, а късата му опашка, с кичур косми накрая, се издигаше право нагоре. Прегракнало мучене се изтръгна дълбоко от гърдите му. То изразяваше силно негодувание от наглото безсрамие на младия бизон, дръзнал да се противопостави.

Безбройни бяха борбите на този стар водач. Години наред той бе начело. Бе забравил дори инстинктите на младостта си и бе предизвикал своя съперник на борба за първенство над бизоните. И сега се подчиняваше на закона, който дава право само на най-силния.

Бизонът, когото водачът бе предизвикал на двубой, също беше великолепно животно. Той навеждаше грамадната си черна глава, а мощните удари на копитата му изхвърляха трева и буци пръст във въздуха. Беше кафяв на цвят и не изглеждаше толкова раздърпан и

изтощен като водача. Черни къдрици висяха на гъсти вълни по главата, раменете и коленете му. Големи, пулсиращи мускули се издуваха върху плешките му, когато биеше крак и кръжеше около врага си.

Намиращите се наблизо бизони не даваха вид, че се интересуват от тази борба. Те вдигаха от време на време черните си глави, кротко наблюдаваха водача и ревнивия му съперник и отново се навеждаха да пасат.

Водачът не дочака врагът му да открие двубоя. Старият бизон нападна пръв. Ударът му беше невероятно бърз за такова тежко животно, а напорът — мощен. Той улучи противника си право в челото. Глухо мучене съпроводи сблъскването. Младият съперник се залюля от удара. Цялото му тяло трепереше. Тогава нещо като че ли го подхвърли нагоре, главата му се изправи, предните му крака загубиха почва и той грохна тежко по гръб, като заора пръстта с рогата си.

Поради устрема на своето нападение водачът падна на колене и загуби спечеленото преди това предимство. Той запръхтя от гняв.

Младият бизон пъргаво се изви настрана и скочи на крака. Побързо от кон, по-ловко от котка той с всичка сила се хвърли срещу противника. С блъскащи се глави и с триещи се рога тези животни започнаха безмилостна като самата природа битка. Това бе зрелищен двубой на бизони самци. Извити и опрели чело в чело, те майсторски си нанасяха удари; всеки от тях се мъчеше да нанесе с рогата си смъртоносен удар на другия.

В облак прах те разораваха прерията, разбутваха насам-натам пасящите бизони, премествайки се на големи пространства в борбата. Постепенно силата и бързината на двамата борци намаляваше. Но тяхната ярост и кураж не се изчерпваха. Важно бе само едно: смърт или пълно поражение.

Старият водач беше в разгара на последната си борба преди края на живота си. Ранен, облян в кръв и полепнал с пръст, той отстъпи пред напора на противника си. Неговият дроб като голям мях изпусна глухо хриптене — това бе хриптене на победен. Той не можеше повече да удържа на този жесток, млад бик. Трябваше да отстъпи и да се признае за победен. Инстинктът за водачество отстъпи пред инстинкта за самосъхранение. Крачка по крачка той се отдръпваше, приковал очи в мучащия млад победител. Имаше мигове, когато този ниско сведен, блъскащ го череп го оставяше спокойно да си поеме дъх, и точно в

един такъв миг старият се отскубна, смеси се с пасящото стадо, като отстъпи на победителя. Старият първенец се оттегли и стадото вече имаше нов водач.

Орелът се понесе към своето самотно място, вкопчи нокти в острата скала и заразглежда долината с кристален поглед.

Пред черната маса от бизони вятърът издигна подобно на фуния прах към небето. Тази игра на природата предизвика раздвижване в предните редици на бизоните. Изведнъж животните започнаха да бягат, насочвайки се на юг. Това движение се разрасна като бърз порой и усили тропота от копита. Грамадната маса се раздвижи, като че ли бе обладана от един дух, една воля. Звукът от тропашите копита се превърна в гърмящ звук. Изви се прах, който образува жълти, подобни на пушек облаци над ливадите и над безбройните, подскачащи гърбове. Земята трепереше под копитата на гърмящото стадо.

Орелът стоеше неподвижен върху своята самотна скала, равнодушен към хаоса в дъното на долината. Времето минаваше. Слънцето бавно достигна зенита си. Постепенно бумтенето на земята и тропането на копитата намаляваше, пренесе се напред и замря в далечината. Стадото отмина. Орелът дремеше нависоко, прахът и шумът изчезнаха от долината. Пустота, тишина и мир завладяха тържествено обедните часове.

Беше пролет. Много години след като самотният орел бе наблюдавал стадото бизони.

Високопланинската прерия се простираше на вълни от покритите със сняг Скалисти планини чак до пустите далечини на изтока. В нежнозелено бе обагрена избелялата под снега трева. Едно ято диви патици, закъсняло с ежегодното си прелитане, бързаше в своя полет на север. По гребените на хълмовете пасяха лопатари, а дълбоко в проломите, където се пенеха шумящи потоци, между снежните петна, сърни хрупаха нежните кълнове на тревата.

Отвъд планината, където започваше равнината, стада бизони скитаха сред еднообразието на сивата шир. Докъдето се простираше обширната земя се увеличаваше броят на черните бизони. И като необятно море достигаха чак до мъглявата далечина.

Една река криволичеше из равнината и при обраслия завой се показваше индиански лагер с бели палатки, червени одеяла и спокойно виещи се стълбове синкав дим.

В храстите по брега на реката лежаха скрити индианци, очакващи бизоните да дойдат на водопой. Тези ловци не гонеха плячката си. Те трябваше само да чакат и да избират най-хубавото месо, най-добрите кожи. Те убиваха не повече, отколкото можеха да употребят.

На брега на реката черните чудовища идваха на водопой. Мъжките, женските и малките пристигаха в безкрайно шествие. Близко до индианския лагер, където дърветата и храстите обграждаха водата, те вървяха предпазливо. Предпочитаха само откритите места. Но отделни животни минаваха близо до засадата и най-хубавите падаха жертва на смъртоносните стрели на червенокожите. Един млад, рунтав бик, с гладък кафяв косъм, великолепен в своята настъпваща зрелост, мина близо до главатаря на това ловджийско племе. Той се надигна от скривалището си. Беше сух, тъмен, висок и със здраво телосложение индианец, с остър поглед, отправен към плячката си. Той опъна лък така, както малцина индианци биха могли да го направят. Каменното острие на стрелата опря в лявата му ръка. Тогава отпусна стрелата. Като лъч светлина тя блесна във въздуха, улучи бика в плешката, забивайки се наполовина в месото. Животното измуча, без да прояви особено безпокойство. То се извърна и тръгна по същия път, по който бе дошло, само че все по-бавно и по-бавно. Главатарят го последва до края на гората. Бикът се спря, задиша тежко, свлече се на колене и се катурна настрана.

След ловците идваха индианките с оръжията си от камък и кост, за да одерат бизона, да нарежат на късове месото му и да го пренесат в лагера.

Главатарят се отдръпна под едно дърво, за да почине върху бизонова кожа. Оттатък белите планински върхове живееха неговите червенокожи врагове от едно омразно племе. Други грижи освен омразата към тези врагове той не познаваше. Неговите червени богове не можеха да му предскажат бъдещето. Бледоликият, който трябваше да прогони него и племето му в пустошта на безплодните хълмове, не беше още познат дори на сън. Гордият му и бодър ум никога не можеше да допусне, че докато са живи поколенията, ще изчезнат бизоните. Безбройни бяха те — като песъчинките по дъното на реката. Винаги са били безбройни и такива ще останат. Бизонът живееше, за да доставя храна, облекло и покрив на индианеца.

Една група бели яздеше уморено през голямата равнина столетия преди чудната прерия да падне под властта на Западните щати на Америка.

Тези бели пътници бяха испанските разузнавачи под командването на безстрашния Коронадо. Много от тях бяха на коне — яздеха арабски коне от най-чиста раса, от която произлезе мустангът на Запада. Но повечето вървяха пеша, носеха чудновато облекло, което не беше подходящ за трудния им поход. Носеха също и особени оръжия.

Според летописеца им Кастанеда те вече бяха изминали стотици мили през безкрайни равнини, през голите пясъчни пустини, в които не се намираше нито дърво, нито камък, а намерения по пътя говежди тор натрупваха на купчини като указание при връщането им. Те загубиха много коне и хора.

Навсякъде по пътя си из тези големи пясъчни и тревисти равнини испанците срещаха стада гърбави волове, така многобройни, както овцете в Испания. Но те не виждаха никакъв човек близо до тези животни. Уморените и заблудени пътници, полумъртви от глад, намираха в тези волове храната, от която тъй много се нуждаеха. Тяхното месо им даваше сили и кураж да преодолеят препятствия, каквито само кръстоносците биха могли да преодолеят. Кастанеда пише: „Тези волове имат големината и цвета на нашите бикове... На плешките си те имат руно от косми, по-гъсто на предната, отколкото на задната страна, а космите са като вълна. Имат конска грива на раменете си и твърде много вълна, дълга чак до коленете. Голям кичур от нея виси на челото им и те изглеждат, като че ли имат бради. Мъжкарите имат дълга опашка с голям кичур или сноп на края, така че приличат донякъде на лъв или на камила. Те се бият с рога и бягат бързо; настигат и убиват коня, когато са ядосани и раздразнени. Конете бягат от тях, било поради ужасния им вид, било защото не са виждали подобни животни. Изобщо те са грозни и диви животни на вид и по телосложение.“

Коронадо и Кастанеда със своя отряд безстрашни герои бяха първите бели, които видяха американските бизони.

II ЧАСТ

През юношеството си, преди и по време на ужасните години от Гражданската война, Том Доун постепенно беше обзет от изкушението, което съблазняваше толкова млади хора да станат авантюристи и пионери в югозападните области.

Бащината му къща не беше много приветлива, но докато майка му бе жива и сестрите му — неомъжени, той остана вкъщи, доби в Канзаското селско училище образованието, което можеше да се получи там, и работеше усърдно във фермата. Когато Канзас в началото на въстанието отказа да застане на страната на Южните щати, бащата на Том, който беше на страната на бунтовниците, се присъедини към прочутата партизанска група на Куентрил. Сестрите на Том симпатизираха на Южните щати. Том и майка му обаче открито бяха за Северните щати. Така в семейството се получи едно раздвоение. След известно време момичетата се омъжиха и напуснаха бащината къща. Майката на Том не преживя дълго своя съпруг, който бе застрелян при един поход на Куентрил.

Том изживя горчивината и тъгата на своята младост, но те оставиха следи у него. Само привързаността към майката го задържа да не замине и нейната бедност го принуди да се хване на тежка работа. След войната той заскита от място на място, всеки път все по-близо до незаселената земя. В неговите жили течеше кръвта на пионерите и бъдещето му бе отдавна предопределено. Той искаше да стане фермер, земеделец, да отглежда говеда и коне, защото обичаше тези мъжки занятия. И все пак го теглеше да види граничната земя, да се впусне в бурен живот, да търси чудесното парче земя, което би го задоволило. Така в душата на Том Доун властваше раздвоеният дух, който владееше хиляди мъже и с течение на времето откри Запада за цивилизацията.

Едва през есента на 1874 г. обаче той се поддаде на желанието си за приключения. Лятото на тази година беше от голямо значение за Югозапада.

Една група ловци на бизони, изкушени от възможността за свободен живот и добри изгледи за пазар на бизонова кожа, се противопостави на индианците в техните ловни области и прогони последните големи стада. Неизбежно последва индианска война. Чейените, кайените, апахите и команчите поеха пътя на войната. Хиляди воители от тези племена предприемаха всевъзможни обсади на една малка група ловци на бизони и войници и бяха отхвърляни при методично повтарящите се жестоки нападения. Историята на тази борба силно впечатли Том Доун. Но най-вече го привличаше мисълта за лов на бизони.

В първите дни на пролетта Том Доун се яви в снабдителната гранична станция, където една малка армия от ловци на бизони се подготвяше за голям ловен поход на юг.

Атмосферата в тази гранична крепост и товарна станция бе за Том нещо съвсем ново и съживи в сърцето му младежката любов към приключения, към бурния живот на граничаря. Грамадни товарни коли, някои запрегнати с по шест коня и натоварени с бали от сурови бизонови кожи, идваха тръскащи се откъм прерията. Безкрайно шествие от мъже и жени се движеше по широката главна улица на градчето. Повечето носеха груби пътни дрехи и всички бяха обзети от тайнствената сила, завладяла цялата област. В това множество се смесваха войници, комарджии с дълги пардесюта и много модерно облечени жени, които според Том хвърляха прекалено любезни погледи. Освен това имаше различни увеселителни заведения, кръчми и танцови салони, които Том удостои само с бегъл поглед. Прахът на улицата беше много дебел, а гъсти облаци от него се извиваха нагоре.

Скоро Том се почувства привлечен от лагера в покрайнините на градчето. Тук групите ловци на бизони правеха своите приготовления за похода на юг. Том възнамеряваше да се присъедини към една от тези групи, но историите, които достигнаха до ушите му, го предупреждаваха да внимава. Според слуховете някои от тези мъже не бяха с нищо подобри от команчите.

След по-точно информиране Том научи, че екипировката струва много скъпо. Със своите малки спестявания той мъчно би могъл да си достави дори само част от нея. Не му оставаше нищо друго, освен да се залови за работа, колкото е възможно най-изгодно, и като спестява от приходите си, да може да си купи своя кола, коне и

принадлежности. Той имаше здравото, радостно чувство, че щастието е с него.

На края на улицата Том стигна до една тополова горичка, в непосредствена близост до градчето. Тук той видя да се белеят чергилата на цяла редица коли. Бяха се събрали три отделни ловджийски дружини, като най-голямата имаше най-много коли. Гореше лагерен огън. Миризмата от дим на горящите дърва изпълни Том с приятно чувство. Във въображението му се появиха картини от пустинята и самотни лагери край шумящ поток. Една пълна жена се навеждаше над корито за пране. Под чергилото на една кола Том зърна лицето на едно много хубаво момиче, загледано в далечината. Двама младежи подковаваха кон. Под една топола стояха двама мъже, седнали върху денк от одеяла.

Щом Том пристъпи в горичката, един от мъжете се изправи в целия си ръст, при което се очерта добре сложена фигура. Той изглеждаше доста възрастен, но с напълно запазена физика, лицето му беше брадясало и обгорено от слънцето. Ясните му сини очи се спряха любопитно върху Том. Другият имаше забележителни черти: твърди, рязко очертани, издялани сякаш с каменна студенина. Върху сухите му, обгорени страни се очертаваха дълбоки бразди, а очите му бяха заобиколени от множество бръчки. Той имаше сиви, ясни очи и особено остър поглед.

Том имаше впечатлението, че вижда истински ловец от прерията. Гигантът изглеждаше мъж с необикновена сила. Том пристъпи бързо към разкриване на загатката.

— Казвам се Том Доун — каза той. — Търся работа в някоя група ловци на бизони.

— Приятно ни е да се запознаем. Кларк Хаднъл — а това е моят приятел Пийлчак — отговори гигантът.

След това двамата мъже се здрависаха с Том и проявиха значителен интерес към него, както бе обичайно за времето и мястото. Хаднъл разгледа с непринудена чистосърдечност жилавата фигура и голобрадото лице на Том; погледът на Пийлчак беше остър и проницателен и един смътен спомен като че премина през паметта му:

— Доун. Бил Доун, който яздеше с Куентрил, ваш баща ли беше?

— Да, така е — отговори Том, малко смутен от този неочакван въпрос.

— Аз познавах вашия баща. Вие приличате на него, само цветът на кожата ви е малко по-светъл. Той беше голям майстор в ездата и стрелбата... А вие трябва да сте били още дете, когато той...

— Бях петнадесетгодишен — каза Том, когато другият се позабави.

— Бяхте ли на страната на вашия баща?

— Не. Аз бях на страната на Северните щати.

— Да, да, лоши дни бяха — въздъхна Хаднъл, като че ли си спомняше горчиви преживелици. Тогава интересът му нарасна.

— Ние се нуждаем от един човек и вие ни изглеждате подходящ. Обичате ли уиски?

— Не.

— Сам ли сте?

— Да.

— Убивали ли сте бизони?

— Не.

— Можете ли да стреляте?

— Винаги съм бил добър стрелец. Убил съм досега доста сърни и дребен дивеч.

— Как ви хрумна да тръгнете с ловците на бизони?

Том се забави за момент да отговори на този въпрос и после откровено разказа за всичките си съкровени желания и планове.

Хаднъл се засмя. Обясненията на Том изглежда му направиха дълбоко впечатление, защото той постави ръката си върху рамото му.

— Млади момко, това, което ми разказахте, ме радва — каза той.

— И аз също имам моите особени основания да участвам в такава рискована игра. Това, което искам, е една ферма — един тих селски живот. Така че ние имаме еднаква цел. Добре дошъл при нас! Дайте си ръката!

Том почувства силното стискане на мазолеста ръка, която е познавала плуга и брадвата. Пийлчак също се надигна, раздруса ръката на Том и изрази своето мнение не по-малко решително, отколкото Хаднъл.

— Смятай, че сделката е добра и за двете страни — каза той. — Истинските мъже са рядкост. Аз познавам лова на бизони, това е един труден занаят. Ако събирането на бизонове кожи не беше много по-

тежко от риненето на въглища, тогава напразно съм бил ловец на месо при У. П. в Санта Фе.

Хаднъл извика двамата по-млади мъже, които подковаваха коня. Те изглеждаха под тридесет години, едри мъжаги, но това беше единствената им прилика.

— Бърн, подай си ръката на Том Доун — каза Хаднъл сърдечно. — И ти, Стронгхърл!... Доун иска да се присъедини към нас.

Двамата мъже поздравиха Том дружелюбно и с явно любопитство, както е обичайно в такъв случай. Бърн, както личеше от приликата, беше син на Хаднъл. Лицето на Стронгхърл отговаряше на името му: едното беше забележително, колкото и другото.

— Бърн, ти ще вземеш Доун в своята кола — каза Хаднъл. — Така нашата група е попълнена и утре тръгваме за Пфаненстил... Хей, жени — извика той към отсрещната кола, — излезте и поздравете новия човек.

Дебеличката жена напусна коритото и се приближи, избърсвайки мокрите си ръце в престилката. Усмивка проясни строгите ѝ черти.

— Жено, това е Том Доун — каза старият ловец. След това запозна младия човек с жената на Бърн. Том позна младото лице, което бе видял под чергилото на колата. Накрая се появи едно осемнадесетгодишно момиче, то беше сестра на Бърн и очевидно гордостта на стария Хаднъл. Имаше широко лице, приятни, черни, огнени очи, които набързо разгледаха Том.

Така преди да може да осъзнае щастието си, Том се видя в кръга на хора, които бяха от неговата черга и му харесаха от пръв поглед. Освен това Хаднъл имаше същата цел, която и Том, целта на пионера, а обстоятелството, че Пийлчак, стар ловец на бизони, ще ги придружава в дивия Тексас, вдъхваше още по-голяма надежда. Разбира се, Том не беше уговорил нито възнаграждението, нито задълженията си, но той чувстваше, че може да се довери безрезервно на стария Хаднъл.

— Къде ви е багажът? — запита Бърн. — Какво снаряжение имате?

— Един вързоп дрехи и раница.

— Без кон и без пушка. А пари? — додаде Бърн с приятелско любопитство.

— Двеста долара.

— Добре. Щом подковем този кон, ще отида с вас в града.

— По-добре ще бъде, сине — обади се Хаднъл, — да предоставим на Пийлчак да купи пушка, кон и други принадлежности за Том.

— Хм! — каза госпожа Хаднъл. — Познавам ви вас мъжете — загубвате си ума, щом се касае за пушки и коне.

Жените се върнаха към работата си, а Хаднъл и Пийлчак тръгнаха за града. Том, обзет от своите чувства, се помота насам-натам безцелно и след това се присъедини към Бърн и Стронгхърл, които се мъчеха с подковаването на коня. Животното беше с твърде буен темперамент.

Бърн се изправи и посочи към другия край на горичката, където между дърветата се белееха още чергила на коли.

— Доун, ще бъдете ли така добър да ми докарате онзи, кафявия?

Том взе един оглавник и се запъти към дърветата. Весели мисли се въртяха из главата му. Той стигна до кафявия кон и видя, че животното яде от ръката на едно момиче. Наблизо бърбреха чужди хора. Том мярна фигурите, без да се вглежда в тях. Той съсредоточи цялото си внимание върху коня, дори не удостои момичето с поглед, но тя го запrikaзва:

— Днес хващам за втори път коня ви.

— Много благодаря, но той не е мой — отвърна Том и поставяйки оглавника върху врата на животното, погледна момичето.

Нейният поглед се срещна с неговия. Очите ѝ бяха големи, черни като нощта и гледаха косо. По кестенявата ѝ коса проблясваше игрива светлина.

Погледите на Том и момичето се втренчиха едни в други сериозно и дълбоко, но и двамата не знаеха какво казват те.

После Том отклони погледа си и започна да прикачва оглавника. Но с поглеждане скришом встрани той можеше още да наблюдава момичето. То беше със среден ръст, нито високо, нито ниско, но правеше впечатление със стройната си и гъвкава фигура. Беше млада. Дрехите и от груба вълна изглеждаха износени.

— Хубав кон — каза тя, галейки меките ноздри на коня.

— Да, хубав кон. Надявам се, че конят, който ще купя, ще бъде също тъй хубав — отговори Том.

— Вие също ли сте ловец на бизони? — попита тя с жив интерес.

— Смятам да стана.

Тук се намеси един груб глас:

„Мили, ти не си крадла на коне и нямаш работа с чужди мъже.“

Том се обърна бързо: един едър мъж стоеше от другата страна на лагерния огън. Едра, стърчаща фигура с кожена престилка и чук в жилавата ръка. Невъзможно бе този рус великан да бъде баща на момичето. Рядка руса брада покриваше лицето на мъжа, без да намалява суровостта и грубостта му. Той имаше ясни, сини очи с остър поглед.

— Извинете — каза Том твърдо. — Трябваше да прибера коня на господин Хаднъл.

После се обърна към момичето и му благодари. Този път тя наведе очи. Том се изви и се отдалечи, като държеше коня за поводата. Той не допусна, че тази случка би имала някакво значение, но грубият глас на русия мъж го беше ядосал малко. Обаче това леко раздразнение се изпари и остави в паметта му само неопределения, особено приятен образ на момичето, докато сериозната грижа за снабдяване с кон и пушка измести всичко останало.

Следобед мъжете се върнаха от града, придружени от един приличен кон, със седло, натоварено с юзди, одеяла и шпори. Том опита коня, на който даде името Дъсти (прашен), тъй като само едно основно измиване можеше да отстрани праха от кожата му. Дъсти се представи много добре. Всички, без Пийлчак, изразиха одобрение. Останалите часове от следобеда той прекара в компания с Бърн Хаднъл, на когото помогна да стегне голямата кола, която щеше да превозва скъпите им съоръжения и да събира очакваните кожи из прерията.

По залез-слънце Том чу приятния призив на домакинята за вечеря. Той не закъсня много след Бърн за трапезата, която представляваше една ленена покривка, постлана на земята. Изглежда, всички бяха гладни. Хаднъл напълни цинковата си паница, наля чашата си и отиде до колата, като постави вечерята си върху капрата. Той беше твърде едър, за да може да седне на земята по индиански обичай със сгънати крака, обаче ръстът му позволяваше да яде прав край капрата. Също и Пийлчак имаше своя особен обичай: той постави паницата си на земята и приклекна на едно коляно.

Всички бяха във весело настроение, с изключение на Пийлчак. Веселостта не им пречеше да задоволят добре глада си, а създаваше

шеговита атмосфера. Том не беше единственият, който бягаше от монотонното всекидневие в селището, мечтаейки за чудесата на девствената прерия, за бъдещ дом и благосъстояние.

След вечеря той отново отиде в града, този път нарочно сам. Вече не обръщаше внимание на порива, който го тласкаше. Но разходката му по главната улица на градчето не можа да задоволи неопределения му копнеж и той отново се отправи към лагера.

Насреща му идваше младо момиче, което носеше тежък вързоп под мишница. Няколко крачки след момичето крачеше мъж. Лесно можеше да се схване, че тя се чувства отегчена и се мъчи да отбегне мъжа.

Том отиде към нея и тогава позна чертите на онова момиче, с което бе разменил няколко бегли думи в съседния лагер.

— Закача ли ви този мъж? — запита Том.

— Той ме обиди — отвърна тя. Том забърза към нахалника.

— Хей! — извика той силно. Но мъжът ускори хода си така, че трябваше да се тича, за да бъде настигнат.

— Оставете го! — каза момичето с лека усмивка на облекчение.

— Този град е пълен с гамени. Вие не трябваше да ходите сама.

— Зная. Не ми е за първи път. Не ме е страх, но съм доволна, че вие се притекохте.

Том се запъна:

— Ами мога ли да взема този тежък вързоп?

— Благодаря, благодаря, ще се справя сама — отговори тя.

Той обаче издърпа вързоп, като без да иска докосна ръката ѝ. Това го смути:

— Ами... аз... той е твърде тежък за едно момиче — каза той объркан.

— О, аз съм доста силна — отвърна тя.

Тогава техните погледи се срещнаха наново, както в оня кратък миг, когато Том хващаше коня за поводите. Този път обаче всичко беше различно. Тя се огледа, хвърли поглед към полянката зад горичката, където святкаха огньовете и безмълвно продължи пътя си. Том закричи до нея. Той искаше да говори, обаче не бе в състояние да изрече нито една разумна дума. Тази среща не беше обикновена, всекидневна случка. Той не можеше да разбере какво става с него. Искаше му се да

запита коя е, накъде пътува, каква е на грубия мъж, който я нарече Мили. Устните му останаха безмълвни...

Преди да стигнат до горичката, тя се спря и се обърна към него.

— Благодаря ви — каза тя меко, — от тук ще го нося сама.

— Не, не, има още доста път до вашия лагер.

— Да — отговори тя, — но вие не бива да ме придружавате повече... Онзи човек е моят втори баща вие го чухте. Повече не мога да кажа. Том — подаде вързоп не много охотно.

— Може би повече никога няма да ви видя — каза той.

Тя не отговори, но прикова погледа си върху лицето му. И в нейните очи той прочете същите мисли, които току-що бе изразил. Тогавя тя му каза лека нощ, обърна се и изчезна в тъмнината на горичката.

Едва когато си беше отишла, Том си осъзна, че тази случайна среща — нещо обичайно за двама непознати, които пътьом си казват няколко любезности — беше за неговия живот най-значителното, най-привързващото, най-необикновеното преживяване. Защо не я задържа и не я помоли за нова среща? Все пак утре той би могъл да я види. Какво ли означаваше този последен поглед на нейните големи, черни очи? Много въпроси се въртяха в главата му. Той седна на края на горичката и потъна в мечти. Нощта настъпи тъмна и хладна. Появиха се звезди. Зад гърба му працияха лагерните огньове, чуваха се човешки гласове, а конете хрупаха шумно вечерната си дажба.

III ЧАСТ

На другата сутрин, когато Том се събуди от веселото повикване на Бърн Хаднъл, забеляза, че беше спал повече от обикновено.

Той се измъкна от одеялата си под колата, обу ботушите си, изми лицето и ръцете си и беше готов за закуска, както и за навярно изпълнения с нови събития ден.

Слънцето току-що беше изгряло на хоризонта. На запад и югозапад вълнообразните прерии блестяха в златно и в зелено на ярката утринна светлина. Наблизо пасяха коне и волове. Далече, по пътя се открояваха белите чергила на отпътуващи коли. Някои от ловците на бизони вече бяха на път. Том се спря за миг, загледа се и замечта, като вдишваше с пълни гърди чудния свеж въздух. Каквото и да го чакаше отвъд пурпурния хоризонт — приключения, неволи, щастие, — той жадно щеше го посрещне.

По време на закуската Том изведнъж си спомни за срещата си с онова момиче — Мили. В ярката светлина на деня неговите чувства изглеждаха по-иначе, отколкото в полумрака на предишната вечер. Обаче в сърцето му се разливаше някаква топлина. Когато погледна между дърветата към лагера, където я беше срещнал за първи път, видя, че ялата кола липсва. Празно и изоставено изглеждаше това място сред горичката. Изчезнали бяха колите, а с тях и момичето.

Мечтите му бързо отстъпиха място на усещане за някаква загуба и на болезнено съжаление. От този миг той продължи да закусва със замислен поглед и машинално. Свършено е. Съдено беше нищо да не излезе от тази среща. Нищо.

След закуска любопитството го подтикна да се раздвижи към мястото в горичката, където бе нейният лагер: следите от колите водеха на югозапад.

— Нашите съседи са заминали рано — той застана до Пийлчак и Хаднъл, които се занимаваха с опаковането.

— Още преди изгрев — отвърна Хаднъл. — Чу ли ги, Пийлчак?

— Охо! Та и мъртвите биха се събудили — изръмжа Пийлчак. — Мисля, че Рендъл Джет има право, дето не искаше да чака.

— Джет? Чакай, ще видим. Не беше ли оня мъж с русата брада? Неучтив човек, нали?

— Аз чух в града разни неща за този Джет — добави Пийлчак. — Не разбирам какво става с него. Два пъти се връща с хиляди кожи от Пфаненстил, доста пари спечели.

— Той се е оженил наскоро — започна наново Хаднъл. — Жена ми вчера е говорила с госпожа Джет. Тя произхожда от Мисури и има голяма дъщеря. Омъжила се, както казала, преди няколко седмици. Жена ми усетила, че госпожа Джет и дъщеря ѝ не харесват лова на бизони.

— Охо, едва когато пристигнем на Стекърд Плейн, ще можеш да съдиш за г-жа Джет — забеляза Пийлчак сухо.

* * *

След няколко часа групата на Хаднъл беше на път с три коли, теглени от здрави коне. Жените седяха до коларите. Том имаше задача да води оседланите коне. Те не искаха да поемат към пустинята и в началото се дърпаха. Но след няколко мили послушно поеха по пътя в равномерен тръс.

Скоро зад вълнообразните хълмове изчезнаха къщите на градчето, горичките и стълбовете дим и вече навред се виждаше безкрайна сиво-зелена равнина, пресечена от бялото прашно шосе. Други коли не се виждаха. Том намираше, че движението на конете му е добро, за да издържат на дълъг път. Допадна му безлюдният пейзаж. Рядко се срещаха птици и зайци. Равнината се простираше в безкрайната далечина: сива, пуста равнина, слабо нагъната към хоризонта. Земята беше хубава. Един ден тези обширни площи земя ще раждат плодовете на земеделеца.

* * *

Ден след ден групата на Хаднъл се движеше из прерията, понякога на запад, после в южна посока, но, общо взето, все на югозапад. Те изминаваха на ден от петнадесет до двадесет и пет мили в зависимост от състоянието на пътя и подходящите за лагеруване места. От време на време минаваха покрай някоя група, която вече носеше събрания улов — пълни коли тежко натоварени с бизоновии кожи. Дните се проточиха дълги като седмици, докато Том изгуби чувство за време.

Една вечер при залез-слънце, когато спряха край една вада, за да лагеруват, Пийлчак остави обичайната си работа и препусна с коня нагоре по хълма. Щом стигна върха, слезе от коня си, извади къс далекоглед и дълго гледа на юг. Когато след няколко минути се върна в лагера, всички погледи се впериха в него.

— Нещо ново? — запита Хаднъл нетърпеливо. Том почувства тръпки на очакване.

— Бизони! — лаконично отвърна Пийлчак.

Известно време всички мълчаха. Жените реагираха по-бързо на тази приятна новина, отколкото мъжете. Хаднъл още не можеше да осъзнае чутото, а Бърн хвърли цепеницата, която държеше в ръка.

— Бизони! — повтори той и радостния поглед, който отправи към баща си, показваше колко силно го вълнува този ловен поход.

— Колко са? — запита Хаднъл, пристъпвайки към разузнавача.

— Не е лесно да се каже! — отвърна Пийлчак.

— Стадото е още далече на юг, на един ден път. Сали Хаднъл прекъсна баща си, който се канеше да каже нещо:

— О, с какво нетърпение чакам да видя стадо бизони. Много ли са?

— Доста, доста — отвърна Пийлчак с изражение на професионална гордост. — Смятай, стадото, е около петнадесет мили дълго и три-четири мили широко.

Хаднъл извика едно гръмогласно „Йохо!“ и това беше сигнал за радостни викове от всички останали.

* * *

Следващият дневен преход беше за Том най-дългият досега. Прах покриваше земята, слънцето жарко печеше, безкрайни бяха километрите, а в далечината не се виждаше нищо освен сиво-зелената прерия, която мамеше с напразни надежди. Най-сетне към залез-слънце се показаха храсталаците край руслото на една река. По всичко изглеждаше, че това беше целта на похода. Навярно отвъд реката пасеше стадото бизони. След още един час изморително пътуване из неравната прерия — Пийлчак беше напуснал пътя още от сутринта — пътниците стигнаха до една клисура, най-дивното и интересно място за лагер, което досега бяха намирали.

Тази вечер Том усърдно се залови за лагерните си задължения и скоро след това се заизкачва към най-високото възвишение. Стигна върха и поглеждайки на запад, остана като вкаменен.

Слънцето залязваше в златиста червенина, която се разстиляше по широката равнина. На половин миля от мястото видя грамадно стадо диви животни, каквито никога не бе виждал, но това несъмнено бяха бизони. Том усети непознато досега замайване. Каква чудна гледка! Всички истории, които беше чувал, бледнееха пред действителността. Хиляди бизони — прелестна картина! Том се наслаждаваше на тази рядка гледка, докато стадото изчезна завивайки в широка дъга към далечните хълмове. Той дълго гледа след животните и чувстваше, че никога не ще забрави първото видяно от него стадо бизони!

* * *

След вечеря Хаднъл извика настрана мъжете на кратко съвещание.

— Пийлчак и аз сме съдружници в тази сделка — каза той. — Ние плащаме по тридесет цента на кожа, което значи: за одиране, носене до лагера и опъване, независимо кой е убил бизона.

— При повечето ловни групи ще получите по-малко — добави Пийлчак. Стронгхърл и Бърн потвърдиха цифрите, а Том призна, че тридесет цента са достатъчно възнаграждение за една кожа.

— Ха! Чакайте да одерете вашия първи бизон — каза закачливо разузнавачът. — Вие ще се оплачете и на дяволите, че и тридесет цента

са малко.

— А що се отнася до мен — аз съм съгласен. Ще доставям провизии и ще плащам на хората — каза Хаднъл. — Пийлчак ще ръководи лова.

— Какво да ръководя! — възрази този смел мъж. — Ние сме по на юг, отколкото смятах, че е нужно за лова. Рядко съм идвал толкова на юг, но миналата есен яздех с няколко войници из тази местност, така че отчасти я познавам. Бизоните се задържат край водата и те не биха мръднали, ако ловците не ги притискат толкова много... Но най-добре се издебват по време на водопой. Трябва да се мериш зад плешката и да стреляш, докато бизонът падне. Понякога са нужни два-три, а често и пет куршума, ако се касае за стар бизон. В откритата прерия е прието да яздиш като дявол, за да подгонваш бизони, и да стреляш непрекъснато, докато свършиш патроните.

— Детска игра! — каза Бърн. — Сигурно е весело.

— Разбира се, разбира се — додаде шеговито Пийлчак, като продължи със сериозен глас: — Едно малко предупреждение, на което не трябва да се гледа леко — той сниши гласа си, за да не чуят жените. — Възможно е да срещнем индианци.

Слушателите му се почувстваха малко смутени.

— Миналото лято беше лошо, а през есента — още по-лошо. Не зная сега какво е положението и какво мислят индианците. Рано или късно ще ни се каже от други ловци или войници... Мисля, че сега ще има люти битки, което значи: „Отваряйте си очите.“ Щом надушим индианци, ще преместим лагера и през нощта ще поставим стражи.

— Пийлчак, що за странни неща ни разправяш? — попита Хаднъл, малко изненадан и угрижен.

— Аз трябва да говоря за това, обаче няма основание да се обременяваме с грижи. Това лято ще има войници в тази местност и много вероятно е при опасност войниците да отведат всички жени в някой близък форт или добре запазена товарна станция.

Том помисли за черноокото момиче Мили. Почти я беше забравил. Колко отдавна изглеждаше онази среща. Къде беше тя сега?...

По-късно мъжете отново се отдадоха на радостното очакване, останаха до късно през нощта край лагерния огън, смяха се, бърбиха и гледаха на бъдещето с надежда.

Том стана пръв на другата сутрин. Ударите на брадвата му и шумът от дърветата, които се трупаха около лагера, събудиха другарите му. Когато Стронгхърл стана, за да потърси конете, денят беше настъпил, а докато се раздигаше закуската, слънцето изгря на хоризонта.

Пийлчак, който се върна от върха на хълма, съобщи, че по протежение на цялата река, докъдето стига поглед, се движат бизони. Те, изглежда, бяха доста далече отвъд равнината и не намираха още място за водопой.

— Аз ще остана в лагера, няма как — каза Хаднъл сдържано. — Има доста работа за вършене, пък и някой трябва да се грижи за жените.

— Добре би било, ако от време на време се качвате на хълма, за да оглеждате местността — отвърна Пийлчак равнодушно. Обаче погледът, който той хвърли на Хаднъл, не беше никак равнодушен... — Оставям ви и моя далекоглед. Оглеждайте добре!

Мъжете оседлаха конете си и препасаха патрондашите. Том имаше чувството, че помъква хиляди килограми. Освен това той пропусна да си купи прикрепен към седлото калъф за пушката и сега трябваше да я държи в ръка — неприятна работа при ездата.

Те яздеха след Пийлчак, покрай реката и я пресякоха при едно плитко, песъчливо място, което конете трябваше да преминат бързо, за да не затънат в тинестия пясък. Другият бряг на реката беше горист и не така стръмен. Около една локва следите на бизоните бяха толкова нагъсто, сякаш на водопой бе идвало цяло стадо говеда. Ездачите спряха на билото на височинката, в подножието на която почваше гладката равнина. Там, по тревистата на разстояние около миля се виеше тъмна, подобна на стена маса.

— Ето ги бизоните — каза разузнавачът. — Сега да се разделим и да изчакаме един час. Трябва да се скриете в шубраците или зад храстите, докато дойдат наблизко. Тогава ги насолете!...

Пийлчак остави Том на пост на мястото, където бяха сега и заедно с другите мъже препусна по края на равнината, докато всички изчезнаха от погледа.

Том слезе от седлото, хвана коня си за поводите, застана на края на храсталака, като се оглеждаше и ослушваше: беше странен миг, който развълнува сърцето му. Той опита да се успокои, но не можеше да надвие вълнението си. Разбра кое пленява душата му — любовта към приключения, към волност. Приключения и волен живот търсеше Том в тази дива страна. Той стоеше на пост сред крайбрежните храсти на една река в Пфаненстил на Тексас, а пред учудения му поглед пасеше стадо бизони. Койоти дебнеха някъде иззад дърветата, после се мярна доста голямо животно със сив цвят... Той почти бе сигурен: вълк. Ястреби и соколи се стрелкаха в синьото небе, а близо до реката, в тъмнозелената гора, видя ято диви пуяци, които крачеха важно.

Разстоянието между него и бизоните не намаляваше. Той забеляза, че те се придвижваха повече на изток, отколкото към речните храсти.

Изведнъж Том се сепна. Гърмежи от пушка. Бум! Бум! Другарите му откриха лова.

„Какво да правя сега? — помисли той, като плъзна поглед по реката и се загледа в стадото. От държането на животните не личеше да е настъпила някаква промяна. — Наредено ми е да стоя тук. Но сега, когато започна стрелбата, сигурно никой бизон няма да дойде насам“.

Скоро зад гърба на Том изпука пушка.

— Това е тежка, петдесеткалиброва! — извика той високо.

От разстояние може би две мили прозвуча острият гърмеж на шарпсова пушка, отекващ в лекия утринен въздух. Още веднъж и още веднъж! Том започна да трепери в радостно очакване. Вероятно другарите му подгонват бизоните към него. Тогава се чу трети гърмеж, от разстояние някъде между първия и втория. По всичко личеше, че другарите му бяха в акция. Том стана неспокоен. Погледна към стадото и забеляза, че то беше започнало да се движи. Леко трополене от копита достигна до ушите му. Вдигналият се прах закри отчасти бизоните от погледа му, изглеждаше, че те се оттеглят в сивата широка равнина. Том неочаквано чу съвсем наблизко непрекъснат пукот от пушки, после — друг, едновременно на много места. Той наостри уши. Забеляза, че гърмежите ставаха все по-тихи. Другарите му гонеха бизоните отдалечавайки ги от неговия пост. След известно време той вече не чуваше нищо. Изчезнаха също и обвитите в облаци прах бизони. Дълбоко разочарование изпълни сърцето му.

Няколко минути по-късно на билото се появи един ездач, което отклони вниманието на Том от лова — той позна белият кон на Пийлчак. Видя как ездачът размахаша шапката си, прие това като призив, скочи на седлото и препусна в галоп към хълма, за да стигне до билото, което се простираше отдясно на разстояние няколкостотин метра. Тук се откриваше просторна гледка. Обширна, сиво-зелена, неплодородна, гола, вълнообразна равнина, забулена в прах! Не се виждаше вече стадото бизони. Том пристигна при Пийлчак.

— Жалко — каза разузнавачът. — Те не искаха да тръгнат към вас, измъкнаха се покрай реката.

— Ударихте ли нещо? — запита живо Том.

— Двадесет и един — отговори той. — Стронгхърл проклина, защото смъкна само един. А Бърн, който изстреля доста барут, доколкото можах да видя, досега повали само един-единствен.

— Охо! — каза Том — той беше сигурен, че ще му върви на дузини.

— Той си знае — отвърна сухо Пийлчак. — Яздете нататък и вижте колко ще можете да одерете. Аз отивам в лагера, ще впрегна една кола и ще опитам да я прекарам през реката.

Разузнавачът се отдалечи, а Том изви коня си на изток и се запуска по равното надолнище. След като претърси с очи цялата равнина, той откри един пасящ кон и до него тъмен, мръсен куп, това очевидно беше някой от убитите бизони. Том пришпори коня си и за късо време стигна до мястото. Скоро той видя на земята Бърн, зает с одирането на бизона.

— Да е честито! — извика Том, още галопирайки.

— Адска работа е това одиране! — изрева Бърн и извърна към Том зачервеното си потно лице. — Хей, внимавай!

Предупреждението му обаче дойде късно. Конят на Том вече се беше разбеснял опасно. Пръхтейки, като искаше да избегне някакъв противен за него мирис, той се изправи във въздуха и с такава сила скочи на земята, че Том изхвъркна на една страна, а пушката му — на друга.

Том зарови лице в тревата. Ударът за момент го замая, после младежът се изправи и видя, че не е ранен, единствено самочувствието му беше пострадало. Шумният смях на Бърн Хаднъл се разнесе над равнината. Докато Том гледаше слисано пред себе си, Бърн скочи,

настигна коня, който беше избягал на стотина метра и с влачеци се поводи и извита настрана глава обикаляше около мъртвия бизон. Бърн хвана юздата, с успокоителни думи предпазливо и леко поведе Дъсти към трупа и го задържа там за известно време.

— Така, сега той е в ред — каза Бърн.

Том стана и се приближи, като накуцваше. Той любопитно гледаше рунтавия труп, които на земята изглеждаше като истинска малка планина.

— Ама че голямо животно!

— Изглежда като слон с козина — каза Бърн. — Стар бик. Единственият, който убих, а колко много барут ми струва! Толкова дълго го гоних, че трябваше да го надупча с куршуми.

— Къде са бизоните, които уби Пийлчак? Том беше в треска да започне работата.

— Първият лежи там — на около четвърт миля от тук — нататък, малко наляво. Идете и се опитайте да го одерете, той е стар бизон, като този. А ако успеете да го одерете днес, аз ще му изям кожата.

— Одирал съм много говеда — бикове и волове — отвърна Том. — Не беше особено тежко. Защо да не мога да свърша и тази работа?

— Момче, момче, тази кожа е толкова дебела — ще ви измъчи повече!

— Я ми подайте пушката! — отвърна Том, като се качи отново на коня. — Хващам се на бас с вас, Бърн, че още днес преди смрачаване ще одера кожата на моите десет бизона и преди да легна да спя, ще ги разпъна, чухте ли!

— Дадено! — каза Бърн с пресилена усмивка. — Бих искал само да съм свободен и да ви гледам. Ще бъде забавна шега. Ще намина след няколко часа.

— Добре. Хайде, сега тръгвам, за да мога да спечеля баса — отвърна Том с весела решителност, пришпори Дъсти и препусна бързо към следващия убит бизон.

IV ЧАСТ

Страхът на Дъсти не изглеждаше толкова голям, когато се приближи до втория убит бизон — един бик по-голям и от едрото, старо и здраво животно, с чиято кожа се занимаваше Бърн.

Този път Том не се реши да рискува с Дъсти.

Стигайки на петдесет метра от мъртвото животно, той се приближи към него, като скочи и поведе неспокойния кон към трупа, правейки все по-малки кръгове. Дъсти се държа добре в сравнение с предишния път и щом бе оставен на свобода, се оттегли малко настрана и започна да пасе.

Том не искаше да губи време и веднага се захвана работа. Остави настрана грижливо пушката си, съблече палтото си, извади от пояса ножа за порене и този за одиране. Беше изпълнен с твърда решителност, разбира се, очакваше трудна и тежка за преодоляване работа, но се чувстваше в състояние да я изпълни и да спечели баса с Бърн.

Този бизон беше истински великан: руното на предницата му беше дълго една стъпка, разрошено и облепено с бодили, беше почти чисто черен.

Отначало Том опита да обърне животното на една страна, в положение по-удобно за обработка. Убеди се обаче, че грамадният труп едва би могъл да бъде помръднат. Това беше неприятна изненада. Не му оставаше нищо друго, освен как да е да започне работа и да дочака да дойде някой и му помогне да обърне животното. Той хвана ножа за порене и се помъчи да изпълни указанията, които му бяха дадени. Трябваше да натисне три пъти, докато най-сетне ножът проби кожата и започна да реже. Тогава той установи, че се иска доста сила за това. Първоначално смяташе, че ще трябва да изразходва по-значителна енергия, докато получи известна сръчност. Но много скоро „по-значителната“ енергия нарасна до такива размери, че той едва издържаше. След разпорването започваше одирането и за кратко време Том правилно оцени забележката на Бърн: „Адска работа“ — вярно

беше. Том обаче напрегна всички сили и му се удаде да одере бизона по-рано, отколкото Бърн своя. Том не можеше да гарантира качеството на работата си, но кожата беше одрана. Задъхан, той усети тялото си цялото мокро от пот. Да ореш ниви и да товариш снопи — работи, които той смяташе за изморителни и трудни, изгубиха всяко значение.

Така Том преминаваше от един убит бизон към друг. Вятърът утихна, слънцето се издигна високо и изгаряше земята. Най-много го измъчваше липсата на вода за пиене. Жаждата му се увеличаваше с всеки час. Ризата му беше така мокра, че би могъл да я изстиска. Жегата не го безпокоеше толкова. Постепенно дрехите му се покриха с кора от прах, кръв, мазнина и пот. Това обстоятелство и усиливащите се болки в мускулите на тялото му, особено в ръцете и китките, започнаха да стават особено мъчителни. Той не забелязваше как времето лети. От време на време хвърляше поглед из равнината и очакваше знак от другарите си. Бърн и Стронгхърл се виждаха в далечината, после видя и Пийлчак, който беше докарал колата. Веднъж дори Том забеляза и една друга кола да преминава на няколко мили далеч от реката, но не можеше да твърди това със сигурност. Докато часовете мъчително минаваха за младия авантюрист, той не можеше да обръща внимание на някои интересни неща. Лешояди хвърчаха все по-ниско над главата му, докато в един миг той най-сетне усети полъха на крилата им. Един мършав, сив вълк дойде на разстояние пушечен изстрел, но Том нямаше време да стреля. Той продължаваше да сменя труповете, а часовете минаваха.

Едва когато късно следобед одра последната кожа, което му осигури победата в баса, Том заликува от радост. Беше само на две мили от колата, когато видя, че Пийлчак се отправя към него. Той можа да намери само още един бизон и одра и него, докато Пийлчак дотътри колата.

— Та вие сте огън! — извика разузнавачът с нескрито учудване. — Единадесет парчета, одрани за първия ден. Досега никой не е успявал.

— Басирах се с Бърн — отвърна Том и изтри потното си лице.

— Ако запазите тази бързина, млади човече, от дране на кожи ще си напълните джоба с пари — додаде сериозно Пийлчак.

— Почакайте да изуча добре занаята! — извика Том, запален от похвалата и перспективите.

Подпомогнат от Том, Пийлчак натовари кожите в колата, като прибра и едно голямо парче месо от бизон.

— Смятам, че сега нищо не ни пречи да потеглим към лагера.

— Стадото ли се връща? — запита Том, взирайки се от седлото на коня си.

— Да. То ще стигне до водопоя още тази вечер, а утре сутринта ще го заварим тук... Чухте ли големите петдесеткалиброви пушки на другите ловци!

— Други? Освен нашата група? Не.

— Надолу по реката има доста групи. Но това не пречи. Колкото повече, толкова по-сигурно, а бизони има достатъчно.

Яздейки, Том се върна в лагера, когато залезът на слънцето украсяваше със злато и пурпур хълмовете на запад. Линията на хоризонта в далечината се очертаваше от една дълга плоска планина и в този момент тя изглеждаше прекрасна и спокойна. Том се запита дали това не е източната част на големия Стекърд Плейн, за която често беше чувал.

Така, уморен от изключителното си постижение, той все пак беше достатъчно бодър, за да оглежда, чувства и мисли! Бъдещето му изглеждаше като този позлатен хоризонт.

* * *

Преди мракът да настъпи, Том видя как Пийлчак разпъва една кожа. Разузнавачът първо постави разгънатата кожа на земята и проби по краищата и малки дупки. После заостри с брадва и нож къси колчета, дълги около един фут. Три от тези колчета той заби във вратната част на кожата и ги заби здраво в земята. Тогава отиде откъм опашката и започна да опъва кожата. Том видя, че за тази работа се изисква сръчност. Като държеше кожата опната, Пийлчак заби други две колчета от тази страна. Така той непрекъснато се въртеше около кожата, но цялата процедура не траеше много и не изглеждаше мъчна.

Том започна работата си с обяснимо смущение. Но както одирането, така и опъването беше по-тежко, отколкото изглеждаше.

Сали Хаднъл предложи да му помогне, но той ѝ отклони предложението, като обясни, че се е хванал на бас. Момичето остана

наблизо и любопитно го гледаше, което доста изнервяше младежа. Той забеляза, че тя му се присмива.

— Какво смешно има? — запита възбудено той.

— Приличате на малко момче, което играе на сади-цвете и скочи-жаба! — отвърна тя със смях.

Том преглътна шегата и продължи да наблюдава работата на Стронгхърл. Момичето се изчерви и го остави да се бори с трудностите на опъването. Том се виеше като змия около разстланата кожа. Съумя да премълчи и други женски закачки. Усърдието му се увенча с успех. Към полунощ той завърши работата си и крайно изморен се тръшна в леглото, потъвайки в дълбок сън.

* * *

На другата утрин той рязко откликна на Пийлчаковия зов за събуждане, но тялото му беше вкочанено и неспособно за нищо. Той се повдигна изпод одеялата си, целият схванат и вцепенен. Лека-полека обаче раздвижването премахна твърдостта мускулите му и разкара тежката, болезнена изтръпналост и това му даде кураж да започне дневната си работа.

Хаднъл промени първоначалните планове на Том, като му нареди този ден да пази лагера, докато той и другите мъже отидат на лов. Той смекчи тази си заповед със забележката, че ако се яви близо до лагера някой бизон, на Том е позволено да го свали.

Когато ловците заминаха и Том привърши малкото задължения в лагера, с далекогледа в ръка той се изкатери на върха на хълма. Наоколо, чак до хоризонта се простираха широката сиво-зелена, леко вълнообразна шир, ниските възвишения и обвитото в зеленина речно течение. На разстояние няколко мили по течението на реката се извиваше стълб от дим, което несъмнено беше знак, че там има лагер. На югозапад се извисяваше странна планинска местност, с далекогледа ясно се различаваше назъбена стена с грамадни размери, сива и гола, прорязана от каньони, надвиснала сурова и дива над равнината. Едва в късните утринни часове Том можа да забележи как няколко бизона се приближават към лагера. Изведнъж той изтръпна: цяла редица животни, очевидно мъжки, пасяха по брега на реката, близо до лагера.

Том се спусна бързо от хълма, взе пушката и патрондаша си, премина реката и забърза по гъсто залесения бряг. Той искаше да вкара животните в една клисура близо до коритото на реката. За кратко време той достигна целта — края на горичката и началото на сипея. Когато излезе иззад последните дървета, го обзе силна възбуда и приклепна на колене.

По откритата поляна, на около сто метра, пасяха девет мъжки бизона, водачът изглеждаше по-голям от най-едрия бик, който Том беше одрал миналия ден. Те не се обезпокоиха от присъствието на Том, а продължаваха да пасат, измествайки се леко наляво към клисурата.

Том ги следеше с неподвижен поглед, запъхтян и разтреперан. Той забрави, че държи в ръка тежката си петдесеткалибров пушка, и се опомни едва когато чу пукота от други пушки. Учуди го, че бизоните не обръщат внимание на стрелбата, и той реши да чака удобен случай, за да убие водача им. Те приближаваха така бавно, че той имаше възможност да усмири треперенето на мускулите си, макар да не можеше напълно да се овладее.

Няколко от бикове преминаха от храсталака към клисурата и докато те бяха на петдесет метра от Том, другите започнаха да се изкачват по нагорнището. Грамадният бик вървеше отзад, мъкнейки тежката си глава. Следващите животни изчезваха в горичката, отдалечавайки се от Том. Трудно му беше да се овладее. Той неочаквано трепна: дълбоко сумтене, очевидно от ноздрите на бизон, който се намираше наблизо. Той предпазливо се обърна. Зад него, в тъмнината на горичката, крачеха други бизони. Той ясно чуваше хрупането им и очите му неволно потърсиха дърво, на което би могъл да се покатери, след като гръмне. Какво ще стане, ако това чудовище се спусне към него? Не би имал време да напълни наново пушката, пък дори и да успееше, какво ли щеше да направи?

Бикът заклати глава срещу Том. Каква широка и къса муцуна! Очите му — малко изпъкнали навън, а черната му брада висеше до земята. Том виждаше само върха на роговете му, подаващи се от вълнестата, рунтава маса. Фуу! — чуваше се дълбокото дишане.

Том почувства силно нежелание да убие това великолепно, страхотно животно, но не беше в състояние да удържи кипящата си, буйна кръв.

Той подпря тежката си пушка на един клон, премери се в рунтавите, големи плешки и гръмна с опнати мускули и притаен дъх.

Старият водач изръмжа страховито. Надясно от облака дим нещо изпраща в храсталака и тежко затрополиха копитата на останалите бягащи бизони. Том ужасен видя широките кафяви гърбове да се скриват в храсталака, през който се излизаше на реката. С треперещи ръце той отново напълни пушката си. Острият му поглед се взря през разнеслия се облак дим и потърси бизона, по който беше стрелял, но видя само високата трева на клисурата. Малко по-нататък той откри грамадния, кафяв, безжизнено проснат труп.

Младежкото нетърпение надви всички колебания. Той скочи, затича през горичката, наддаващ вик като индианец, спусна се по нанадолнището, горд и радостен, без да забравя евентуалните опасности. Той можеше да бъде спокоен — грамадният бизон изпусна последния си дъх.

* * *

Пийлчак изкара колата от лагера, прекара я през храстите и навлезе с нея в плитката вода на реката. Конете поеха в тръс, а водата заплиска над копитата им. Пийлчак размаха дългия камшик и зашиба животните със силни удари. Трябваше да се бърза, за да не затънат колелетата в пясъка. Конете, коларят и колата се измокриха до кости. На другия бряг Пийлчак се обърна.

— Отлично за ден като днешния! — извика той.

Малко след като той изчезна, Том чу да цвили кон нагоре по реката, на няколко мили разстояние. Това го накара да отиде нататък. В началото на гората препускаше непокритата кола. На капрата седеше само един мъж. Друг, който яздеше край колата, водеше за поводите два хубави коня.

„Други ловци на бизони — си каза Том, като се приближаваше към непознатите. — Бих искал да зная как се постъпва в случая.“

Коларят, щом забеляза идващия с пушка в ръка Том, задържа конете си.

— Групата на Дън — ловци на бизони — извика той малко страхливо и с омраза. Той беше нисък, широкоплещест мъж и лицето

му, полупокрито от големи, рунтави бакенбарди беше яркочервено.

— Аз съм Том Доун от групата на Хаднъл — отговори Том. — Там е нашият лагер.

— Кларк Хаднъл! Ах да му се не види — извика непознатият. — Познавам Хаднъл. Миналата есен се бяхме уговорили да излезем заедно. Но той не беше готов и аз избързах.

Том му подаде ръката си и в този момент дойде другарят му, който се беше забавил зад колата. Той беше пълен, млад мъж с извънредно приятно изражение на кръглото си лице. Облеклото му не отговаряше на начина на живота сред суровата прерия. Старата му широкопола шапка беше твърде малка за голямата му глава и през една дупка върху нея се подаваше кичур руса коса.

След като Дън представи племенника си Ари Текс, двамата млади мъже силно се здрависаха и тримата тръгнаха към лагера. Том помогна на пътниците да настанят колата си на подходящо място и да я разтоварят. През време на тази работа върху пръстите на крака на Ари падна един денк.

— Ох! — извика той и потърка крака си с ръка, плъзгайки поглед из лагера на Хаднъл. Този поглед беше едновременно изненадан и очарован. — Не виждам ли една хубава, млада дама?

Том се извърна: бялата врата на Хаднълвия фургон очертаваше лицето на Сал и макар и отдалечени, Том забеляза как Сали Хаднъл и Ари Текс си размениха погледи.

— О, ла-ла — извика Том, който не може да се сдържи.

— Вярно, това е млада дама — госпожица Сали Хаднъл, обаче не знаех, че тя...

— Чуваш ли, вуйчо Джет, в този лагер има момиче — каза Ари с уважение.

— Ние имаме тук три жени — каза Том. Дън погледна нататък.

— Това ме учудва. Не мислех, че Хаднъл ще мъкне жени...
Никой ли от вас не познава граничната земя?

— Да, да, Пийлчак.

— И той допусна да дойдат жените?

— Не му е оставало нищо друго — отвърна Том.

— Хм, откога сте на реката?

— От два дена.

— Видяхте ли други групи?

— Не. Но Пийлчак казва, че има няколко групи наоколо.

Дън потърка брада със силната си дебела ръка. Той изглеждаше угрижен и замислен, изкашля се и започна да разправя:

— Да, вижте, Доун, ние сме от есента в тази област, пълна с бизони. И прекарахме тежко, много тежко. Есенният лов не бе нищо. Страшното бе отвъд, при Бразъс. Индианците от племето кайени ни преследваха. Не знаехме, че там е забранено да се стреля по бизони. Чиновниците ни отнеха кожата. А после започна пролетният отличен лов — на четиридесет мили оттук в западна посока. Бяхме събрали петстотин кожи и всичките ни откраднаха.

— Не може да бъде! — извика Том учуден. — Кой е толкова подъл да краде кожи?

— Кой? — изръмжа Дън и малките му очи засвяткаха.

— Ние не сме. Също и войниците не знаят. Те твърдят, че крадците били индианци. Аз съм на мнение обаче, че са с бяла кожа.

Том веднага усети сериозния тон на това съобщение — трудностите и опасностите на лова за кожи постепенно се очертаваха пред него.

— Ами вие би трябвало да уведомите Хаднъл и Пийлчак за тези истории — каза той.

Точно в този момент приятният глас на Сали извика:

— Том, Том, дали вашите гости не биха ли желали да хапнат нещо?

— Убеден съм, че не биха имали нищо против, госпожице, много любезно от ваша страна! — извика вместо него Дън.

Що се касае до Ари Текс, той изглеждаше напълно завладян както от мисълта за яденето, така и за близостта на една хубава, млада дама. Той изостави всякаква работа и се зае живо с тоалета си.

Дън и Том бяха вече седнали, преди да се яви Ари, който беше решил да направи значително впечатление.

— Госпожица Хаднъл — моят племенник Ари Текс — представи ги Дън с пресилена официалност.

— Как се казва? — запита Сали, като че ли не беше чула добре.

— Арвил Текс на вашите услуги, госпожице Хаднъл — отговори младият човек с грижливо произношение. — Радвам се много, че се запознах с вас.

Сали го изгледа с остър, недоверчив поглед и като се убеди, че не се подиграва, прояви леко смущение, оставяйки за после своята веселост.

Том скоро остави новодошлите да се занимават с лагерните си приготовления и се заложи със своите задължения — охраната на лагера. Часовете минаваха. Към залез-слънце Том хвърли поглед към равнината. Оттам пристигаха Пийлчак и ловните му другари. Пийлчак мъкнеше с колата шестдесет и пет кожи. Точно на смрачаване от другата страна на реката се чу викът на коларя — изглежда колата изкачваше нанагорницето. Скоро се чу веселият вик на Хаднъл за вечеря.

Сега Том следеше разговорите с по-голям интерес, отколкото обикновено. Хаднъл ликуваше. Работата от този ден даде отлични резултати. За силния и издръжлив мъж нямаше непреодолими трудности. Той напомняше златотърсач, намерил първата жила. Лицето на Бърн Хаднъл изразяваше същите чувства като тези на бащата. Пийлчак мълчаливо дъвчеше и изглеждаше безразличен към това въодушевление. Стронгхърл трябваше да бъде глупак, за да не усети по кокетниченето на Сали съперничеството на Ари Текс. Този млад човек ядеше почти от ръката на Сали. Дън имаше тъжно лице, очевидно не беше още осведомил Хаднъл за многократните си теглила.

След вечерята в продължение на два часа мъжете опъваха кожата. Цялото пространство между дърветата се покри с кожи от бизони, а между тях — тесни улички. Междувременно жените се оттеглиха на почивка. И при искрящия огън, който Том поддържаше, Дън предаде същите новини, които беше казал пред Том, като пропусна само забележките си относно присъствието на жените.

За изненада на Том Хаднъл се отнесе много несериозно към историята на Дън. Изглеждаше сякаш не вижда сериозна опасност, и дори прекъсна оплакванията на Дън лаконично:

— Неприятна работа! Но вие бързо можете да си ги набавите отново. Присъединете се към нас! Колкото повече, толкова по-весело, и ще бъдем по-силни.

— Добре, Кларк, съгласен съм. Разбира се, ще ловувам за своя сметка и ще плащам своя дълг — отвърна Дън бавно и обмислено, като че ли се отнасяше до важно решение.

— Обаче няма да ми се сърдите, ако се изкажа относно жените ви.

— Ама, разбира се, можете свободно да говорите за всичко и за всекиго.

— Трябва да върнете жените обратно вкъщи или да ги изпратите във форт Елиът — отвърна твърдо Дън.

Хаднъл възрази:

— Не мисля така, Дън, не мисля.

— Но вместо вас това ще направят войниците, ако случайно минат насам — каза грубо Дън. — Ваша работа. Не искам да се меса в работата ви. Само смятам, че Пийлчак би трябвало да ви предупреди, а вие да се съгласите с оставането на жените в селището.

— О, — изръмжа разузнавачът, — аз загатнах на Хаднъл, но той не искаше и да чуе.

— Вятър! — извика ядосано Хаднъл. Последва горещ спор, от който Том заключи, че Пийлчак не бе казал всичко, което знаеше.

— Слушайте, Хаднъл — отвърна Дън. — Не искам да се опитвам да играя ролята на водач. Щом сте решили да задържите при себе си жените, нямам нищо повече за казване. Край на тази история. Сега за лова. От шест месеца съм на лов за кожи и зная какво приказвам. Големите стада бизони са по на юг оттук, при Ред Ривър, в края на Стекъд Плейн. Тук има само няколко животни. А там, при Ред Ривър, ловуват ловци на бизони, там команчите и кайените са на бойна нога. Ако искате да печелите пари, трябва да тръгнете към Ред Ривър.

— Ах да му се не види, тогава и ние отиваме, Том — извика Хаднъл.

Пийлчак поклати глава.

— Чакайте! Докато има бизони край реката, ще имаме добри възможности. При това не сме смущавани от никого.

— Това е вярно — каза Дън най-последно. — Съгласен съм. Обаче щом тръгнем за областта на Стекъд Плейн, ще трябва да се примирите с горещините. Това лято на Ред Ривър е адска жегата.

Дните, след като Дън се присъедини към групата на Хаднъл, летяха бързо. Том много бързо стана опитен ловец и одирач на бизони. Той не беше кой знае какъв стрелец с тежката шарпсова пушка, но онова което му липсваше в точното прицелване се допълваше от смелостта му и изкуството да язди добре. Ако един мъж притежава

достатъчно кураж, не е нужно особено изкуство с пушката. Том обаче изпревари всички мъже от Хаднъловата група по одиране на кожата.

Те се придвижиха на юг по реката, следвайки бизоните, ориентирайки се по дирите на други ловни групи. Нито Дън, нито Пийлчак знаеха със сигурност дали тази река се влива в Ред Ривър, но когато дните се превърнаха в седмици, надеждите им за това нарастваха. Стадото бавно се придвижваше, отдалечавайки се в раздразнението си по няколко мили на юг и идвайки отново всеки ден на паша край реката. Едно утро стадото вече изобщо не се виждаше. Пийлчак обходи на кон тридесет мили на юг без никакъв успех. Той беше на мнение, пък и Дън го подкрепи, че бизоните най-после са се отклонили към Ред Ривър. Вечерта се реши временно да се изостави ловът и да се потърси главното стадо.

Том преброи трофеите си и остана извънредно доволен. Как бързо растяха малките цифри!

Той бе ловувал общо двадесет и четири дни, полагаха му се триста и шестдесет бизона. Но това не бе всичко. Заплащаше му се за одирането, а той бе одрал кожата на четиристотин осемдесет и два бизона — средно по двадесет на ден. Хаднъл, следователно, му дължеше сто двадесет и четири долара и шестдесет цента. В по-раншните си години Том би работил доволен в някоя ферма за двадесет долара месечно. Тази печалба беше невероятна. Завиваше му се свят. Какво ще бъде, ако ловува бизони цяла година! Чудесна перспектива. При това лагерният живот му даваше силните усещания в прерията, здравото яздене и радостта от лова. Всичко това неусетно му въздействаше и той постепенно се променяше.

V ЧАСТ

Беше още достатъчно светло, за да могат да се различават отделните предмети, когато Мили Файър се подаде от колата, подтиквана от смътна надежда, че ще може да размаха кърпа за довиждане на момъка Том Доун. Тя знаеше името му, както и имената на всички членове от Хаднъловата група. По неизвестна причина вторият ѝ баща беше извънредно любезен за всичко, отнасящо се до чужди групи ловци, въпреки че грижливо отбягваше всякакъв контакт с тях.

В лагера на Хаднълови обаче всичко беше тихо. Скоро мрак смени здрача и обгърна горичката и прерията. Мили легна в леглото на дъното на колата и притвори очи. Сънят не идваше. Шумът от колите, скърцащите колелета и тропачите в тръс копита не само че смущаваха съня ѝ, но я караха да усети, че бе започнало опасното пътуване през обширната прерия.

Това пътуване предлагаше единствена радостна възможност — само една надежда, в най-добрия случай загубена надежда — някъде, някога отново да види стройния, хубав чужденец, който бе говорил с нея така любезно и я бе гледал така прочувствено.

Тя не очакваше нищо повече от една нова среща, едно приятелство. Още повече, че вторият ѝ баща не би позволил по-близки отношения с един ловец на бизони. Пет седмици при този ѝ баща я научиха на много неща и тя се страхуваше от него. Обидният му тон към Том Доун снощи предизвика възмущение в нежното сърце на Мили. Тя не вярваше, че ще изчака една година, когато ще стане пълнолетна и ще получи свободата си.

Снощната среща с Доун измени мислите и чувствата на Мили Файър. Неговият поглед я трогна силно и прогони смута от страните ѝ. А какво ли би станало, ако не го види вече? Тя не искаше да мисли за това. Откакто го бе срещнала, тя понасяше по-леко бремето на несгодите си.

Така за Мили Файър се роди една нова радост, един сън. Нейна участ беше нерадостния живот в селската ферма, бащината къща и училището. Тя не помнеше баща си, който бе изчезнал във войната. После, когато стана на шестнадесет години, дойде нещастieto — майка ѝ се омъжи за Рендъл Джет и след няколко месеца почина. Мили нямаше роднини. Млади момчета и мъже я преследваха с предложения и с настойчивостта си. Животът, който трябваше да води, бе лишен от всякаква радост. Какво облекчение изпита, когато вторият и баща отиде за няколко месеца на лов за бизони! Но през март той се завърна с нова съпруга, една намръщена и груба жена, ревнива към Мили. После той продаде малката ферма в Мисури и тръгна с жена си и Мили на юг, воден от желанието да забогатее в областта на бизоните...

Колата подскочаше по неравния път и внезапни проблясвания на светлина през чергилото на колата показваха, че слънцето е изгряло. Мили чуваше тракането на конско снаряжение. Една кола, която Джет караше, беше съвсем близо зад нейната.

Клатушкането и шумът от пътуването станаха поносими, когато Мили се замисли върху особената промяна, настъпила за един ден. Колко ѝ бе леко и добре, че тя върви по пътя на ловците, между които е Том Доун. Във всяка нейна мисъл се вплиташе нещо тайнствено и я объркваше съвсем. За миг тя си спомни вечерта, случайната среща, когато погледите им неочаквано се срещнаха, и как тя през целия ден гледа в лагера на Хаднъл, за да съзре стройния млад момък, как подслушваше разговорите на Джет с хората му за другите ловни групи, как радостно се изненада, когато срещна за втори път Том Доун.

В следващата минута Мили се помъчи да надвие приятните си мисли, да се съсредоточи върху сегашното си положение и предстоящото си бъдеще. Като че ли съдбата ѝ беше решително променена. Нов дух, нова надежда поникна в душата ѝ. Ако нещо я радваше, това бяха тихите часове, в които се отдаваше на мечтания. Тази кола с чергило от ленено платно беше нейният дом и в нея тя се радваше на самотата, от която сърцето ѝ се нуждаеше. Рендъл Джет нямаше нищо против нейното усамотяване и тя инстинктивно схващаше защо: той не понасяше мъжете да я следят с очи. При това той постоянно я следеше с острия поглед на сините си очи. Очите на Том Доун бяха други — тя можеше да си припомни техния дружелюбен, сякаш умоляващ израз...

Това преминаване от предположения, от чувствено мечтание към неопределен копнеж беше за Мили съвсем ново преживяване. Известно време тя му се противопоставяше, а после отстъпи. Щастие бликаше от това ново чувство. Тя трябваше само да се пази от единствения му враг — действителността.

Колата на Мили се друсаше по пътя и точно когато тя мислеше, че не може повече да понася задуха под лененото чергило, друсането спря.

Чу се грубият глас на Джет, скърцане на спирачките на следващата кола, изваждането на шпрангите и след малко дрънкането на готварски съдове, които се разтоварваха на земята. Мили откряхна чергилото в задния край на колата, взе чантата си, която съдържаше огледало, четка, гребен, сапун, кърпа за лице и други принадлежности, отметна краищата на чергилото и слезе на земята.

Бяха спрели край горичката до една пресъхнала вада. Беше горещо и Мили, след като си изтри с кърпа лицето си и вчеса косите си, реши да си сложи широката шапка за слънце.

— Добро утро, момиче! — каза един неприятен глас с провлечен тон. Това беше мъжът, които караше следващата кола. Той се казваше Кетли, мъж на около четиридесет години, с мургава кожа, груб, облечен като колар и с лице, погрозняло от тежкия живот. Но Мили не се стресна от него, както от другите мъже на бащината ѝ група.

— Добро утро, господин Кетли — каза тя. — Може ли да взема малко вода?

— Разбира се, госпожице, ей сега — отвърна той с готовност, стъпи на шината на предното колело, забърка в сандъка под капрата и извади една кана. Той сложи съда под бурето, което беше прикрепил с тел за стената на колата.

— Сух лагер, Кетли — извика един груб глас зад тях. — Лошо без вода.

— Нищо, шефе, няма как — отвърна мъжът, докато изваждаше единия чеп на бурето. Той смигна на Мили и остави водата да клопочи от отворения чеп, докато каната се напълни. После я сложи на капрата.

— Ето, госпожице.

Мили благодари и започна бавно сутрешния си тоалет. Тя знаеше, че чифт очи следят всяко нейно движение, а ето че и грубият глас извика:

— Момиче, бързо. Помагай на приготовленията и не се грижи толкова много за хубавото си лице!

Мили обикновено малко се грижеше за добрия си външен вид и едва хвърляше поглед в огледалото, а Джет често ѝ напомняше за красотата ѝ. Толкова често, че тя вече предпочиташе да бъде грозна. След няколко минути тя си постави шапката за слънце, която изпълняваше двойната роля: да предпазва очите ѝ от слънцето и да прикрива лицето ѝ. Така тя се отправи към лагерния огън, за да помогне в работата.

Госпожа Джет, мащехата на Мили, приклепнала пред един тиган с вода и брашно приготвяше сухарено тесто. Слънцето не ѝ пречеше да работи, макар че беше без шапка. Беше хубава жена, още млада, с тъмен тен на лицето, с пълни бузи, с правилни черти и малко начумерено изражение.

Джет сновеше из лагера от колите до огъня, като сръчните му и здрави ръце свършиха много работа. Очите му с метален син блясък също шареха навсякъде. Това бяха сърдити очи. Този човек със сърдит поглед подозираше всички, с които живееше.

Всички работеха усилено, но като че ли не с добрата воля на една здрава и весела лагерна дружина, която е потеглила към надеждно, макар и опасно приключение, а заставяни от един властващ дух. Скоро яденето беше приготвено и мъжете запротяха чинии и канчета, за да получат всеки своя дял от ръцете на госпожа Джет.

— Яж, момиче — извика Джет с груб тон.

Мили беше много гладна, макар да беше работила малко, тя получи яденето и пиетието си и седна върху чувала с ечемик. Докато ядеше, тя наблюдаваше изпод широката периферия на шапката си цялата гледка на лагера.

Струваше ли ѝ се, че между тези мъже беше настъпила лека промяна, откак навлязоха в областта на бизоните? Фолънсби не беше за пръв път в компания с Джет и се радваше на доверието на водача, което личеше от честите съвещания на тих глас, които Мили забелязваше. Той беше висок, сух мъж, с грозни черти на зачервеното от уискито лице и с очи, в които Мили не смееше да погледне. Пруйт скоро се беше присъединил към групата. Нисък, набит, с бледо лице и несиметрични черти, които правеха още по-отблъскващо впечатление, отколкото очите на Фолънсби. Той е бил встаник и не изпускаше

случай да изтъкне този факт. Тези мъже бяха ловци на бизони, въодушевявани и подтиквани от мисълта за големите печалби, които ще получат от продажбата на кожата. Както Мили узна, всички, с изключение на Кетли, участват наравно в деленето на пляката. Тя дочуваше доста кавги на тази тема, кавги, които прекъсваха, щом тя се приближеше.

Любопитството на Мили растеше. Тя започна да се интересува повече за втория си баща и за хората му. Но този интерес се изостри след снощната среща с Том Доун и след късия разговор с госпожа Хаднъл, която ѝ даде да разбере, че групата на Джет е по-особена. Никакво приятно настроение, никакви шеги, веселие или волен смях, никакво предчувствие за радостно бъдеще!

— Напред! — изкомандва Джет грубо, щом се надигна от трапезата.

— Искаш ли днес да стигнем в Уедс Кросинг? — запита Фолънсби.

— Не. Оттам ще вземем само вода и дърва и ще продължим — отвърна късо Джет.

Другите мъже не направиха никаква забележка, а станаха бързо, за да изпълнят задълженията си. Завпрягаха още преживящите зоб от наглавните си торби коне. Мили избърса вилиците и чиниите, които госпожа Джет бе измила мълчаливо и с омраза.

— Майко, аз... аз исках... ние не трябваше да идваме в тази дива страна — каза накрая Мили с боязлив глас, не понасяйки повече тягостното мълчание.

— Аз не съм твоя майка — отвърна грубо жената. — Ако ревнуваш за името на Джет, наричай ме Жана.

— Да ревнувам? Че защо да ревнувам името? — попита Мили с учудване.

— Ти да не си по-близка на Джет, отколкото аз — каза госпожа Джет начумерено и неприязнено, тя имаше тежък характер. — И на мен не ми харесва цялата история. Казах на Джет, а той ми рече: „Искаш или не, ще вървиш с мен. По-добре си свивай устата.“

Мили не се нуждаеше от тези предупреждения на втория си баща, но от този момент реши да си отваря очите и ушите. Може би дръпнатия характер на Джет бе причина за недоволството на жена му и мълчанието на хората му.

Когато всичко беше готово за път, Мили запита втория си баща може ли да седне на капрата до коларя.

— Не — отвърна Джет, качвайки се на мястото си.

— Боли ме гърбът, не мога да лежа постоянно — оплака се Мили.

Джет се обърна към жена си:

— Жана, ти ще пътуваш с Кетли, а Мили да седне при мен.

— Много ще ти прилича! — каза горчиво жена му и в очите ѝ блесна омраза, която за мили беше истинско откровение. — Много ще ти прилича, Ренд Джет!

— Затваряй си устата! — отвърна Джет с яд и неприязън.

Когато слънцето залезе, керванът на Джет слизаше по един лек наклон, който завършваше с гориста ивица край реката. Кетли показва на Мили, която седеше на капрата до него, два лагера сред дърветата. Бели коли се открояваха върху тъмния фон на гората, огньовете мъждукаха, дим се издигаше към небето. Джет пресече реката, разпрегна конете, като той и Фолънсби ги напоиха и напълниха съдовете с вода, а Пруит и Кетли събраха дърва, които привързаха отзад на колите.

Един от хората от чуждите лагери отвъд реката излезе на открито и извика „хай“ на Джет, радостен привет без особено значение. Джет не отговори. Той побърза да впрегне конете и да тръгне на път. С настъпването на тъмнината те продължиха пътуването и спряха до една ливада, покрита с дебела трева.

— Защо вторият ми баща не иска да лагеруваме при другите хора? — запита Мили Кетли, който разпрягаше колата си.

— Хм, липсва му дружелюбност, а и желае всеки ден да напредваме колкото може повече — отвърна коларят с неопределен израз на лицето.

Докато Мили усърдно помагаше на госпожа Джет край лагерния огън, настъпи нощната тъмнина. Койотите виеха. Изви се нощният вятър, измете тясната ливада надлъж и изви бели искри във въздуха. Лошото настроение сред пътниците изчезна. След вечеря Мили се покачи на капрата на нейната кола, която беше настрана от лагерния огън — оттам не можеше да се чуе нищо. Наоколо се простираше обширната прерия. Вятърът шибаше в колите и шумът му беше толкова силен, че трябваше още малко, за да почне да свири. Само

няколко звезди надничаха от облачното небе. Мили, обзета едновременно от сподавена боязън и необяснима решителност, мечтаеше за бъдещето, заровила пламнало лице в ръцете си, тя се опитваше да потули в душата си копнежа, нахлуващ в нея откъм широката прерия...

Дните минаваха мъчително в това безкрайно пътуване през все по-широката и безкрайна прерия с еднообразен лагерен живот, с утешителната забрава на нощния сън.

Мили посрещаше изгрева и залеза на слънцето и това беше единственото събитие на деня, което я радваше. Тя беше разпитала Кетли, който изрови целия си запас от истории и бегли сведения за граничната земя. Той беше единственият от групата, с когото тя можеше да разговаря. Фолънсби беше открит женомразец. Пруит два пъти се приближи към нея, твърде дружелюбен, но с обиждащо държание и израз на лицето си и тя категорично отблъсна опитите му за сближаване. Ястребовите очи на госпожа Джет с неуморно старание следяха всяко движение на съпруга си, когато беше близо до Мили, което накара Джет начумерено да страни от дъщеря си. Обаче в погледа му се криеше нещо, от което Мили се плашеше. Колкото повече се увеличаваха изминатите километри, толкова повече Джет се отдалечаваше от онзи негов характер, който Мили познаваше от времето, когато той се ожени за майка ѝ. Тук, в тази нова обстановка, се проявиха присъщите му груба суровост и плашеща възбуденост.

Не минаваше ден, в който Джет да не срещне и задмине група от две и повече коли, отиващи към ловната област; ако срещата ставаше на пътя, той бързо и безмълвно отминаваше; случеше ли се пък в лагерно място, той напълно отбягваше хората. Ако обаче срещнеше товарна кола, караща бизонові кожи за близкия търговски пункт, той винаги намираше време да спре и да запrikaзва.

Пътуването продължаваше в бързо темпо, Джетовите коне бяха млади и яки, а той ги хранеше с ечемик, за да ги запази силни и да използва до краен предел. Сивата, вълнообразна равнина на индианската територия премина в огромната зелена и пресечена от много хълмисти възвишения област Пфаненстил на Тексас. Докато преди десет дни беше рядкост да се мине дори край една река на ден, сега броят на пресичаните реки постепенно се увеличаваше. Все пак обаче това бяха незначителни потоци или временни ручеи от

дъждовете. Но колко красиви бяха зелените дървета по бреговете на лъкатушещите реки.

Мили отново се почувства радостна и свободна сред тази прекрасна, дива страна.

* * *

Един следобед по-рано от обикновено, Джет без особени причини изостави пътя, премина реката и в една притулена горичка на залесения бряг разгъна лагера си. Там колите и конете мъчно можеха да се видят отвън. Очевидно тук щяха да лагеруват за повече от една нощ. След като помогна да се разтоварят колите и даде някои нареждания на хората си, Джет оседла един кон и препусна през гората.

Когато се завърна, нощта беше настъпила. Чакаха го за вечеря. Държанието му беше особено възбудено. Алчност лъхаше от погледа му. Мили веднага предугади това, което миг по-късно Джет съобщи на висок глас:

— Група бизони идват тук на водопой! Попадали сме на едно откъснато малко стадо. Засега ще останем в този лагер и ще ловуваме, докато видим дали ще дойде голямото стадо откъм север.

Тази новина не събуди особен интерес в съдружниците му. Изглежда никой не споделяше голямата възбуда на Джет. След вечеря той лично прегледа сандъците с патрони, ножовете и тежките пушки.

Новият приток на сила у Джет тази вечер не се поддаваше лесно на укротяване; очевидно краят на дългото пътуване го изпълни с надежда и кураж и му даде повод да пие няколко глътки от бутилката. Мили отдавна знаеше, че Джет обича алкохола. Под неговото въздействие суровостта и грубостта му като че ли се смекчаваха. Пиенето събуждаше у него някаква сантименталност. Мили вече няколко пъти се беше сблъсквала с нея. Това обикновено не й създаваше особени грижи, докато госпожа Джет владееше с ревнивите си очи обстановката. Разбира се, госпожа Джет не можеше постоянно да присъства.

Оказа се, че опасенията, които от известно време се породиха у Мили бяха основателни. Не след дълго Джет използва отсъствието на

жена си, която беше се отдалечила в колата си или в гората, и се приближи до Мили, която седеше на вратата на фургона.

— Мили, аз ще стана богат — каза той с тих прегракнал глас.

— Така ли? Чудесно — отвърна тя, като се отдръпна от разгорещеното му лице.

Очите му светеха, изпълнени с трепкащ блясък и дяволитост.

— Слушай, хайде да се отървем от старата — пошепна той.

— Как... какво? — заекваше тя.

— Казвам — старата.

— Аз не те разбирам, не те разбирам.

— Днес изглеждаш малко оглупяла — продължи той, леко усмихвайки се, — помисли върху това, момиче!

Мили промърмори бързо едно „лека нощ“, изчезна в колата и с треперещи ръце се опита да затегне шнуровите на платнената врата. Свят ѝ се виеше. Беше ли сега Джет просто пиан? Като размисляше върху случката, тя искаше да вярва, че думите на Джет са плод само на някакво лошо настроение, причинено от жена му. Изведнъж тя чу отвън да се споменава едно име, което премина през сърцето ѝ като режещ лъч.

— Хаднъл, да, чухте ли? — каза Джет. — Неговата група е на лагер някъде из тази гора, видях следите от колите и конете.

— А откъде знаеш, че са хората на Хаднъл? — запита Фолънсби.

— Хм, та това е мой специалитет, да разпознавам следи — отвърна Джет многозначително. — Две групи лагеруват отсреща, малко по-нататък по реката. Виждат се конете и димът.

— Ренд, ако бях водач на тази група, не бих ходил на лов за бизони там, където наблизко е Хаднъл.

— Защо не? — запита той.

— Ти не би трябвало да ме питаш. Достатъчно е само едно напомняне... Съдружникът на Хаднъл, Пийлчак, е един ловец от прерията, един...

— Хей, по дяволите, какво представлява Пийлчак — отвърна Джет и грубо завърши разговора.

VI ЧАСТ

На следната сутрин той вдигна хората си от леглата им още в ранно утро. Досега никога така осезателно не беше се проявявала способността му да командва.

— Кетли, ти ще се грижиш за конете — каза той кратко. — Остани отсам реката: пътят минава по другия бряг.

На жена си той даде още по-строга заповед:

— Не искам да гори огън в лагера, докато ние отсъстваме. Отваряйте си очите, жени, а ако забележите индианци или някой чужденец, бягайте в храсталака и се крийте.

После, придружен от Фолънсби и Пруит, той препусна с коня си. Ловът очевидно започваше.

Мили въпреки известен страх, че може да бъде изненадана от индианци, остана доволна като видя, че ловците на бизони изчезват. След всичко, което беше чула, деня и част от нощта тя прекара в размисъл. Набързо привърши възложените ѝ задължения и като взе една книга и ръкоделието си, тя се измъкна от лагера и се скри в гъстия храсталак.

Бавно и предпазливо тя без особена трудност си проби път сред клоните и излезе на една хубава полянка до самата река, покрита с мека трева и цветя. Мястото ѝ се стори прекрасно. Лагерът беше на такова разстояние, че оттам можеше да чуе всеки силен вик и в същото време мястото изглеждаше много отдалечено. Благоухание на цветя, сенчести шубраци, а високо над тях се издигаха грамадни брястове. Тук реката се разширяваше и правеше голям завой, образувайки малко езеро. На отсрещния бряг се простираше широка пясъчна ивица, горичката продължаваше и нагоре по склона до равнината горе. Мили погледна черните клони на дърветата, подобни на решетка пред светлото небе.

Наоколо пееха птички: диви канарчета, синигери, блатни дропли. Из цъфтящите храсти долиташе тихото мелодично бръмчене на рояци пчели. В подножието на храсталака леко плискаше водата. Една чапла

прелетя бързо надолу по течението, крилата ѝ лъснаха на слънцето. На завоя на реката, върху едно пясъчно островче, стърчеше сив рибар, неподвижен и втренчен във водата. Топъл, благоуханен зефир освежаваше въздуха.

Неочаквано тази мелодична и тиха игра се прекъсна от силно трополене на копита. Мили извърна глава. Рунтави фигури тичаха в тръс от равнината към горичките.

— Бизони! — извика Мили, едновременно възбудена и уплашена. Сърцето ѝ биеше бързо. Тя прибра книгата и работата си, следвайки първоначалния си инстинкт да избяга, но скоро съобрази, че тук, на стръмния залесен склон на реката, се намира в безопасност. Тя реши да не мърда от мястото си, притули се сред един овраг от трева и цветя, откъдето наблюдаваше с широко разтворени очи и притаен дъх.

По целия хоризонт на гористия склон тя видя тъмните фигури, пръснати в групи по няколко. На около стотина метра от Мили, на отсрещния бряг, се появи първият бизон и пресече пясъка, за да пие вода от реката. Постепенно цялото стадо от подскачащи кафяви гърбове се приближаваше към Мили и тя започна да се опасява, че тези диви, рунтави, чудовищни животни ще дойдат на отсамния бряг на реката. Сега тя наистина изпита страх. Но чудното великолепие, което излъчваше тази рядка гледка я задържа. Клоните запращяха, разплиска се водата; като добитък пред корито с вода стояха на брега на реката тези чудовища с грамадни, вълнести, черни глави, когато изведнъж откъм другия бряг се чуха многократни гърмежи от тежки пушки.

— О, това са Джет и хората му! — извика тя бързо окопитена. — Те избиват животните!

Тя неволно закри лице с ръцете си и когато отново погледна, бизоните бяха излезли от реката. Размътената вода се избистряше, а облаци прах се вдигаха сред дърветата. Мили не можеше да се откъсне от мисълта за жестоката сделка на ловците и красивата невинност на пляката им. Тя престоя известно време замислена, докато пушечните изстрели непрекъснато ехтяха над равнината.

Неочаквано отново се чу гръм от храсталака на отсрещния бряг. Върбите се разклатиха, клоните се разтвориха и се появи една грамадна, черна глава на бизон. Животното дишаше тежко, кървава пяна капеше от изплезения му език, голямото му чело се люлееше

насам-натам. Когато той залитна напред, Мили видя, че беше куц. Левият му преден крак беше счупен и висеше безпомощно над земята, докато той се беше устремил към водата. На лявото му рамо личеше кърваво петно.

Мили не можеше да отдели очи от нещастния бизон. Тя гледаше животното и всичко наоколо с такава яснота, която никога нямаше да забрави. Тя чу хриптящия мляскащ звук във водата, когато бизонът започна да пие жадно и на едри глътки. Бавно течащата вода се обагри в червено. Тогава той вдигна тежко глава. Гонитбата вече не го плашеше. Той изглеждаше замаян и свършен. Мили видя как очите му се извъртат, докато той се полюшваше. Бизонът умираше. Мили с ужас гледаше как накуцва във върбовия храсталак и как бавно и с прашене изчезва в клоната.

Тогава напрежението у Мили спадна, ударите на сърцето ѝ се поуспокоиха и цялата ѝ природа излъчваше страшна омраза срещу това унищожително дело на ловците на бизони. Изстребваше се един цял вид благородно животно заради печалбата от кожата му.

На четвъртия ден лагерът бе вдигнат. Преместиха се на двадесет мили по протежение на реката и спряха в горичката, която Мили бе забелязала още преди един час по време на пътя. На другата сутрин хората на Джет отново излязоха на лов и се върнаха чак привечер. Мили беше вече в леглото, но дочу грубите им уморени гласове.

На другия ден лагерът се вдигна отново и пътуването на юг продължи. Мили забеляза, че пейзажът до известна степен се променя, макар да запазваше общия си вид; навярно навлизаха в пустошта на обширната прерия.

Следващата сутрин тя се вслушваше в непрекъснатата стрелба, която трая до обед. Беше благодарна, че я оставяха сама и часовете минаваха бързо. Тя намираше някое място близо до лагера, където можеше да се крие, още повече, че Джет рядко забравяше да я предупреди за това. Колкото по на юг идваха, толкова повече нарастваха неговата бдителност и възбуда. От разговорите край лагерния огън Мили научи, че както броят на бизоните, така и на ловните групи непрекъснато расте. Джет следваше правилото: един ден пътуване, един ден ловуване. Пътуването през деня ставаше все по-трудно. Вече нямаше пътища по безкрайната равнина. Пороища и дълбоки бразди прорязваха прерията, така че ловците понякога бяха

принудени да разтоварват и наново да натоварват колите. Май премина и настъпи горещият юни. Равнината стана широка, зелена и леко нагъната, вятърът я брулеше здраво. Ивици тъмнозелени дървета издаваха леглата на реките. Стадата от бизони започнаха да оредяват на изток от реката, покрай която вървеше групата на Джет. Нейните ловни набези се ограничаваха по западния бряг, където както научи Мили пасяха големи стада бизони.

Джет пътува два дни без спиране в южна посока, прекоси реката и тръгна по западния ѝ бряг, докато накрая стигна до голяма река.

— Хей, момчета, ето я Ред Ривър и нашето ловно място за това лято — извика той високо.

За лагерно място той избра един кът, труден за достъп откъм равнината. Една гора от гъсти шубраци, покриваше двете страни на Ред Ривър и намиращият се в нея не можеше да види реката и равнината. Джет прекара остатъка от деня, зает с построяването на лагера. Фолънсби, който беше изпратен на разузнаване по течението на реката, се върна при залез-слънце.

— По дяволите, ако не видях петдесет квадратни мили, пълни с бизони — доложи той с важен тон, поглеждайки от седлото водача си.

Джет се надигна нетърпеливо.

— Това се иска. Колко групи ловци видя?

— Хм, доста, предостатъчно — каза разузнавачът с провлачения си тексаски говор. — Западно от хълма, докъдето окото вижда, димят лагерни огньове.

— Отлично. Не бихме могли да изберем по-изгодна позиция. Цялото стадо се намира в един триъгълник. Реката на юг, Стекъд Плейн на запад и на третата страна — хиляди ловци. Една клопка, истинска клопка.

— А къде са според теб индианците? — запита Фолънсби. — Тук ловните полета са на команчите, чейените, кайените и апахите. Земята и бизоните принадлежат на тях.

— По дяволите, ако се опитат да крадат, ще ги подгоним към равнината и там ще ги смажем! — отвърна Джет ядно. — Тези проклетци червенокожи!

— Добре, добре. Зная твоето мнение — отвърна късо Фолънсби. — Грабежът си е грабеж и мръсотията си е мръсотия... Ама ти казвам и повтарям. Ние ще се хванем здраво за гушата.

Джет потъна за миг в тежки мисли, като крачеше насам-натам, усуквайки на пръст парче връв.

— Ако, както казват, индианците са на бойна нога, те ще изчакат, докато ловните групи съберат голям запас от кожи, и тогава ще започнат войната — хитро пламъче блесна в очите му.

— Така е — потвърди Фолънсби.

— А ако ни нападнат отзад, за да ни ограбят, ще ги усетим по вятъра отрано, нали? — продължи Джет.

— Добра позиция, вярно. Ловци на изток и запад, а нататък — милиони бизони. Не биха могли да ни нападнат ненадейно.

— Е, та какво те човърка още? — изръмжа Джет.

— Нищо. Искях да се изяснят някои работи. По главното се разбрахме. И още едно. Колкото по-скоро хвърлим мрежата си, толкова по-добре!

Джет отвърна на това с многозначително кимване и се зае с работата си. Фолънсби слезе от коня и го разседла. Скоро след това госпожа Джет извика за вечеря.

* * *

В този лагер Мили загуби досегашната си спалня във фургона, чиято липса тя първоначално силно усещаше. Фургонът, който стърчеше доста високо над земята, предлагаше по-добра защита и повече удобства. Джет обаче нареди да се махнат колелата му, а лепеното чергило постави настрана от главния лагер, за да служи за палатка. Мили загрижено се размисли върху смисъла на тази мярка и се питаше защо отделиха къщичката ѝ на няколко метра от другите палатки. Може би това нововъведение искаше госпожа Джет и в такъв случай Мили би я поздравила. Тя обаче посрещаше с подозрение всяка стъпка на водача.

Когато Мили влезе в импровизираната си палатка, забеляза, че тя има някои преимущества. Можеше здраво да завързва шнуровите на двете врати, което не беше възможно, докато чергилото беше на фургона. Тя разстла леглото си, приготи се за спане, разопакова дрехите си и ги закачи по стените на палатката. Бедният ѝ гардероб дрехи при новата обстановка ѝ се видя в по-сносен вид. Той би могъл

да бъде и по-лош. Без сапуни, кърпи, без чантата ѝ с шевните принадлежности, без огледалото и книгите ѝ лагерният живот в прерията би бил за нея само мъчно поносимо изпитание.

Когато тя излезе отново навън, лъчите на залязващото слънце бяха все още силни и ярки. Мили разгледа околността. Между лагера и реката се простираше гъсталак, подобен на джунгла. Джет и хората му бяха увлечени в тихо съвещание, забравили за момент своите пушки, снаряжения и муниции. Госпожа Джет седеше пред палатката си — жалка меланхолична фигура. Мили поиска да се раздвижи. Тя взе да се разхожда из лагера. Никой не ѝ обръщаше внимание. Действително, откакто стигнаха в областта на бизоните, тя бе напълно изоставена, за което благодареше от сърце на бога.

Лятото настъпи в Северен Тексас и въздухът се изпълни с обезсилваща горещина. На едно сенчесто място Мили намери закъснели пролетни цветя. Изворче клоkochеше изпод един храсталак и когато тя прегази водата, жаби заскачаха из мочура. По клоните на дърветата напевно гугукаха диви гълъби. Мили намери пътека, която изглежда водеше направо към равнината. Тя тръгна боязливо по нея. Джет не я извика и окуражена от неговото мълчание, тя продължи да върви. Склонът беше покрит с гъста гора. Сърцето ѝ започна да бие ускорено и тя задиша по-свободно. Почувства как стихналата ѝ кръв отново се събужда от примамливия зов на природата. Над черните стъбла на дърветата гореше жаркото небе. Тя искаше да види голямото стадо бизони.

Така, обзета от желанието си, тя стигна до края на гората и спря, за да хвърли поглед в далечината. Чудесна зелена равнина се простираше, леко наклонена към западния хоризонт. Никакво животно не се виждаше. Бавно избледняваха великолепните багри на залязващото слънце. Дали онова там в далечния хоризонт е някакъв плосък, сиво-пурпурен облак или верига високопланински върхове?

Мили се стресна от тропота на препускащ кон. Бързо се извърна и видя наблизко един чужд ездач — той беше изскочил от завоя на стръмната горичка.

Като се отдръпна назад няколко крачки, тя имаше намерение да се измъкне към лагера. Ездачът обаче я забеляза. Той бързо дойде до нея, докато тя се оттегляше, и с вик на изненада скочи от седлото.

— Мили! — в тона на гласа му имаше същото учудване, както и в очите му.

— О, това сте вие! — извика Мили напълно объркана и инстинктивно се затича към него.

— Мили! Какво щастие — аз бях загубил всяка надежда да ви видя още веднъж — каза той, като опита да хване ръцете ѝ.

— Том Доун! — тя чувстваше, че горещата кръв пари по страните ѝ. Смутена, уплашена и обладана от неудържима радост тя отстъпи крачка назад. Щастливите му очи задържаха погледа ѝ, въпреки опитите ѝ да го отклони. Променил ли се е той? Лицето му беше по-сухо, по-тъмно, бронзово червено, докато по-рано беше светло.

— Разбира се, Том Доун — отвърна радостно той. — Значи вие си спомняте за мен?

— Спомням? — заекна безпомощно тя. — Аз, аз... Едно силно „хей!“ долетя откъм подножието на горичката и я прекъсна — това беше гласът на Джет, който викаше от лагера.

— Джет! — бързо прошепна тя. — Той не бива да ви види!

— Тичайте бързо! Имате време, той е доста далече — отвърна Доун.

— Да, да — аз трябва да вървя.

— Чуйте — само една секунда — пошепна той и я последва, като я хвана за ръка. — Хаднъловият лагер е нагоре по реката, само на няколко мили оттук. Аз живея там, както знаете. Елате тази вечер тук, щом изгрее луната...

— Тук — през нощта? — прошепна Мили трепереща.

— Да. Щом луната изгрее. Обещайте ми! — молеше се той.

— Ще дойда.

— Не се страхувайте от нищо. Аз ще ви чакам тук, на това място. Сега бързайте в лагера, не бива да се издавате!

После той ѝ хвърли сияещ и решителен поглед и се отдалечи, водейки коня си по меката трева.

Мили се обърна, тръгна през горичката, обхваната от замайваща възбуда. Лагерът беше на по-далечно разстояние, отколкото предполагаше тя, а на някои места пътят изискваше повече предпазливост и внимание. Изглежда, че Джет не идваше насреща ѝ. В течение на няколко минути тя се свързе от смущението си. Отблясък от

лагерния огън проблясваше през дърветата и сочеше пътя. Тя притаи в себе си всички чувства и мисли за срещата си с Том Доун. Трябваше да бърза към лагера, за да смекчи гнева на Джет. Пълен мрак беше настъпил, когато тя приближи с леки стъпки лагера. Джет беше край огъня при хората си.

— Къде беше? — запита той грубо.

— Разходих се малко сред дърветата — отвърна тя безгрижно.

— Защо не отговори на вика ми?

— Мислиш ли, че всеки трябва да вземе да се провиква, щом ти започнеш?

— Ха, ха, ха! — се изсмя Фолънсби и мушна Пруит в ребрата.

— Охо! — продължи Джет очевидно успокоен. — Щом се мръкне, трябва да си лягаш...

Мили прецени, че положението беше в нейна полза. Тя не искаше часовете преди вечеря да се различават с нещо от тия на други вечери и затова постоя известно време на края на светлия кръг, наблюдавайки огъня, след това отиде при мивката и пи малко вода. После се упъти към палатката си. Какво щастие, че тя беше понастрана!

Мили се хвърли в леглото си. Още миг тя удържа своето самообладание въпреки прекомерното напрежение. Тогава изведнъж коленете ѝ се разтрепериха. Тук, в тъмната палатката, тя беше на сигурно място. Мисълта за Джет и за хората му вече изобщо не я занимаваше.

— О! Какво се случи? Какво направих? Какво ще правя сега? — си шепнеше тя.

Обзеха я нежни, замайващи спомени. Тя трябваше да се бори с чувствата си, за да може спокойно да размисли. Верният инстинкт я поведе към гората. Том Доун! Тя го срещна, говори с него и дори се съгласи да се срещнат, щом изгрее луната.

Нощта, тишината и тъмнината не можеха вече да облекчат Мили, тя изпитваше мъките на току-що събудената любов. Хиляди мисли изпълваха главата ѝ, сърцето ѝ се раздираше от множество чувства и не забеляза как минаха часовете.

После тъмнината в палатката ѝ се разсея и по платното замърдаха сенките на клатушкащите се листа от дърветата. Тя разбра, че луната беше изгряла. Когато се вслуша във външната тишина,

цялото ѝ тяло затрепери. В лагера беше тихо. Кога бяха си легнали мъжете да спят? Мъртвата тишина се нарушаваше само от бръмчене на насекоми и лекото шумолене на вятъра. Тя надникна навън през повдигнатия край на платното. Сребърното сияние сред дърветата беше от изгряващата луна. И докато Мили се заслушваше, обхваната от трептяща възбуда, един блестящ светъл кръг изскочи бавно на небето. Хубавата луна вече светеше сред черните клони на дърветата.

— Време е да вървя — прошепна си тя и по гърба ѝ полазиха студени тръпки. Тя съзнаваше каква опасност поема върху себе си, но не се страхуваше. Ако вторият ѝ баща я хванеше при тази нощна среща с любимия, щеше да я набие жестоко, дори можеше да я убие. Но нищо не можеше да спре Мили да иде при любимия си.

Тя изпълзя предпазливо на ръце и колене вън от палатката си, минавайки по сенките. В лагерния огън още светеше една цепеница. Тя видя бледото очертание на палатките и изостреният ѝ слух долови тежкото дишане на един от спящите. Най-сетне тя се изправи и безшумно се измъкна от лагера, като всичко, с изключение на блещукащия огън, изчезна от погледа ѝ. После тя зави по пътеката, която водеше към склона.

Премина и нервният страх от евентуалното — залавяне, като остави в нея една неопределена възбуда. Тя не знаеше къде да търси пътеката, помнеше само, че почваше в началото на стръмнината зад лагера. Тя ще я намери. Колко големи и черни са брястовете! Сенките гъсто се диплеха, само тук-там блестяха лунни петна. Слаб шум от леки стъпки я накара да спре. Пулсът ѝ започна да бие учестено. Изглежда, че някакво животно с тихи стъпки изчезна в тъмнината. Мили закрачи с облекчение и затърси пътеката, като се взираше пред краката си. Тя си спомни извивката към изворчето, което се намиреше на изток, и зави опипом в тъмното в тази посока. Щом кракът ѝ стъпи върху пътеката, сърцето ѝ заби още по-учестено. С бързи стъпки тя изкачи стръмнината, където сенките под дърветата станаха избледняха. После тя мина под един дълъг свод, където сянката — вървеше пред нея. Най-после достигна равното място, а оттам на няколко крачки беше краят на гората. Ясно се открояваха черните стъблата на дърветата по широката, осветена от луната равнина. Мили бързо закрачи натам, несъзнателно тласкана към „него“, мрачни бяха

предчувствията ѝ, сладки — опасенията ѝ. Последните няколко метра тя измина тичешком.

Щом стигна до светлата линия, тя се огледа на всички страни и почувства значението на мига. Той единствен ѝ беше приятел. Но къде се бави? Дали не беше идвал по-рано? Ако той не... Но ето, по осветената от луната равнина се плъзна висока, тъмна фигура.

Тих, енергичен глас: „Мили!“ Той отиде при нея, като я дръпна назад в сянката.

Самообладанието на Мили и решителността на волята ѝ, които я доведоха дотук, отстъпиха място на внезапна слабост. Неговият глас, неговата близост, неговият допир я промениха неусетно. Тя отчаяно се опитваше да удържи решението си да бъде по-различна, отколкото при предишната си среща в тази гора.

— Помислих, че няма да дойдете — каза той.

— Закъснях ли? — запита тя.

— Все едно, щом сте вече тук.

Тя леко го отблъсна назад, но той я взе в обятията си.

— О, не бива.

— Защо, какво има? — запита той с внезапна загриженост.

Мили се беше облегнала на Том, трепереща в обятията му. В отмалата на сладката мъка той подхвана с ръка брадичката ѝ, като повдигна лицето ѝ към светлината, за да може да вижда очите ѝ.

— Скъпа, погледнете ме — каза той, като леко я разтърси. — Знаете ли какво мисля?

Мили имаше чувството, че потъва. Последният остатък от сили и кураж у нея беше изчезнал. Тя трябваше да го погледне ѝ в тъмнината на дърветата видя проблясващите му очи.

— Как да зная, вие нищо не сте ми казали — прошепна тя на пресекулки.

— Аз те обичам — това е всичко! — извика той. — Трябват ли прекалено много думи за това?

По-късно, когато те стояха седнали на един дънер, когато ръката му обгръщаше раменете ѝ, Мили му разправи историята на своя живот. Бедност и неволя в детинството ѝ, бързо рухнали надежди и идеали през училищното време и накрая последните мъчителни месеци.

— Бедничката! Ние сме родени един за друг — отвърна той и накъсо ѝ описа своя живот. Също изпълнен с неволи, разочарования и

редки проблясъци на щастие. Очевидно не му беше леко да признае, че баща му е бил партизанин при Куентрил.

— Чувствал съм се винаги роден за фермер — заключи той. — И отдавна мечтая за едно хубаво ранчо, което ще бъде моя собственост. Аз ще го спечеля. Мили, аз печеля пари, много пари — кожите на бизоните ще ме направят много богат. А всичко ще бъде двойно по-хубаво, ако ти бъдеш до мен.

Мили сподели неговото въодушевление и нямаше кураж да говори за отвращението си от кървавата сделка с лова на бизони и за страха ѝ от Джет. За първи път в живота си тя се наслаждаваше на едно безоблачно щастие.

Нощните часове минаваха, високо от небето блестеше сребристата пълна месечина и заливаше равнината със светлината си. Някъде далече койоти надаваха острия си вой. От течението на реката долетя глухо виене на вълк. Бухал изкряска плачливо. Всички тази животни, цялата тази красота се стори на Мили част от преобразования ѝ живот.

— Хайде, ти трябва да се върнеш вече в лагера — каза накрай Доун.

— Ах — трябва?... А ако не те видя вече! — шепнеше тя.

— Искаш да ме измъчваш със своите собствени мисли? — целувката му я накара да замлъкне. — Утре вечер, щом вашите заспят, ще бъдеш ли тук? — запита той.

— Да.

— Хайде сега. Ще стане много късно. Ти върви напред, аз ще те придружа, докъдето може.

Щом белите палатки се мярнаха между дърветата, той се раздели с нея и изчезна безшумно в тъмната на гората. Мили стигна предпазливо до палатката си и притвори здраво след себе си платнището. Сърцето ѝ беше пълно, чувствата ѝ радостни. Безсънна, тя легна на леглото си и почувства благодарност за този преобразен свят, за щастieto, което не искаше никога губи и което сякаш беше отговор на молитвите, които отправяше към небето в своето детство.

VII ЧАСТ

На следната сутрин, когато Мили отиде при лагерния огън, мъжете бяха вече изчезнали. Тя яде толкова малко, че госпожа Джет забеляза липсата на обичайния ѝ апетит.

— Болна ли си? — запита тя с известна загриженост.

— Не, просто не ми се яде — отвърна Мили.

— Страните ти са червени — изглежда, че те тресе — нейните светли, изпитателни очи шареха по лицето на Мили. — Искаш ли да ти дам едно хапче?

— Благодаря. Не. Чувствам се отлично — възрази Мили.

Но въпреки спокойния си глас, тя с досада почувства, че подозрителна горещина преминава по зачервените ѝ страни. Не беше лесно да бъде измамена тази жена. Мили се зае с двойно по-голямо усърдие да върши дневната си работа и после се оттегли в палатката си.

Отново я очакваха безкрайните часове. Колко време, колко много време имаше до изгряването на луната! Тя не можеше нито да шие, нито да чете. Стоеше с отпуснати неподвижно ръце и мечтаеше...

Утрото беше тихо и топло, не тъй горещо, както през другите дни, защото леки облаци покриваха небето. Дивите канарчета, които бяха още призори бяха разбудили Мили, бяха отлетели някъде и наоколо цареше пълна тишина. Но от далече, откъм другия бряг на реката, се долови ехото на пушечни гърмежи. Те изпукваха неравномерно, но между тях рядко настъпваше пауза. Понякога в далечината започваше залп, усилващ се в началото, който после постепенно затихваше.

— При всеки гърмеж пада по някой нещастен бизон, мъртъв или смъртно ранен, като големия, осакатен бик, който видях! — си каза Мили, изпълнена с искрено възмущение. — Проклета идея — Том да стане богат, като избива невинни бизони...

В този момент в ушите ѝ прозвуча тихо бумтене, подобно на ехо от далечни гръмотевици. Първоначално тя помисли, че на Стекъд

Плейн се разразява буря, но тътнежът звучеше монотонно и постоянно. Изненадана, тя наостри уши. Продължително, тъпо гърмене! Какво ли може да бъде това? Бяха ѝ разправяли за гърмящия шум при земетресението и за миг тя почувства лек страх от тази тайнствена, непозната стихия в недрата на земята. Но изведнъж тя разбра откъде идеше този шум.

„Гърмящото стадо!“ — извика тя с удивление и ужас. Така го беше нарекъл Джет...

* * *

Мили премина през лагера, потърси някое тихо убежище в гората и на няколко пъти потисна желанието си да тръгне по познатата вече пътека. Но накрая тя отстъпи на това желание, отиде до края на гората и се загледа в далечната зеленина. Нищо не помръдваше.

Пушечните гърмежи се чуваха все така отдалече, както и преди.

Мили се огледа: близо до нея се намираше дърво с ниски, извити клони. Тя бързо се покатери по клоните по-нагоре, за да може да види какво става в далечината, как изглежда ловът на бизони. Но още преди да намери удобно място за наблюдение, внезапно чу отдолу силен тропот. Някой яздеше насам. Гъстият листак ѝ пречеше да вижда добре надолу, но едновременно я предпазваше от любопитното око. Тя се намираше на около десет метра над земята, здраво прегърнала стъблото на дървото, и за да осигури равновесието си, се прилепи плътно до най-близките клони. Чужди ездачи. Естествено, тя помисли, че са някои ловци на бизони. Скоро след това тя едва различи през мрежата от клони бавно идващите фигури. Те пристигаха от северна посока, очевидно са яздели по течението на реката. Мили се смути, когато те слязоха и поведоха конете за поводите, защото едва тогава тя видя, че това са войници.

— Господин капитан — каза един от тях. — Там долу има чудесно изворче! Да пийнем ли по глътка студена вода? Хей, един от вас да вземе няколко походни шишета и да ги напълни на изворчето. Пътеката води право към него.

Един от шестимата войници слезе от коня, събра походните манерки на другарите си и тръгна нататък.

— Елсуърт, познаваш ли тази местност от Ред Ривър? — подхвана друг глас.

— Донякъде, макар че сме доста надолу — беше отговорът. — Обаче тук е рай в сравнение със Стекъд Плейн. Това мога да ви кажа.

— Хм, аз мисля, че сме тръгнали напразно — каза трети, очевидно офицер. Той беше слязъл от коня си и беше седнал на тревата край едно дърво. Като свали шапката си, той откри хубавото си, мъжествено, обгоряло от слънцето лице с едва поникнала брада. — Ние никога не ще можем да убедим тези ловци на кожи да отидат във форта, когато индианците предприемат бойните си походи.

— Вярно. Обаче можем да ги склоним да изпратят жените си на по-сигурно място. Някои глупаци са довели жените. Що се отнася до мен, с удоволствие бих гледал как ловците поставят индианците натясно. Те може би ще успеят в това, което на нас, войниците, не ни се удава — да напердашат червенокожите.

— Не разбра ли, че полковникът не иска да чуе за такива неща? — каза офицерът с усмивка.

— Не ме е грижа. Няма да обеля зъб. Гледам си добре разузнаването, както добре знаете... Но едно е сигурно: индианците няма да се махнат, докато има още живи бизони, плячкосване — и после те изчезват в тази дяволска дупка — Стекъд Плейн!

— Бас хващам, че историите ще започнат преди края на лятото.

— Много вероятно. И тогава ще има с какво да запомните този поход — каза другият заплашително.

Скоро след това се върна войникът с походните манерки и бе посрещнат с радостни възгласи.

— Там долу има лагер, сър — каза войникът.

— Група ловци на бизони, нали?

— Да. Имат три коли.

— Запита ли чия група е?

— Нямаше никой в лагера, сър.

Офицерът стана, избърса потното си лице и се качи на коня си.

— По дяволите цялата история. Старият ясно нареди: да хванем крадците на кожи. Как, за бога, ще откриеш крадците в тази навалица, а?

— Не можем, господин капитан — отвърна решително разузнавачът. Това трябва да направят самите ловци. Освен това, както

вече казах, те са упорити момчета и едно разнородно общество. Бивши войници, авантюристи, въстаници, новаци, ловци, пионери, които търсят нова земя, фермери, които искат да спечелят пари за някой чифлик. Както се вижда, в по-голямата си част те са честни момчета. Целият този лов на кожи до известна степен наподобява треската за злато, разбира се, в по-малки мащаби. Миналото лято и есен крадците направиха целия Пфаненстил несигурен, няколко от тия типове бяха хванати и обесени. Това лято те ще имат още по-богата и по-лесна плячка. Нека не забравяме индианските нападения, чрез които те заличават своите следи! Как да ги хване човек, като не може да ги свари на местопрестъплението?

— Ти мислиш, че те приписват мръсните си дела на индианците?

— Разбира се! — отвърна Елсуърт.

— Аз мисля, че злодеянията се приписват на индианците, но се вършат от бели хора.

— Каза ли това на полковника?

— Да, но той не искаше да чуе. Той мрази индианците, защото носи в тялото си някакъв куршум от тях. Предпочита прерията да гъмжи от бели негодници, отколкото от индианци.

— Хм! — измърмори офицерът, качи се на седлото и поведе войниците по края на гората.

Мили почака известно време, смъкна се от скривалището си и щом стигна до земята, затича из гората, като забави крачките си едва когато видя лагера. Тя се мушна в палатката си и легна да си почине и да размисли. Твърде много бяха нещата, върху които трябваше да разсъждава. Разговорът между разузнавача и неговия офицер породил сериозни опасения в душата ѝ. Дали особеното държане на нейния втори баща няма някаква връзка с чутото? При тази мисъл страните ѝ почервеняха от срам. Не. Неговата ревност го подтикна да я отдели от другите ловци, желанието му да бъде скрита от погледите на чуждите мъже.

Имаше нещо неясно, нещо постоянно събуждаше подозрения в нея. Но по-мъчително от мисълта за ревността на втория ѝ баща беше подозрението, че той би могъл да бъде един от крадците на кожи. Подозрения. Но тя ще си отваря очите и ушите в бъдеще, ще подслушва, ако трябва, ще използва цялата си проникателност, за да разбере дали той върши нередни неща.

В тъмната гора, на средата на пътя, тя се хвърли в прегръдките на Том. „Мили!“ — „Том!“. И устните и отвърнаха на целувката му.

Том я заведе до едно място, покрито с трева, близо до един дънер. Там те стояха известно време, хванати за ръце — двама влюбени, щастливи и сигурни в бъдещето си, но без да забравят в мечтите си действителността.

— Няма да мога да остана дълго време — каза Том. — Тази нощ трябва да опъвам кожи най-малко два часа. Да направим нещо друго: ще се срещаме всяка трета нощ на това място, половин час след мръкване.

— Добре — прошепна Мили. — Аз се оттеглям в моята палатка винаги щом мръкне. Но ще бъде опасно да се измъквам все по едно и също време. Ако закъснея, трябва да ме почакаш поне един час.

Така те уговориха срещите си и се опитаха да предвидят и предотвратят всички евентуални пречки и после разговорът им премина върху бъдещето. Въпреки неговата нежност и загриженост Мили усещаше, че Том се измъчва от някаква грижа или съмнение.

— Том, какво ти е? — запита тя.

— Кажи ми обичаш ли твоя втори баща? — бързо изскочиха думите от неговата уста.

— Джет? Аз го мразя, мразя го... Може би трябва да се срамувам, че говоря така — той ме храни, той ме облича, макар и да се отплащам донякъде, като работя. Но защо питаш?

— Ако ти го обичаше, нямаше да говоря повече — каза Том. — Но сега това, което ще ти кажа, не ще ти причини болка... Твоят втори баща, Мили, се ползва с лошо име сред ловците на бизони.

— Това не ме учудва. Говори, разкажи ми всичко.

— Чувал съм разни подмятания за тези странни групи, които предпочитат само да пътуват. По пътя, когато отивахме на юг, един водач на фургон, който наскоро преди това беше срещнал Джет, посъветвал Пийлчак да се махне от пътя му. Когато Пийлчак запитал защо, коларят се изсмял в лицето му. А днес, когато Пийлчак беше излязъл навън, неочаквано видял как Джет се занимава с кожата на един бизон, убит от куршум на петдесеткалиброва пушка. Пийлчак бил

сигурен, че самият той е убил бизона. Джет настоявал, че той е ударил бизона. Пийлчак му показал дупката от куршума и му обяснил разликата между леката и тежката пушка. Джет се присмял на Пийлчаковите доказателства и спокойно продължил работата си. Тогава Пийлчак му обърнал гръб, решен да не се бие заради една кожа. Но кипял от яд. А вечерта при лагерния огън той разправи на Хаднъл как ловците, които миналото лято бяха по Пфаненстил, разказвали много подозрителни неща, свързани с Рендъл Джет.

— Че той върши такива неща ли? — запита Мили, щом Том млъкна.

— Вероятно. Пийлчак не повече обяснения. Но не беше трудно да се разбере, че той смята Джет за истински мошеник. Този стар ловец мисли, преди да обвини някого. Накрая Пийлчак каза на Хаднъл: „Няма да мине много време и някой ловец ще вземе добрия Джет за бизон...“

— Ах! — извика Мили.

— Това е сериозно, Мили. Никак не ме е грижа какво ще стане с Джет. Но ти си в неговата власт. Щом той е негодник, човек може да очаква всичко.

— Да, Том, наистина съществува една опасност, трябва да призная това — прошепна Мили. — Страхувам се от Джет. Но сега той не е тъй лош, както по-рано. Ловът на бизони му завъртя напълно главата, така че вече не мисли за мен.

— Ще му кажат какво става между нас или пък той сам ще разбере. И тогава? — тихо каза Том.

— Би било ужасно, ужасно! Ние трябва да пазим нашата тайна никой да не я научи.

— Не би ли могла да дойдеш в лагера на Хаднъл? Зная, че той би те приел. А ти би имала подкрепата на неговата жена и дъщеря.

Мили размисли върху това предложение със сериозна загриженост. Изглеждаше много привлекателно и при това много разумно.

— Разбира се, че бих дошла, Том. С голяма радост бих го сторила. Обаче това би ни донесло само мъка и неприятности. Той би могъл да ме върне когато реши, тъй като още не съм пълнолетна. И тогава?

— Ах, ако те докосне, ще го убия!

— Не, не! — шепнеше Мили. — Нека почакаме още малко. Докато той е зает с лова си, малко основание имам да се страхувам. И освен това жените, които са при ловците, трябва да бъдат изпратени във форта.

— Къде чу това? — запита Том учуден.

Мили му разказа накратко за войниците, от които тя беше чула горното сведение. Ограничи се само до най-същественото от забележките на разузнавача и офицера.

— Ха, това е новина! Чудесно е, ако те заведат във форта, без да искат разрешение от проклетия негодник!

— Също и аз бих се радвала, Том, и ако се сбъдне, ще остана там, докато навърша осемнадесет години.

— И на тоя ден ще бъде сватбата ни.

— Наистина ли? — прошепна тя срамежливо.

— Та ти сама го каза. Искаш да си вземеш думата назад ли?

* * *

Когато Мили предпазливо се приближаваше към лагера, забеляза, че мъжете бяха привършили работата си и ядяха и пиеха, събрани край лагерния огън. Трябва да е станало много късно. Мили се уплаши, приклекна и страхливо се прилепи до земята. В този момент тя не беше в състояние да преодолее чувството, че я заплашва някаква беда. Не — оставаше нищо друго, освен да стои тук притаена, докато мъжете отидат да спят. Ами ако Джет отиде да я потърси! Но той, както и другарите му не проявяваха никакво желание да напуснат огъня.

— Не, още не — обясняваше Джет с тих, решителен глас. — Нека почакаме, докато този Хюгенс събере повече кожи.

— Е, добре, шефе — отвърна Фолънсби, — обаче казвам ти: колкото по-рано, толкова по-добре.

— Ах, по дяволите бизоновите кожи! — прозя се Пруит. — Пребит съм. Сега е полунощ, а още от зори ще ни прогониш от леглото. Джет, тази история омръзна ми във всяко отношение. Ако знаех, че ти ще ни излагаш на такъв риск, никога не бих дошъл.

— Човече, колкото по-здраво работим, толкова повече кожи ще има и толкова по-малка ще е опасността.

— Не викай толкова! — прекъсна го Фолънсби.

— Не викам — отвърна намусено Пруит. — Ако исках да викам, бих го направил, обаче имам други грижи; искам да ви предупредя, че напускам. Ясно?

Джет размаха здравия си юмрук под носа на Пруит, осветен от червения блясък на огъня.

— Ти се закле, че ще издържиш, и получи предплата, така ли е или не? — съскаше Джет със заплашителен тон.

— Така е. Аз съм честен човек, трябва да го знаеш. Обаче ти ни измъчи, ти ни измами. Ти!

— Аха! Може да съм употребил някоя думичка не на място, може — додаде Джет. — Обаче тук става дума пари. Знам, знам всичко. Ти ще получиш своя дял. Но не ми дрънкай за напускане, иначе ще те смятам за страхливец.

Вместо да отговори, Пруит метна рязко едно дърво в огъня, така че искри запрацяха във всички посоки, после се изправи, хвърли изпълнен с омраза поглед към Джет, обърна се и закрачи към палатката си, без да каже дума.

— Много лошо — поклати глава Фолънсби. — Ти не знаеш как да се отнасяш с хората, Ренд. Би ги спечелил по-лесно, ако си по-търпелив и дружелюбен с тях и ако ги убеждаваш постепенно.

— Може би имаш право, но не мога да понасям повече този проклет тип — изръмжа Джет. — С него върви по-трудно, отколкото с Кетли — продължи Джет. — Той вижда опасния риск, който се крие зад тази история. Кетли още няма понятие за това. Той е новак като Хюгенс и цялата тази банда, която е луда от жажда да забогатее от бизоните. Още в началото се съмнявах в тия двамата и ти го казах.

— Трябва да намерим хора. Иначе ще изгубим време да чакаме една седмица.

— Да, но би било по-добре да чакаме по-дълго, докато намерим истински мъже. Твърде късно е сега, твърде късно. Ще гледам да обърна нещата, доколкото може, и ще се постарая да не го дразня.

— Добре. Ще измислим нещо — отвърна Фолънсби и се надигна, за да отиде в палатката си. Джет разпръсна жаравата и го последва. Скоро лагерът стана пуст и тъмен.

Мили седя свита край големия бряст, докато се увери, че Джет се е тръшнал в леглото си, и тогава бързо и безшумно прибяга до палатката си. От любопитството, което прояви към този разговор на мъжете, тя беше забравила страха си. Странен и се видя такъв един разговор между честни ловци. Но тя остана само със съмненията си. И докато през главата ѝ минаваха днешните значителни произшествия, тя неусетно заспа.

VIII ЧАСТ

Една група войници на коне пристигна в лагера на Хаднъл. Офицерът слезе от коня си — строен, висок мъж на четиридесет години, със строго, обгоряло лице.

— Кой е водачът на тази група? Хаднъл излезе напред.

— Аз, Кларк Хаднъл.

— Приятно ми е — отвърна офицерът. — Аз съм капитан Сингълтън от четвърти конен полк на форт Елиът. Това е моят разузнавач Елсуърт. Имаме нареждане да придружим ловците на бизони до форта или до една от товарните станции. Индианците предприемат бойни действия.

— Нямам и най-малкото желание да отида във форта — запротестира решително Хаднъл.

— Ако останете тук, това ще бъде на ваш риск.

— Друго и не очакваме — възрази Хаднъл открито. — Ако искате да знаете, вие сте първият военен, когото виждаме.

— Има ли жени при вас?

— Да, жена ми, дъщеря ми и съпругата на сина ми.

— Не можахте ли да измислите нещо по-добро, ами сте повели жените в тази индианска област? — продължи Сингълтън със сериозен тон.

— Чухме разни слухове, сър, но не искахме да им вярваме, и смея да кажа, че досега не сме имали никаква неприятност.

— Тогава вие просто сте имали късмет. Познавате ли Хюгенс?

— По име, не го познавам — отвърна Хаднъл замислено.

— Хюгенс имаше лагер на няколко мили оттук, надолу по реката. Най-малко с един, а по-вероятно с неколцина помощници. Лагерът му бе нападат, опожарен — кожите откраднати. Никаква следа от Хюгенс или помощниците му.

— Индианци ли? — запита Хаднъл рязко.

— Много вероятно. Не открихме нито Хюгенс, нито хората му, може би са избягали при друга група ловци или са при някой пост.

Много странна история. Западно оттук, на няколко десетки мили, една банда команчи нападна няколко ловци и бе отблъсната. Ако вие, ловци на бизони, не съберете лагера си, някои от вас ще загинат.

— Ние ще се бием — обясни решително Хаднъл.

— Отлично, обаче преди това ще трябва да изпратите жените си на сигурно място — настоя офицерът.

Хаднъл извика жена си и дъщеря си. Те излязоха от палатките си, придружени от Бърн. Очевидно бяха чули част от разговора — страх беше изписан по лицата им.

— Не се плашете, драги дами — каза учтиво офицерът. — Няма причина за това. Ние сме тук, за да ви придружим до място, където ще бъдете в безопасност, докато мъжете ви се грижат за лова. Тук не сте в безопасност. Възможно е, когато сте сами в лагера, да бъдете нападнати от някоя група индианци.

Въпреки учтивите и успокоителни думи на Сингълтън жените изглеждаха уплашени. Те наобиколиха Хаднъл и започнаха да му говорят възбудено.

— Господин капитан, разположете се с хората си удобно, докато ние обсъдим въпроса — каза Хаднъл.

Пийлчак и Том Доун, които току-що се бяха завърнали от работата си с кожата, стояха наблизо и бяха чули разговора. Том, който имаше своите особени основания, поздрави сърдечно войниците.

— Слушайте, Елсуърт — каза Пийлчак на военния разузнавач, — ако индианците са убили този Хюгенс и хората му, трупите не могат просто да изчезнат. Команчите не си правят труда да погребват или скриват белите хора, които те са убили. Елсуърт се наведе към Пийлчак.

— На мен също не ми е напълно ясна тази работа.

Пийлчак леко се отдръпна с намерение да подхване сериозен разговор с военния разузнавач, когато Хаднъл повика него и Том. Те направиха кратко съвещание. Бе решено Стронгхърл, Пийлчак, Дън и Текс да останат в лагера, а Хаднъл, Бърн и Том заедно с войниците да придружат жените. Хаднъл не намери за нужно да ги изпрати във форта Елиът. Близкият товарен пост Спреиг, който отстояше на три дни път, предлагаше достатъчна безопасност. Хаднъл възнамеряваше да използва този случай, за да препрати и много бизонови кожи. Решено бе още хората на Хаднъл да тръгнат напред, докато офицерът с

отряда си изпълни още някои поръчения. Той щеше да ги настигне на военното шосе.

Целият следобед в лагера премина в усилена подготовка. Правеха се бързи приготовления за утрешното търговане. След вечеря Том намери повод да се приближи до офицера.

— Господин капитан, мога ли да разменя няколко думи с вас по една важна работа? — запита той без предисловие, макар че не можеше да прикрие неудобството си.

— Разбира се, млади момко. Какво мога да сторя за вас?

Сивите очи на офицера изпитателно се заковаха върху лицето му.

Те се отдръпнаха встрани от другите. Том се освободи от сковаността си и разказа накратко как е дошъл в лагера на Хаднъл.

— Господин капитан, моля ви отнесете се строго поверително към това, което ще ви разкажа — продължи сериозно той. — Касае се за едно момиче, едно младо момиче в един съседен лагер. Рендъл Джет, собственикът на групата, е неин втори баща. Те са се разположили под хълма, при устието на река Уайт Крик, на няколко мили оттук.

— Джет? — замисли се офицерът. — Чувал съм това име. Да, разбира се, познавам лагера. Скрит дълбоко в гората.

— И така, това младо момиче е моя близка. Изпитвам определен интерес към нея — тя се казва Мили Файър, доведена дъщеря на Рендъл Джет, накратко, безпокоя се за нейния живот. И ако трябва да бъда честен, господин капитан, аз не се страхувам само от индианците, а и от... но все едно. Тя ще бъде готова да дойде с вас във форта въпреки съпротивата на втория ѝ баща. Аз ви моля, господин капитан, упражнете целия си авторитет. Ако я попитате, ще се убедите веднага, че тя разбира кое е най-доброто за нея.

— Бихте ли дошли с нас? — предложи Сингълтън.

— С удоволствие, но по-добре да се откажа от това. Джет не знае за моето съществуване. И нека това да остане така.

— Вашето име, млади момко?

— Том Доун.

— Добре, Том. Няма да ви откажа. Дайте си ръката.

Сърцето на Том биеше с благодарност, докато гледаше как Сингълтън и войниците, които водеха товарните коне, изчезват в гората, яздейки по течението на реката. Хората на Хаднъл си легнаха

късно и станаха рано на следващия ден. Когато юлското слънце огря прерията, трите тежко натоварени коли бяха вече на път в северозападна посока. Том караше в колата си най-големия товар от кожи. Жените седяха на каприите до Хаднъл и сина му.

По обед спряха в сенчестия брод на една малка река. Тук напоиха и нахраниха конете, а и пътниците направиха лека закуска. Когато пътуването продължи, Том не можа да се въздържа да не огледа дали не се забелязваха войниците. Наистина, той не би трябвало да ги очаква по-рано от вечерта, но не можеше да обуздае нетърпението си.

Целия предобед те пътуваха покрай стадото бизони, но гърмежите на ловците отдавна вече не се чуваха. После, рано следобед, се натъкнаха на едно голямо стадо, което идваше откъм север. Животните пасяха, и затова не бягаха, но се придвижваха бързо и равномерно. Хаднъл изостави пътя и се опита да отклони животните водачи. Тази маневра завърши с това, че трите коли бяха обкръжени от бизони, като от двете страни край тях се занизаха тълпи от рогати животни. Преминаването на стадото трая два часа. Хаднъллови застреляха някои от най-хубавите животни, без стадото ни най-малко да се обезпокои. Така още половин час мина в одиране на убитите животни. Жените се оплакваха от горещото слънце, от мухите и от принудителното чакане. Том прекара доста време върху високия куп кожи в колата си. Изправен, той се гледаше към хоризонта по посока на лагера край Ред Ривър.

— Ей, Том, бихте могли да ми помогнете малко — каза Хаднъл, като хвърли пресните кожи върху колата му.

— Татко, мисля, че Том се страхува от индианците, за които войниците ни разказаха — забеляза Сали Хаднъл заядливо. Тя не можеше още да прости на Том, че бе останал така равнодушен към прелестите й.

Когато Хаднъл изкара кервана на пътя, Том остави Бърн втори, а той пое след него. И от тази изгодна позиция той можеше да се обръща назад и да гледа колкото си иска.

Скоро те излязоха на отъпкания път, а късно следобед стигнаха до военното шосе, което им беше препоръчал капитан Сингълтън. Тук конете можеха да вървят по-леко и поеха бързо тръс. Том толкова често се обръщаше назад, че мускулите на врата му се схванаха. Но всичко беше напразно, войниците не се показаха. Той започна да се безпокои.

Ако Джет е подушил идването им и е напуснал преди това лагера? А не биха ли могли команчите да нападнат Джет също като Хюгенс? Том изживя един много мъчителен час през време на пътуването по военното шосе.

По залез-слънце колите приближиха до една малка зелена полянка, през която лъкатушеше рекичка. Хаднъл беше излязъл малко по-напред и сви встрани от шосето. Вниманието на Том изведнъж беше привлечено от нещо пред тях.

Коне пасяха по тревата, палатки се белееха върху зеления фон на дърветата, лагерен огън искреше и около него стояха много мъже. Войници. Сърцето на Том замря. Капитан Сингълтън беше пристигнал преди тях може би поради задържането им, причинено от стадото бизони.

Том подкара конете си в ускорен тръс и скоро задмина Бърн, чиято кола пречеше на погледа му. Един-два пъти Том хвърли поглед към палатките и огъня, но не забеляза никаква женска фигура. Ако Мили беше дошла, тя сигурно щеше да се разхожда на открито, очаквайки колите. Радостта на Том смени от силно разочарование.

— Ей, Бърн — извика Хаднъл, — да не искате да закарате сред лагера вашите миризливи кожи?

Том чу забележката, изви конете и се отдалечи от лагера. Бърн също отклони колата си така, че отново препречваше погледа на Том. Но тази история трябваше най-сетне да свърши. Том спря колата на около петдесет метра от огъня.

Той видя войниците в прашните сини униформи. Едрата фигура на Хаднъл, трите жени и едно момиче в сиви дрехи, което му махаше с ръка.

Том скочи от капрата и забърза към лагерния огън. Възбуден, не знаейки какво го очаква, той не смееше да вдигне глава, докато не стигна до застаналите в полукръг, изпълнени с любопитство приятели. В миг техните лица като че ли изчезнаха, единствено нейните очи го гледаха. Мили! Тя беше бледа. Очите ѝ светеха — големи и черни като нощта. Чудна усмивка преобразяваше лицето ѝ. Том почувства, че трябва да събере всичките си сили, за да не издаде тайната.

Мили обаче не бе склонна да крие нещо, той почувства това и се смути.

— О, Том! — извика тя сияеща и се хвърли в прегръдките му.

Неловко положение — тя забрави всички освен него, а той изпадна в мъчително неудобство. Още малко и тя първа щеше да го целуне, но той бързо усети това и я изпревари. С тази целувка те разкриха скриваните младежки чувства с тържествуваща радост. Том погледна Мили, застана до нея, обгърна с ръка раменете ѝ и се обърна към учудените, засмени лица на приятелите си.

* * *

Том и капитан Сингълтън се разхождаха из лагера.

— И така, моето момче, аз я доведох, но не беше лесна работа — каза офицерът. — Тя е хубаво, прекрасно момиче. Мога да ви честитя.

— Мъчно ли склонихте Джет?

— Да, в началото имах трудности с него. Много суров човек! Накрая се съгласи да изпрати момичето в товарния пост, докато премине страхът от индианците. Жена му не искаше да дойде, а тя ми се вижда способна да се грижи за себе си толкова добре, колкото и един мъж.

— Докато премине страхът от индианците! — извика Том малко учуден.

— Не се грижи, момчето ми — отвърна офицерът, който разбра внезапната промяна в гласа на Том. — Този страх от индианците ще трае доста дълго.

А страхът ще прерасне в паника. Докато не изчезнат всички бизони, индианците не ще напуснат бойното поле.

На по-следващия ден по обед групата на Хаднъл със своя ескорт стигна поста на Спрейг, разположен край една хубава река, на няколко мили от форта Елиът. Тук войниците се отделиха от цивилните пътници и поеха по своя път. Спрейг беше един от онези нови гранични постове, които никнеха като гъби. Той се състоеше от едно грамадно едноетажно здание от греди, което служеше за универсален магазин и за отбрана срещу случайни индиански нападения. Късата улица се очертаваше от къщи, палатки и бараки. Покрай магазините бяха натрупани на грамадни купища хиляди и хиляди кожи от бизони. Имаше и танцувален салон, няколко кръчми, хотел и ресторант — всички отворени. Ловните групи и коларите, които идваха и си

заминаваха изпълваха този пост с пъстър живот. Универсалният магазин, който беше собственост на Спрейг, беше известен център за търговия в цялата северна част на Тексас.

Хаднъл продаде в Спрейг кожата си, като получи три долара за най-добрата кожа от бик бизон и по долар и седемдесет и пет цента за всяка от останалите. Неговата печалба, както сам призна, беше голяма и той сподели с Том, че би могъл вече по-добре да заплаща кожата. Що се отнася до Том, той беше учуден, когато получи купчината пари, която представляваше неговата печалба. От магазина той си купи тъй необходимото му облекло и нови ботуши, още една пушка и голям запас от патрони. Не забрави да остави също на госпожа Хаднъл пари за нуждите на Мили за времето на неговото отсъствие. Но Мили не знаеше нищо за това.

— Том — каза сериозно Хаднъл, след като пуснаха конете да пасат хубавата трева въвн от поста, виждали ли сте по-прекрасно място за едно ранчо? Погледнете каква земя!

Това беше плодородна прерийна земя, равна и леко хълмиста към хоризонта, пресечена от множество лъкатушещи и реки със залесени брегове.

Том намери поста на Спрейг по-интересен от всички градове, които беше посещавал, а животът тук — твърде шумен, дори и през деня. Обаче танцувалният салон и казиното не го привлякоха за дълго. Магазинът на Спрейг беше магнитът, който го притегляше. Тук той научи много неща.

Бизоните южно от Бразъс и Пийс най-после се бяха придвижили на север и скоро щяха да се съединят с голямото стадо при Ред Ривър. Това означаваше, че почти всички бизони от югозапад ще се съберат между Ред Ривър и Стекъд Плейн — една безбройна, страхотна маса. Според някои сведения команчите се намираха южно от това стадо и се движеха към Ред Ривър. Кайените бяха на Стекъд Плейн и гонеха бизоните на изток. Чейените и апахите, чиито ловни места винаги са били по на север, сега се движеха на юг поради преустановеното годишно преселване на бизоните, което тази година бе осуетено — заради белия ловец! Индианската война беше неизбежна.

Том чу, че индианската територия се охранява от федералната полиция. Канзас създаде закони, които забраняват убиването на бизони. Колорадо ще последва този пример. И така всички ловци на

бизони ще се съберат това лято в Тексас. Така че големите стада не ще могат да се придвижат вече на север, в индианската територия, в Канзас и Колорадо. Прочутите ловни полета на Плате и Рипабликън Ривър ще опустеят. Работата изглеждаше лоша, също и за Том, който така усърдно бе работил за участие в печалбата. Несъмнено и в Тексас ще последва законодателство, както в другите щати.

Том направи сам този извод, още преди да научи, че по това време се свиква законодателното събрание на Тексас за разглеждане законопроект за защита на бизоните. Досега приемането на този законопроект се осуетяваше от енергичното вмешателство на генерал Фил Шеридън, управител на военния департамент на Югозапада със седалище Сан Антонио.

Спрейг даде на Том да чете един вестник и изрази мнението си с много силни думи.

— Шеридън отиде в Остин и нагруби събранието. Каза на сенаторите и депутатите, че са сантиментални, стари баби. Що за глупост да се покровителстват бизони! Каза, че би трябвало да се отпуснат пари на ловците, а не да се прогонват. Би трябвало да им се дават ордени с един убит бизон от едната страна и с убит индианец — от другата.

Том се почувства особено поласкан от тези изявления, приписани на генерал Шеридън. Той занесе вестника при Хаднъл и им прочете мястото:

„Тези ловци на бизони са направили в последните години повече за разрешаване на индианския въпрос, отколкото цялата редовна армия в продължение на тридесет години. Те нарушават снабдяването на индианците. Стрелят по животните... Убиват, одират кожи и ги продават, накрая ще изстребят бизоните. Тогава прерията ще може да се покрие с питомен добитък!“

— Великолепно! — извика Хаднъл и удари с широката си ръка по масата. — Но, дявол да го вземе, лошо за индианците!

И Том изпадна в странен размисъл — той също като Хаднъл съжаляваше индианците, но не и бизоните. След малко, когато разказа на Мили какво беше чул, и особено за състраданието на Хаднъл, тя му каза:

— Всичко се прави за пари, Том. Вие, мъжете, изопачавате нещата. Бихте ли крали пари от джобовите на индианците?

— Що за хрумване?

— Ами вие крадете храната им — продължи тя сериозно. — Месото за ядене — от устата им. Не защото сте гладни, а да станете богати. О, Том, това не е редно!

Том за първи път се почувства малко смутен, не можеше да отмине тези думи с усмивка и нямаше никакви доводи за защита на своето становище.

— Том Доун — добави тя много меко и сериозно, — аз бих ти казала нещо — нещо, свързано с бизоните, когато дойдеш при мен на осемнадесетия ми рожден.

Том не намери друг отговор освен една целувка по устните ѝ. Чудесно звучаха тези думи с предупреждението ѝ за деня, който ще ги свърже. Обаче той вече знаеше и когато на следното утро напусна поста, замина с убеждението, че Мили ще бъде загубена за него, ако не би бил готов да се откаже от кървавата сделка с лова на бизони.

IX ЧАСТ

Том водеше колата си след Хаднъллови на юг по оживеното военно шосе и мислеше за раздялата си с Мили, за скрития смисъл в нейните думи, за изражението на лицето ѝ, а това помрачаваше радостта му.

Мили въпреки ранния час беше станала с другите жени, за да приготвят закуската и да се сбогуват с мъжете. На Хаднъл и Бърн не им беше лесно да се разделят с жените си и с госпожица Сали, но не им остана време да забележат горчивината в прощалните думи на Мили.

Тя плътно се беше прилепила до куртката на Том и го гледаше в очите особено.

— Том, ти си всичко, което имам на този свят! — каза тя.

— Любима, аз принадлежа само на теб — отвърна той нежно.

— Том, не бива дълго да отсъстваш.

— Ще се върна при пръв удобен случай.

— Бих искала изобщо да ме напускаш — прошепна тя съвсем тихо.

— Любима... — каза той с умиление, но гласът на Хаднъл прогърмя:

— Хайде, млади хора, разделяйте се!

И остана време само за една прощална прегръдка.

Том дълго беше съпровождан от последния поглед на Мили. Колко големи, тъмни и печални бяха очите ѝ? Колко красива е тя самата — и тази хубост беше създадена за него! Сърцето му се сви до болка. Защо я изоставяше? Той би могъл да се настани на работа в Спрейг. Колебанието започна да го измъчва. Той Чувстваше, че вече не е способен да ходи на лов на бизони и че носи голяма отговорност за едно моминско щастие и може би за един живот.

Лятното утро беше топло, весело и изпълнено с приятния полъх от прерията и с песента на птичките. Но Том не забелязваше нищо. Утрото премина, после и горещият следобед, когато Том отчасти можа

да възвърне предишното си настроение. Здравият разум му помогна за това.

Вероятността да намери отново Мили здрава й непроменена беше по-голяма, отколкото обратното. Но той не можеше да забрави последните мигове от тяхната раздяла, защото чрез нейните страхове и грижи говореше гласът на една неотменима съдба. Мислите на Мили непрекъснато се въртяха в главата му през целия ден, чак до нощта, когато тъмносиньото небе, обсипано със светли звезди, надвисна над безсънните му очи.

* * *

Два дни и половина бяха нужни на, за да се върне с леко натоварените си коне в лагера при Ред Ривър. Междувременно нищо не беше се променило. Положението беше точно такова, каквото и на тръгване за Спрейг. Докато Хаднъл отсъстваше Пийлчак и тримата му помощници бяха убили и одрали триста двадесет и пет бизона. Водачът на групата беше във възторг и въпреки късния час искаше да си вземе пушката.

— Чакайте малко — измърмори Пийлчак, — нека да хапнем прясно месо и да чуем малко новини.

Изглеждаше, че Пийлчак и другарите му не прекарваха добре, откакто жените бяха отпътували.

— Дявол да ги вземе тези червенокожи. Кой ще готви храната?

— Всичко по реда си — отвърна весело Хаднъл.

— Добри готвачи има в нашата компания, но имаме и друга утеха — скоро няма да има какво да ядем.

— Охо, защо пък не? — запита Хаднъл изненадан. — Донесох цяла кола с продукти.

— Защото червенокожите ще ни облекчат, като ни скалпират.

— Глупак! — извика ядосан Хаднъл. — Вие, ловците, сте положили от войниците. Това вечно бърборене за страшни индианци! От два месеца сме на път и не сме видели нито един червенокож — нито питомен, нито див.

Разузнавачът погледна остро Хаднъл и в очите му се появи стоманен блясък.

— Хора като тебе, които нямат представа за Запада, не искат и да слушат. Такива би трябвало да заплатят със скалпа си — каза той високо.

За момент Хаднъл кипна от яд, но добрият му нрав надви и отговори на острите думи на Пийлчак с усмивка. Той не познаваше страха.

На следното утро Том придружи другарите си в лова, който те отново подхванаха с удвоена енергия и нова решителност. Значителното заплащане в златни монети и банкноти от долари, което те получиха на ръка от Хаднъл, беше стимул за нови успехи.

Том започна този ден работа по-умерено. Щом приближи на изстрел място от първия бизон и се прицели, той си спомни за укоряващите, тъмни очи на Мили. Ръката му затрепери и куршумът рани животното, вместо да го убие. Том се ядоса на себе си. Сега този нещастен, ранен бизон ще бяга, накуцвайки, и ще умре от бавна смърт. След тази случка обаче той потисна дълбоко цялата чувствителност на душата си и се отдаде напълно на убийствено тежкия и опасен занаят: лова на бизони.

Денят мина мъчително. Леглото се яви като някакво висше благо. За спомени почти нямаше място. Сънят дойде бързо и непреодолимо.

Така Том Доун започна един втори период от ловната си кариера.

* * *

Грамадното стадо бизони, за което съобщи Пийлчак беше широко няколко мили, а никой разузнавач не можеше да определи дължината му. На север то не се простираше по-далече от околностите на Ред Ривър. Постепенно стадото беше изтласкано в западна посока по протежение на реката до северното ѝ разделяне, и когато я пресече беше нападано отзад от ловците и притиснато на запад от голямата планинска верига Стекъд Плейн. Тогава то изви на юг, като пасеше и се изместваше, за да стигне след десет дни до красивите речни разклонения на Пийс Ривър. Тук започна ужасното им масово изстребление. Групата на Хаднъл се сприятели с други ловци на бизони, много от които бяха прекарвали по една година в ловуване. Всички те имаха добре известни имена, с които се гордееха: Рафърт, Бил, Старк,

Небраска Пет, Блек и Стеруел, Бейкърдейк, чичо Джо Хауърд, стария Спуун, Джек и Джим Блейс и много други имена започнаха често да се употребяват в лагера на Хаднъл.

Том наостри очи и уши, за да научи нещо за групата на Джет, но досега не му се удаваше да узнае къде се намира тя. По брега на реката в протежение на километри лагериуаха стотици групи, а още не всички бизони се бяха събрали в голямото затворено стадо.

Край един приток на Пийс Пийлчак и Хаднъл решиха да устроят постоянен лагер чак до есента.

Броят на бизоните, които Том убиваше, от ден на ден намаляваше. Като прегледа тефтерчето си, той с голямо учудване и разочарование забеляза, че постиженията намаляваха катастрофално. Хаднъл, който забелязваше състоянието на младия човек, без да долавя дълбоките причини за него, облекчи Том, като разреши тежкия проблем:

— Вие се изнервихте, Том. Но си оставате най-добрият одирач на кожи, когото съм виждал досега. Оставете стрелянето и се отдайте изцяло занимавайте само с дрането. Ще ви плащам тридесет и пет цента на кожа.

— Отлично — извика Том, сърдечно зарадван. — Не зная дали се изнервих, но намразих това избиване.

— Е-е — въздъхна Хаднъл, — честно казано, и на мен започна да ми се втръсва. За бога, бих предпочел да държа ралото.

* * *

Една вечер, когато стояха край лагерния огън и със закачки хвалеха готварското изкуство на Том, Пийлчак прекъсна шегите им:

— Новини, Хаднъл, макар че няма да бъдете доволен от моето разузнаване — започна той. — Днес десет мили надолу по реката срещнах група кайени, бойци, жени и деца, с натоварени коне, понита и шейни — каручки. Не ми харесват. Няколко часа по-късно видях група от команчи да галопира през прерията. Команчи бяха, пък вие ако щете ме смятайте за роден лъжец. Аз зная как яздят команчите.

Хаднъл хвърли ядосан поглед на разузнавача.

— Вие се опитвате да ми вдъхнете страх, Пийлчак, за да стоя около лагера, а?

— Не опитвам нищо и не искам да се карам с вас. Казвам ви само това, което установих. Съветвам ви: ограничете лова си в кръг от пет-шест мили. Така все пак ще можете да бъдете във връзка с другите ловци.

— Ама слушайте, Пийлчак. Вчера убихме сто деветдесет и осем бизона в едно място от петдесет акра. Но това беше, разбира се, доста далече от лагера. Какво ще кажете за това?

Пийлчак вдигна примирено рамене.

— Правете, каквото искате. Всякакъв съвет е излишен.

* * *

Една сутрин в лагера на Хаднъл дойдоха няколко колари, които се числяха към групата на Блек и Стеруел, и донесоха на водача интересни новини. Те имаха намерение да закарат хиляда и триста кожи в Спрейг. Новината идваше от един скитащ по на юг ловец и гласеше, че „Рат и Райт“ от Доч Сити ще изпращат товарни коли за закупуване на кожи непосредствено в лагерите. Това щеше да бъде много удобно за ловците и криеше големи предимства.

Разговорливите колари съобщиха също и други новини, които събудиха интерес Хаднъловите хора. Те твърдяха, че фирмата „Лоугънстейн и Ко“ от Канзас Сити, един от най-големите закупчици на пазара, пращат кожата си в Европа, предимно в Англия, където вече са се убедили, че военните снаряжения стават с много по-добро качество и по-евтини, когато се произвеждат от бизонова кожа, отколкото от обикновените говежди кожи. Това можеше в скоро време да вдигне пазарната цена на бизоновите кожи.

Хаднъл изглеждаше възбуден. Размишлявайки, той се разхождаше насам-натам с лице, осветено от лагерния огън. Обикновено вземаше решенията си без колебания, този път обаче очевидно беше в затруднение. Изведнъж спря и отсече:

— Аз оставам в лагера — каза той, като че ли отговаряше на някакъв въпрос. — Том и Стронгхърл, вие ще закарате в Спрейг всички кожи, които имаме. Ще можете да посетите жените и ще

научите какво вярно има в слуховете за кожата. Хайде, напред, тръгвайте с коларите на Стеруел.

* * *

Пътуването до поста на Спрейг трая осем безкрайни горещи дни. Тъй като всеки ден, всеки час, всяка минута и всяка мудна стъпка на морните коне скъсяваха разстоянието между Том и Мили, той с готовност понасяше трудностите.

След като последния ден изминаха двадесет и пет мили, те стигнаха до поста късно следобед. Настаниха се в покрайнините на селището, където се виждаха палатките и колите на нови ловни групи. Рано на следващото утро Том и Стронгхърл бяха заобиколени от бъдещите ловци на бизони, които с любопитство слушаха разкази за ловуването на бизони. Първият неизменен въпрос беше вярно ли е, че край Ред Пийс и река Бразъс има милиони бизони. Вторият — дали индианците са започнали войната. Том задоволи това любопитство с едно „да“. Той се постара да отговори на множеството въпроси, част от които бяха предизвикани от неопитността на новациите. Спомни си за времето, когато сам беше невежа като тези любопитни ловци.

И тъй като първо трябваше да се погрижат за конете, да закусят и да задоволят жаждата на новациите за информация, мина известно време, докато Том се освободи и можа да отиде при Мили.

Той забърза по почти празната улица и едва сега забеляза, че е още ранно утро. Само едно чувство владееше сърцето му. Едно чудесно, стоплящо, блажено чувство — Мили е вече близо до него и след няколко минути тя ще бъде в прегръдките му.

Ръката на Том трепереше, когато почука на вратата на Хаднъловото жилище. Чуха се гласове. Вратата се отвори и на прага изненадана застана госпожа Хаднъл.

— Боже мой! — извика тя с усмивка на лицето. — Момичета, дошъл е Том!

— Да, той е дошъл и се чувства като цар — отвърна Том, едва сдържайки се да не разцелува сърдечно госпожа Хаднъл.

— Влизайте бързо вътре — тя го затегли към кухнята. — Не се тревожете от вида на Сали, тя току-що е станала... Том, усещам по

лицето ви, че с моя мъж всичко е в ред.

— Разбира се. Той се чувства отлично — работи здраво и печели купища пари. Ето и писмо от него. Също и Стронгхърл дойде. Той после ще ви навести.

Сали Хаднъл и госпожа Бърн Хаднъл поздравиха Том не по-малко радостни, а писмата, които той донесе, бяха посрещнати с възторжени възклицания. Том хвърли любопитен поглед към вратата, от която се беше появила Сали.

— Къде е Мили? — запита той в радостно очакване.

Жените се сепнаха при този въпрос и по лицата им се изписа спомен за нещо неприятно. Сърцето на Том замря.

— Мили? Ами, Том, тя не е тук — каза госпожа Хаднъл.

— Не е тук? — повтори той като замаян.

— От вчера. Вие трябва да сте я срещнали из пътя.

— Не, не, не съм я срещал — извика отчаяно Том. — Джет! Джет ли я отведе?

— Да, той дойде предишната вечер, но ние научихме едва на следващото утро — продължи бързо госпожа Хаднъл. — Беше с жена си и двама негови хора. Продаде три хиляди и четиристотин кожи и изпи много уиски... Той, знаете, вдъхна на мене и на Мили такъв страх! Никой не ме е огорчавал така в живота.

— Аз си знаех, знаех си! — изохка Том с измъчено сърце. — Мили ме молеше да не я изоставям. Защо, защо не я послушах?

— Чудно, че не сте се срещнали с Джет — отвърна госпожа Хаднъл. — Вчера следобед той тръгна с три коли. Ние ги проследихме с очи. Мили дълго махаше с червената си кърпа... Тя изглеждаше така смела и прекрасна в мъжките си дрехи.

— Мъжки дрехи? — продума Том, без да разбере какво казваха. — Това пък какво е?

— Да, когато Джет дойде в три часа — продължи госпожа Хаднъл, — донесе панталони, риза, сако и шапка за Мили. Искаше да прикрие жените си, за да не бъдат върнати от войниците от ловната област. Мили трябваше да отреже хубавата си коса. Тя се държа храбро, много храбро... Можете да си представите как ни беше мъчно, след като снощи Спрейг ни разправи, че госпожа Джет е била жена на един бандит, обесен миналото лято във форт Доч.

— О, за бога! Стига! — извика силно Том. Сърцето му се бореше между страха за Мили и яда от самия себе си. — Какво мога да направя?... Бих могъл да настигна Джет. Но после?

— Том, ето писмо от Мили. Дано то съдържа утешителните думи за вас. Тя плачеше, бедната, когато го пишеше.

— Благодаря много — каза Том с пресипнал глас, взе писмото и се нареди да напусне къщата.

— Елате пак, преди да тръгнете — добави госпожа Хаднъл. — Ще ви дадем писма и някои неща.

— И чуйте, Том — извика Сали с мъка, — кажете на Дейв Стронгхърл, че ако не се появи тук, между нас е свършено.

Том отиде при колите и предаде поръчението на Сали.

— Е, има време — отвърна Дейв с пресилена усмивка.

— Не! Щом продадем тези кожи за Хаднъл, тръгваме на път.

— А, дявол да го вземе! Толкова бързо? Какво се е случило, Том? Вие изглеждате така ядосан?

Като разбра бедата на Том, той искрено избълва куп проклетия и няколко секунди замислено ходеше насам-натам.

— Е, Том, може би работата нещата не стоят така зле, както изглежда. Но все пак лошо, доста лошо. Ужасно е да помислиш, че момичето ще попадне в ръцете на индианците.

— Индианци? Да бяха само индианците! Не, аз се страхувам от Джет. Той е подлец и има лоши намерения... Мисля, че не ми остава нищо друго, освен да го пребия.

— Защо не, щом го заслужава. А на мен можете винаги да разчитате. Ще видим. Само по-бързо. Вие се погрижете за продажбата на кожата и за другите поръчения на Хаднъл, а аз ще се отбия при Сали.

Щом Стронгхърл изчезна, Том Отвори бързо писмото от Мили. То беше написано с мастило върху хубава хартия, а почеркът беше равен и красив.

Постът на Спрейг.
Юли

Скъпи Том!

Силно се надявам, че това писмо скоро ще бъде в ръцете ти. Джет дойде да ме вземе. Аз трябва да отида. Не ми остава нищо друго. Но ако тук беше ти или господин Хаднъл, бих отказала и Джет би се разколебал в лошото си дело.

Сигурно отново ще ме заведе в лагера при бизоните и ти пак ще бъдеш близо до мен. Зная, ти ще ме намериш.

Страхувам се много и сърцето ми се свива от болка. Но ще преодолея това, за да заблудя Джет, а после ще се опитам да избягам — за да бъда в по-голяма сигурност. Купих си малък револвер, който скрих добре. Ако трябва да го употребя, за да се запазя от негово нападение, ще го сторя, без колебание. Обичам те. Ти си всичко за мен на този свят. Сигурно и бог ще бъде с мен.

Не се тревожи прекалено и не губи надежда. Не пилей силите си да ме търсиш. Когато минаваш покрай някой непознат лагер, огледай се за червена кърпа, която ще виси винаги на открито място. Това ще бъде моята кърпа.

Мили.

Ръцете на Том се отпуснаха, сърцето му биеше като чук. От това писмо лъхаха едновременно кураж и отчаяние. Той почувства силно разкаяние, че е изоставил Мили сама. Това беше най-горчивият миг от живота му. После препрочете още веднъж писмото на Мили и куражът му започна да се връща. Той трябваше да остане верен на храброто сърце, което му изпраща този поздрав. Трябва да се надява на най-доброто и да не се опитва да я търси, макар и да знаеше колко е тежка за него тази задача.

Том продаде Хаднълските кожи на по-висока цена, отколкото Хаднъл беше получил за първата пратка. Спрейг не само че потвърди слуховете, които накараха Хаднъл да изпрати Том тук, но и добави някои допълнителни благоприятни сведения. Най-високата цена още не беше достигната. Той сам предложи такива високи цени, че Том се питаше дали Хаднъл въобще вече би се обърнал за продажба към купувачите на Доч Сити. Том забеляза, че между различните фирми,

които бяха купувачи, съществува силна конкуренция — едно изгодно за ловците обстоятелство.

После в магазина на Спрейг Том заприказва за Джет, който беше пил уиски там и разправи на хитрия собственик за бедата си.

— Вие познавате Джет. Само груб клиент ли е той или нещо повече?

— Доун — отвърна Спрейг като сниши глас, — какъв е той, не е важно. Но чуйте един добър съвет от мене. Настигнете Джет, измъкнете момичето от лапите му, дори ако трябва да го убиеете, разбрахте ли?

Същите ярки огнени искри Том беше виждал в очите на Пийлчак.

— Да, разбрах — отвърна Том и преглътна с мъка.

Един час по-късно той подкара конете си в бърз тръс по военното шосе на юг, а Стронгхърл с труд го следваше.

Х ЧАСТ

От ранна сутрин до късна вечер Том беше непрекъснато на капрата. Така пътуваше той из прерията на юг към бизоновите полета, а Стронгхърл се мъчеше да не го изпуска от очи. Той си постави за цел — всяка вечер да достига до лагера на някоя от групите, които се намираха напред по пътя му. Така всеки ден протичаше в мъчителна надежда и всеки път при залез-слънце той се задъхваше от гореща възбуда. Но търсенето му всеки път завършваше с разочарование.

Рано на деветото утро от това дълго пътуване Том и Стронгхърл пресякоха един опасен брод на река Пийс Ривър и навлязоха в зоната, където не се виждаше жив бизон, но трупове, които ловците бяха оставили след себе си, умирисваха летния въздух и превръщаха прерията в касапница. Двамата минаха покрай хиляди и хиляди одрани кожи и трупове. Колкото по-нататък водеше пътят, толкова по-малко ставаха кожите и повече — неодраните трупове. Койоти на глутници се трупаха покрай шосето, без да се плашат от колите. Много от тях така бяха преяли, че не можеха да бягат. А лешоядите бяха нагъсто като гаргите в канзаска нива през октомври.

Том можа да се убеди в нещо, за което беше чувал да говорят някои ловци и което беше непонятно за него. При всеки убит и одран бизон идваше и друг, ранен или осакатен, за да умре сврян в храсталака, така че неговата кожа, ако се намереше трупът му, да не може да се употреби. Във всеки трап, във всяка клисура, във всяко сухо корито на река встрани от шосето лежаха мъртвите и неодрани бизони. Том го знаеше, тъй като беше разучил скритите убежища в околностите на обедните или вечерни лагери. Той беше изброил такива скрити трупове със стотици, а те вероятно бяха хиляди...

По обед се появиха стада от живи бизони, чиито брой непрекъснато нарастваше и които непрекъснато се преместваха. Том настигна една-единствена кола, возена от четири коня, опна поводите на конете си и запита както обикновено.

— Пррр! — извика едрият стар колар на конете си. — Джет? Не, не съм чувал още такова име. А ти, Сам?

Придружаващият го също не можа да си спомни за такова име.

Тогава Том го запита дали са виждали една група от трима мъже, една жена и едно младо момиче, водещи три коли.

— Ха, мисля, че си спомням. Мъжът има ли руса брада?

— Да, това е Джет — бързо отвърна Том.

— Тази сутрин минаха покрай нас, малко по-назад. Спомням си съвсем точно, защото младото момче ни махаше с червена кърпа.

— Мили! — прошепна Том на себе си. — Много благодаря, това е групата, която търся.

Той тръгна бързо, като подкара уморените си коне, глух за виковете след себе си. Надеждата и решителността му растяха с всяка измината миля. Изглеждаше, че Джет бърза към главния лагер при Пийс Ривър и ако не го настигне по шосето, Том лесно ще го свари там. Писмото на Мили стоеше в джоба на ризата му. От време на време Том притискаше ръка към гърдите си, като че искаше да отговори на умолителния зов за помощ на Мили. Той караше уморените си коне така бързо, че разстоянието между него и Стронгхърл постоянно растеше.

Целта беше близо. Ето пръснати стада от двете страни на пътя и глухи гърмежи от тежки пушки.

От последния хълм той видя на запад към реката виещ се облак прах. Там имаше някакво движение, живот, но все още беше далече.

Реката извиваше из прерията и беше отделена от нея с една широка лента от тъмнозелени тополи и брези. Том я стигна до нея след един час, но пак не можа да види групата от трите коли. Той огледа внимателно прашния път, за да се увери, че няма следа от коловози, които се отбиват от пътя.

Не след дълго той приближи местността, в която бе разположен лагерът. Лошото му настроение значително се промени поради утехата, че Мили е някъде тук наблизо по протока на Пийс Ривър.

Бум-бум-бум, пукаха тежките петдесеткалиброви пушки по двете страни на реката, не по-силно но повече на брой от преди. Лагер след лагер се низеха край Том. Някои му бяха познати, повечето нови. Никъде по колите или палатките обаче не се мяркаше червената кърпа, за да зарадва погледа му. Дълго пътува той покрай реката същия

резултат. Ловците се прибираха от лов, изстрелите от пушки намаляваха, когато Том се приближаваше към стъкнатия огън. Не бе възможно да се огледат всички лагери — някои бяха далече от пътя, други бяха скрити в шумака на речните брегове. Много коловози се отделяха от главния път, за да преминат реката. Том не намери следи от групата на Джет, но въпреки голямото разочарование той не загуби кураж. Джет вероятно се намира сред ловците, които бяха зад главното стадо бизони.

Малко преди залез-слънце той влезе в лагера на Хаднълови.

— Ето го и Том! — извика Бърн, който го видя пръв.

При Том веднага дойде Хаднъл, той почти се хвърли на врата му.

— Толкова бързо се върнахте? Да не сте хвърчали! — ехтеше сърдечният му глас. — Ние имаме чудесна плячка. Тежка работа, но прилича на златотърсачеството. Колко получихте за кожата ми?

— Петдесет цента в повече за парче — Том измъкна от джоба си тежка кесия. — Ето и писмата. Под капрата има вестници, списания и други неща.

Хаднъл опипа нежно зеленикавите банкноти.

— Как са жените?

— Отлично, не би могло по-добре. Но на мен се случи лошото. Мили я няма.

— Мили? Какво се е случило? Ах, да, бях забравил... По дяволите, Доун, вие изглеждате отслабнал. Много тревоги пак? Тежко пътуване.

Хаднъл беше едновременно загрижен и доста радостен.

— Грижи, Хаднъл, грижи. Всичко ще ви разправя... Дейв ще пристигне скоро начело на керван нови ловци на бизони.

— Колкото повече, толкова по-весело. Място има, а и бизони — колкото щеш. Пийлчак удари завчера двеста шестдесет и осем парчета. Това е рекорд. И той твърди, че ще го надмине... И още нещо, Том. Забравих да ви кажа, че ще ви платим пътя до Спрейг. Пет долара на ден, ако сте съгласни?

— Много благодаря — отвърна Том с отпаднал глас, като се търколи на земята напълно изтощен.

— Опитах се да настигна Джет. Той напуснал Спрейг с Мили един ден преди аз да пристигна там.

— Дявол да го вземе, не може да бъде! — извика Хаднъл и изведнъж доброто му настроение изчезна. — Ние чухме лоши неща за този Джет и хората му. Вие трябва да отървете Мили от него.

— Не можах да намеря следите — продължи Том.

— Видели са го малко пред мен. Трябва да е стигнал реката следобед. Сврял се е някъде наблизо до нас.

— Ха, ние ще го намерим, не си блъскайте главата. Тук не е място за жени, Том, в това се убедих.

— Какво се е случило тук, докато бях на път?

— Моето момче, ако трябваше да вярвам на всичко, което чух, бих дошъл презглава в Спрейг — обясни Хаднъл. — Но има нещо вярно. Което сам видях, бяха няколко убити кайени при речното разклонение. Те нападнали един лагер и искали да минат реката, докато няколко ловци от другия бряг ги застреляли заедно с конете им.

Едно високо извикване „хей!“ прекъсна разказа на Хаднъл. По това време Дейв влизаше в лагера заедно с прашния и изморен от тежкия лов Пийлчак. След малко дойдоха Дън, Текс и Стронгхърл, смъкнаха кожата от колите и при здрачаване шестимата мъже седнаха да вечерят, гладни като вълци и жадни за приказки.

Ари Текс беше само от няколко седмици по ловните полета. Новият живот никак не бе го променил, като се изключи това, че беше изгубил част от закръглеността си. Нито опасностите, нито мъчнотиите бяха променили детското изражение на задоволство от живота върху лицето му. Той носеше старата си мека шапка прихлупена върху ухото и от нея, както винаги се подаваше през една дупка кичур коса.

Ари отрупа Том с различни въпроси, като се мъчеше да изкопчи нещо от него, но Том, който беше толкова гладен, колкото и уморен, не им даваше задоволителни отговори.

Тогава Ари се обърна, дъвчейки зальците си, към младия Стронгхърл, като смени любопитството си с нахалство.

— Господин Стронгроу — започна той, изговаряйки, както винаги, погрешно презимето на Дейв, — видяхте ли моята — нашата — млада дама в Спрейг?

— Не, тя беше заминала с Джет за съжаление — отвърна Дейв.

— Охо, госпожица Сали! — извика Ари.

— Не, аз помислих за момичето на Том — отвърна Дейв твърде късо.

— Но видяхте ли госпожица Сали?

— Разбира се.

— А не ми ли донесохте писмо от нея? — запита Ари с детска наивност.

— Какво? — зяпна Дейв, като за малко щеше да изпусне едно голямо парче лук.

— Носите ли писмо за мен от Сали? — каза Ари сега с поверителен тон.

— Младо, да не ме смятате за пощальон от някоя селска поща?

— Имаште ли удоволствието да виждате често дамата? — запита Ари с грижлива учтивост.

— Почти не.

— Щях да бъда много задължен към вас. Питам ви за това, защото имам основания да се съмнявам. Ако бяхте видели дамата дори и за секунда, тя непременно щеше да ви даде писмо за мене.

След тази изискана реч Дейв изду страните, подпря главата си назад и се загледа нагоре в звездите с невъзмутимо спокойствие.

— Бях при нея само около тридесет минути — каза той — и тогава, тъй като Том бързаше да свършим някои неща, ние се оженихме набързо.

Това обяснение хвърли бедния Ари в мълчание. Той стоеше като замаян. На Том се силеше да не избухне в смях, но не беше толкова груб, за да даде простор на закачливата си веселост. Хаднъл погледна с набръчкано чело.

— Дейв, не бива да дразниш по този начин Ари — каза той с упрек. — Ари има същото право като теб да се интересува от Сали. И ако тя му е пратила писмо, дай му го.

Лицето на Дейв почервения.

— Тя не му е пратила никакво писмо — обясни той.

— Е, добре. Тогава край на тези глупави закачки, които подхвърляш, за да дразниш Ари. Те са неуместни.

— Шефе, аз нямам намерение да го дразня — отвърна Дейв предпазливо.

— Какво? — извика Хаднъл.

— Да, Сали и аз се оженихме.

Лицето на Хаднъл се намръщи от недоволство и изненада.

— Вие се оженихте?

— Да, сър. Точно тогава беше дошъл един пътуващ свещеник в Спрейг и ние със Сали си помислихме, че ни се удава добър случай да се оженим. Така и направихме.

— Без да питате за позволение мене, нейния баща?

— Ти не беше наблизо. Сали искаше, но си помислихме, че има време и после да ти съобщим новината.

— Ти, проклет мерзавец! — извика Хаднъл. — Ти, безсрамен нахалник: Ще те бия до посиняване.

Стронгхърл не изглеждаше особено засегнат от тези закани.

— Ако мислиш, че е нужно — почвай! — отвърна той студено.

Пийлчак вдигна рамене насмешливо; Ари Текс бе обзет от желание за разплата; Бърн Хаднъл се колебаеше между радост и изумление; старият Дън се чудеше на цялата ситуация, а що се отнася до Том, той очакваше някакво сериозно сбиване, но не допускаше, че може да се стигне чак дотам.

— Почвай — повтори Хаднъл с гръмлив глас, като се изправи с целия си ръст. Той беше два пъти по-висок от Стронгхърл. Би могъл мигновено да повали дребния и набит младоженец. Бавно стана и Стронгхърл, той изглеждаше някак тъжен и примирен със съдбата си.

— Хайде, Хаднъл, можеш да ме набиеш — каза той, — ако мислиш, че така ще ти олекне, нека да свършваме по-скоро.

Вместо да отговори, Хаднъл го изгледа за миг и изражението му се промени, едрата му фигура се протегна, той метна черната си глава назад и избухна в смях.

С това напрежението изчезна. Пийлчак се присъедини към смеха и после всички, с изключение на Дейв, весело се разсмяха. Последен се съвзе от смеха Хаднъл. Той протегна здравата си ръка на Стронгхърл.

— Дейв, ти си храбро момче, щом искаш да се биеш с мен за Сали. Е, нека бог ви благослови. Искам да гледам на нещата откъм най-хубавата им страна. Пожелавам на двама ви щастлив живот!

* * *

На следното утро Хаднъл предложи всички от групата да се оглеждат по време на лова за нов лагер, а ловците да се опитат да разузнаят за местопребиваването на Рендъл Джет.

— Не можем да спрем напълно работата си, Том, но всеки ще посвети по малко време на търсенето. Аз ще тръгна с колата, а вие имате време да яздите надолу по реката. Вярвам, че скоро ще открием Мили.

— И тогава? — запита Том, за когото съчувствието на стария мъж беше желана утеха.

— Тази работа оставете на мен — прекъсна го Пийлчак сухо...

Този ден обаче, както и следващите два минаха бързо и без да се намери и най-малката следа от групата на Джет. Хаднълвите хора претърсиха местността на десет мили по течението на западния бряг на реката. Никъде не откриха лагер от три коли.

На четвъртия ден Том яхна своя Дъсти, който благодарение на грижите на Пийлчак се беше превърнал в издръжлив ездитен кон. С малък запас хранителни продукти, походно шише с вода и бинокъл, той потегли със задачата сам да търси следите на Рендъл Джет.

За по-малко от два часа той измина десет мили, които досега бяха границата на претърсваната област, и тръгна по непознати места.

Лагерите бяха по-нагъсто, а бизоните — като пчели в кошер. Но повечето лагери бяха празни.

От непрекъснатата стрелба наоколо се разбираше, че мъжете са излезли на лов из прерията. Със страх и загриженост Том поглеждаше към всеки лагер, търсейки с очи червена кърпа. Всеки път, зървайки някой червен предмет като одеяло или дреха той биваше горчиво разочарован.

Том излизаше от всеки лагер, заобикаляйки покрай склона и оттам — срещу тъмната, обвита в прах, громоляща маса бизони. Така той стигна до ловците, одирачите и коларите, които го поздравяваха не така сърдечно, както той бе свикнал с ловците на кози, преди да тръгне на север. Трябваше да минават няколко минути, докато. Том ги убеди в своите честни намерения. Тези мъже бяха много заети. И освен това изглеждаше, че те се въздържат по отношение на всяко чуждо лице, което скита от лагер на лагер. Никой от тях не можеше или не желаше да му даде сведения за следите на Джет.

— Кого търсите? Крадците на кожи ли? — запита един стар, посивял ловец.

— Не. Търся Джет, който ми открадна момичето.

— Съжалявам. Не съм чувал името му. Но ако търсите крадците на кожи, това живо ме интересува.

— Защо?

— Защото хиляда и сто кожи ми бяха откраднати от лагера и досега нищо не съм чул за тях.

— Лошо, лошо, случват се такива мръсни истории.

— Кой може да знае, по дяволите — отвърна ловецът, — четиридесет квадратни мили, пълни с бизони, един постоянен грохот, безкрайна блъсканица. Никой не може да забележи чуждите хора. Но няколко хитри безчестници си пълнят джобовите за сметка на честните ловци.

Само неколцина от срещнатите го удостоиха с разговор и той реши този ден да не разпитва вече никого. Дотегна му да го посрещат със студени и сърдити погледи. Не му оставаше нищо друго, освен сам да търси лагера на Джет. Тази задача не му се виждаше толкова тежка, колкото вече непоносимите мъка и копнеж. Той продължи нататък, докато отмина лагерната зона и вече престана да чува тежките гърмежи на петдесеткалибровите пушки. Трябваше още дълго да язди обаче, за да стигне края на бизоновото стадо.

Залез-слънце го завари още на седлото, но преди смрачаване той намери една гъста горичка, в която реши да прекара нощта. Избра си подходящо място в покрайнината, разседла Дъсти, заведе го при реката на водопой и го привърза с дългото ласо на една тучна ливада.

Здрачът се спускаше над горичката, когато Том хапна малко хляб и месо, които предвидливо беше взел със себе си. Той се отказа да пали огън, тъй като въздухът беше душен и тежък, а и за да не привлече вниманието на някой любопитен. После постла на земята одеяло, сложи седлото вместо възглавница, и легна да спи ръка върху оръжието.

Това беше първата нощ, която Том прекара сам в прерията на Тексас. Едно рядко преживяване, пораждащо у него необикновена възбуда и лек страх. Стремехът му да намери Мили го доведе в дивия Запад, далеч от ловците и лагерите, а всяка негова стъпка беше изложена на хиляди опасности.

Тъмнината обхвана гъсталака край реката. Нощните насекоми започнаха безкрайната си песен тихо, монотонно, жалостиво, а жабите им пригласяха с мелодичните си трели. Въпреки този шум наоколо владееше дълбока тишина. Том мъчно можеше да повярва, че по брега на тази река с невероятна скорост се изстребва най-многобройният, най-величественият дивеч на Америка, че индианците са на бойна нога и крадците на кожи тайно обират лагерите! В тази самотна нощ се събуждаха мисли, които бяха нови за Том...

В зори кукуригането на диви петли го разбуди. Те бяха толкова наблизо, че той можеше да хвърли шапката си сред тях. Червеното слънце се показваше на хоризонта. Том се беше успал. Набързо закуси, напои и оседла коня, напълни шишето с вода и отново пое бодър и решителен.

Изминаха часове на непрекъсната езда и усилено виждане. Гърмежи от пушки, подгонени бизони, лагер след лагер, обаче Том не намери това, което търсеше. Късно следобед той стигна в Хаднълския лагер уморен и сломен. Още отдалече съзря група чужди ловци, събрани на сериозен разговор.

Том пришпори уморения си кон в лек тръс и после в бърз галоп. Нещо се беше случило. Той чувстваше ясно това. Като че ли студени клещи свиха сърцето му. Щом стигна в лагера, Том скочи от седлото.

Ари Текс, който се изпречи на пътя му, плачеше. Дън стоеше до него като замаян. Бърн Хаднъл бе заровил глава в ръцете си. Стронгхърл и Пийлчак приказваха с група от седем-осем мъже, сред които Том разпозна ловци от съседните лагери. Странно бе, че всички мъже държаха пушките си в ръце. И още по-забележително беше лицето на Пийлчак, твърдо, студено заплашително, със стиснати устни и присвити очи.

— Какво се е случило? — извика задъхан Том. Бърн Хаднъл надигна глава. Том никога не ще забрави изражението му.

— Татко е убит от индианците.

— Проклятие. Вярно ли е? — изохка Том.

— Да... Аз сам го видях — едва избягах — насмалко щяха да хванат и мен — отвърна Бърн с ужасен глас.

— Как? Кога? Къде? — задъхваше се Том, силно развълнуван.

Бърн започна да разправя запъващ се и едновременно подтикващ от силната си възбуда.

— Това стана поради небрежността на татко. О, да беше се вслушал в думите на Пийлчак... Преди близо два часа. Бях на запад, на четири-пет мили оттук, когато видях група индианци. Те яздеха срещу нас. Аз тъкмо одирах един бизон и бях закрит от трупа. Татко беше на четвърт миля далеч от мен. Той яздеше около едно малко стадо бизони, нападаше здраво и не чуваше нищо. Съдрах си гърлото да викам. Напразно. Той не можеше да чуе. Затичах се към коня си и исках да се стигна до него, за да го спася, но видях, че е вече късно... Индианците яздеха като вихрушка. Те се нахвърлиха върху татко. Дим и трясък от пушки. Татко падна от седлото. Тогава червенокожите заиграха около него, стреляйки и виейки — голи, боядисани дяволи... Вярвайте ми, аз трябваше да бягам с коня си, а те препускаха след мене чак дотук, близо до лагера... Чувах край ушите си свиренето на куршумите!

— И той лежи там в прерията, мъртъв?

— Мъртъв — отвърна Бърн горчиво. — Кой ще каже на мама и на Сали?

— Ние, но трябва да отидем там и да го намерим.

— Пийлчак вече взе работата в свои ръце, Том. Той смята, че индианците са команчи и са доста голяма група. Ще трябва да чакаме до сутринта, да съберем възможно повече хора и тогава ще отидем, за да погребем татко.

Том почувства като замайване. Ето я най-после катастрофата, за която Пийлчак постоянно предупреждаваше. Едрият, добър Хаднъл лежеше убит от ръцете на диваци. Всички предупреждения досега звучаха несериозно, но фактът се хвърляше в очи с ужасяваща жестокост.

Том напусна лагерния огън — той не беше в състояние да вечеря. Безцелно заскита из лагера, усещайки как в него се поражда едно ново съзнание, което надмогва ужаса от нещастieto и което го изправя пред нещата от живота с една строга, безпощадна яснота.

През първите часове на нощта Том и Стронгхърл бяха на стража. Проточеното, плачливо виене на вълците от прерията събуждаше едно ново и страшно чувство през нощта. Дивият Запад започваше да показва зъбите си.

ХІ ЧАСТ

Утрото настъпи и Пийлчак вдигна рано хората си от леглата. Когато Том отиваше към лагерния огън, тъмата се разпръсваше и от изток се долавяше грохотът на гръмотевици.

— Идва буря — каза той на разузнавача, който готвеше закуската.

— Буря може, но не и с гръмотевици и светкавици — възрази Пийлчак.

— Този гърмеж нещо ново ли е за вас?

— Това е грохот от някое бягащо стадо бизони.

— А-а-а... Трещи като гръмотевица.

— Да, ние, ловците, често говорим за гърмящи стада. Но това, което бяга сега, не е главното стадо. Нещо, вероятно индианците, е подплашило бизоните зад реката. От един час те преминават на юг. Толкова бизони не се срещат често.

— Аз видях десетки пръснати стада, когато бях зад реката — каза Том.

— Долавям мирис на дим. Вярвайте, Доун, никак не ми харесват тия неща. Ако започне да бяга и главното стадо — става опасно!... Тогава бих искал да бъда на Стекъд Плейн. И ми се струва, че съдбата ни тласка натам.

— Вие искате да гоните команчите? — запита загрижено Том.

— Ще видим. Трябва, ако искаме спокойно да ловуваме нашите бизони.

Бърн Хаднъл се появи при лагерния огън със сухо и измъчено лице, той се беше овладял почти напълно. Направи както обикновено своята закуска и бързо се застяга заедно с другите. Скоро дойде Стеруел с хората си на коне, добре въоръжени и със заплашителен вид.

— Напред!

Бърн Хаднъл се метна на седлото и поведе дружината ездачи из прерията в югозападна посока, към мястото на трагедията. Утрото беше горещо, вихрушки от прах се вдигаха като стълбове от жълт дим.

Прерията изглеждаше огромна и пуста. В просторната далечина откъм Стекърд Плейн се показваше неясната, лъкатушеща линия от пасящи бизони. Гърмящото стадо беше спряло.

След около четвърт час конете приближиха няколко черни петна върху прерията и Бърн Хаднъл препусна натам. Това бяха мъртви, неодрани бизони. Бърн спря до първия труп на един полуодран бик.

— Аз бях тук, когато индианците изскочиха иззад онзи хълм — каза живо Бърн. — Татко сигурно лежи убит ей там.

Той показа няколко черни, космати трупа на бизони, проснати върху зелената равнина, и препусна към тях.

Тогава Пийлчак пое командването. Острите му очи несъмнено бяха забелязали трупа на Хаднъл, защото, минавайки покрай Бърн, той му каза:

— Слушайте, по-добре да не го виждате.

Бърн не отговори, а продължи да язди нататък. Пийлчак яздеше напред и към него се беше приближил Стеруел. Ездачите язدهа малко разпръснати, някои в тръс, а други ходом. После първите скочиха от седлата.

— Задръжте Бърн назад! — извика Пийлчак и бронзовото му лице лъсна на слънцето.

И въпреки че много от ездачите, включително и Том, искаха да преградят пътя на Бърн, той не се остави да го спрат. Беше един от първите, които видяха останките на стария Хаднъл.

— Това е работа на команчите — обясни Пийлчак с безизразен глас.

Грамадното тяло на Хаднъл лежеше полуголо на земята, ужасяващо обезобразено. То беше простреляно от много куршуми, както показваха раните. Враговете бяха буквално одрали кожата върху главата му, лицето беше обезобразено, а коремът — разпран и от него стърчеше снопче бизонова трева.

Занемели, всички ловци наблюдаваха ужасната гледка. Тогава Бърн Хаднъл нададе вик на ужас.

— Отстранете го! — заповяда Пийлчак.

След като няколко ловци отстраниха ужасения син, разузнавачът добави:

— Лоша съдба за един начинаещ! Но той не искаше да слуша. Добре би било всеки новак да го види... А сега аз ще ида на стража

срещу команчите, докато погребем бедния Хаднъл.

С кирки и лопати бе изкопан дълбок гроб и трупът на Хаднъл, покрит с едно одеяло, бе спуснат в земята. Натрупаха пръстта и здраво я отпиха. Така трупът на веселия, дружелюбен Хаднъл беше погребан в безименен гроб сред брулената от ветровете прерия.

Пийлчак откри следите от кола и копита на команчите, които водеха направо към Стекъд Плейн.

— Чакайте! Ето, както си и мислех. Положително. Те са отвлекли колата, конете, пушките, кожите — всичко, което е имал Хаднъл със себе си. Със сигурност ще чуем още нещо за тази банда, преди да свърши денят. Трябва да са били около петдесет души. Те имат обичай да нападат като хала и да обират наведнъж няколко места.

— Аз съм на друго мнение, Пийлчак. Не биха взели колата със себе си, ако нямат намерение да се приберат направо към селището си.

— Смятам, че имате право. Хайде, назад към лагера!

Когато ездачите се върнаха от тъжната си мисия, повече от тридесет ловци се бяха събрали от околните на Хаднъллови лагери. Всички искаха да чуят новини, а някои можеха да дадат някои сведения.

— Чуйте ме — каза Пийлчак, — преди да се уговаряме какво ще предприемем, трябва да знаем какво се е случило.

Ловците се събраха под сянката на тополите като индианци на племенен съвет. Разузнавачът накратко разправи за убийството на Хаднъл и отбеляза, че си запазва правото за последно заключение. След това поред се изказаха ловците.

Лагерът на Ратбън, на около тридесет мили в западна посока до една рекичка, слизаща от Стекъд Плейн, беше опожарен от команчите. Те бяха отвлекли колите и конете, като мъжете били прогонени, спасявайки само жените си. Това се беше случило завчера.

Освен това индианци, вероятно същата банда, бяха нападнали двама ловци с неизвестни имена от лагера при главния приток на Пийс. Те били на лов. Като се върнали, ловците намерили колите, кожите, целия лагер разбит — само мунициите и кофите за коне били откраднати. Ловците избягали в по-големите лагери.

Един трети стрелец, който бе лагерувал по-нататък по реката, съобщи, че непознати ездачи, вероятно индианци, запалили тревата на

различни места по прерията и по този начин изплашили много стада от бизони и ги обърнаха в бяг.

Повечето от дошлите откъм горното течение на реката, не съобщиха нищо важно освен за едно неясно безпокойство сред бизоните от главното стадо. А Стеруел събщи, че той и неговите лагерни другари вчера сутринта чули няколко изстрела, направени с малокалибрени пушки.

Тогава се надигна един сух мъж, когото Пийлчаковата група не познаваше, и каза:

— За това аз ще ви кажа нещо. Казвам се Робъртс. Принадлежа към групата на Солхът, от другия бряг. Тази сутрин бизоните бяха изпаднали в паника. Трябваше да премина реката, за да видя какво става. На две мили по-горе преминах водата. Не познавах местността, а трябваше да намеря удобно място. Неочаквано попаднах на лагер, които беше така скрит, че не можеше да се види. Но миришеше на дим, на отвратителен дим. Намерих купчина дрипи и кожи. Двама мъртви лежаха на земята, скалпирани, съблечени голи, със забити клинове в корема. Бързо хукнах при вас, за да търся помощ.

— Искам да видя този лагер — заяви Пийлчак и скочи. — Стар, вие ще ме придружите. Напред, Робъртс, водете ни.

Следобед разузнавачът се завърна с придружителите си от другата страна на реката. Пийлчак беше измокрен и окалян от тинята в реката и в още по-лошо настроение.

— Доун, не мога да кажа нищо хубаво. Дай си кураж — очите му гледаха втренчено в Том.

— Какво значи това? — запита Том с внезапен страх.

— Лагерът, при които ме заведе Робъртс, е принадлежал на Джет, но вярвам, че Джет е избягал с вашето момиче — обясни Пийлчак.

Том усети как земята под краката му се завърта, краката му се подкосиха и той приседна върху един пън.

— Не си блъскай главата, каубои! — каза Пийлчак с повелителен тон. — Нали казах, че момичето е избягало живо оттам. Стеруел мисли, че те са отвлечени от индианците, но аз съм на друго мнение.

— Джет? Мили? — беше всичко, което можа да каже Том.

— Съвземете се. Работата, която ни чака е за истински мъже. Вие не сте вече новак — добави Пийлчак. — Погледнете, казахте ни за

някаква червена кърпа на момичето ви. За определения от нея знак. Можете ли да я познаете?

И той вдигна една червена, мръсна и почерняла от дим кърпа.

С треперещи ръце, които просто не можеше да удържи, Том Доун пое кърпата.

— Мили — каза той много тихо.

— Нямаше нужда от този знак, за да познаем лагера на Джет. Разпознах мъжете, които са били с него. Убитите, които Робъртс намери, принадлежат към групата на Джет. Единият беше неговият нисък, рус колар, другият беше Фолънсби, чието име научих от Спрейг.

Тогава Том си възвърна способността да говори и помоли най-настойчиво Пийлчак да му разправи всичко.

— Една мръсотия — отвърна разузнавачът, като сядаше и си триеше челото от потта. — Вижте ми ботушите — насмалко щях да остана бос. И така, Джет е имал лагер на такова забутано място, че нито индианци, нито ловци на бизони са могли да го открият освен някой, като Робъртс, който да премине реката на най-неудобното място. И то случайно — това е рядка случайност... Доун, мое момче, този Джет е крадец на кожи и имаше в групата си най-лошите бандити. Ясно е, че лагерът му е опожарен от същата група команчи, които убиха Хаднъл. Но мисля, че Джет е избягал с лекия си фургон. Фолънсби и другият са убити, преди да се появят команчите. Те са застреляни от иглена пушка, аз бас хващам, че никой от команчите няма такава пушка.

— Значи Джет е избягал? — запита Том задъхано.

— Сигурно. Видях леки следи от колата и малките стъпки на Мили по пясъка там, където се е качила в колата. Следите водят на североизток от реката. Вероятно е минала източно от ловните лагери... Толкова за тази история. Това, което трябва още да кажа, не мога да премълча — продължи Пийлчак. — Доун, не мога така лесно да го повярвам... хм, намерих следа, която води към реката. Кървава следа — воден е някой ранен или няколко ранени хора през бреговия храсталак... повлечен и бутнат във водата. Затова изглеждам така изцапан и окалян. Водата там е дълбока и със силно течение. Ако имахме кука и лодка, можехме да претърсим реката. Не ни остава нищо друго, освен да чакаме. След няколко дни труповете ще изплуват на повърхността. Лично аз съм склонен да мисля, че кървавите следи,

които водят към водата са от убиеца на Фолънсби и другия мъж, но не съм съвсем сигурен. Стеруел е на друго мнение. Само за две неща съм на ясно — имало е борба, може би и убийство, а някой е отвел момичето. Тогава са дошли команчите, разрушили са лагера и са скалпирали мъртвите.

— Ей, Пийлчак — обади се Робъртс, — забравяте нещо важно. Индианците са се впуснали в гонитба на колата.

— Да, това забравих — отвърна разузнавачът и хвърли поглед към Том.

— Джет е имал вече доста голяма преднина, ако е препускал цяла нощ с колата.

— Джет като че ли не е подушил, че индианците са близо? — запита Том.

— Сигурно. Все пак Джет е бягал от нещо, сигурно е бързал доста и е пътувал дълго, преди да се реши отново да лагерува — разузнавачът Пийлчак вярваше винаги в най-доброто.

Мрачното изражение върху сухото му лице обаче и упоритото му усилие да даде успокояващо обяснение на фактите оказа тежко въздействие върху Том. Нищо друго освен пълно отчаяние не намираше място в сърцето му. Момичето беше или при Джет, или при индианците — и двете възможности бяха ужасни.

Том отиде в палатката си, хвърли се върху леглото и се отдаде на безкрайната си мъка.

* * *

Мъжете, които отскоро бяха дошли в ловната област, за разлика от Пийлчак и другите разузнавачи не оценяваха добре ситуацията, и бяха се разделили на две: за и против решителен поход към селищата на индианците.

Много ловци от бреговете на Пийс продължиха заниманията си, безразлични към призивите и предупрежденията на онези, които знаеха какво може да ги сполети.

Трудността се състоеше в това, как да се известят всички многобройни ловни групи, пръснати в Северен Тексас. В случай че ловците на бизони решат общо да обявят война на нападателите, щеше

да последва и общ отпор на обединените команчи, кайени, апахи и чейени.

От това следваше една голяма опасност за живота на онези ловци на бизони, които не ще се включат в тази борба или не са във връзка с организираните ловци.

Повече от триста ловци се събраха на общо събрание. Пристигнаха множество разузнавачи, ловци и известни ловци от границата, които лагеруваха в бизоновата област. Пийлчак, старият разузнавач, държа пламенна реч и му се удаде да спечели хората за един общ поход срещу индианските племена. На връщане със своята група той посети всеки отделен лагер, като събираше доброволци. Така че при завръщането си при река Пийс той имаше вече двадесет и седем мъже, които бяха готови да го следват на край света. Един от тях беше благоразположеният индиански разузнавач от племето осаджи. Наричаха го Меча лапа. Друг един беше мексиканец, който бе служил като разузнавач във войската на Съединените щати и за когото се твърдеше, че познава всяка гънка и дърво в дивия Стекърд Плейн.

Пийлчак, въодушевен от стремежа да спечели ловци от Севера, трябваше да изживее тежко разочарование при Пийс Ривър. Седемдесет и пет от стотите ловци, които обявиха, че са готови да вземат участие в похода, за съжаление на Пийлчак се отказаха. Мнозина от тях се върнаха към лова на бизони, не виждайки опасностите, които ги заплашват, заслепени от егоизма си. Естествено това обърка не само плана на Пийлчак за похода, но доведе също до проливане на излишна кръв.

* * *

Лагерът на Хаднъллови беше сборният пункт за двадесет-тридесет групи, които в по-голямата си част подведоха разузнавача. Когато при едно последно събиране на Пийлчак не се удаде да убеди дори и половината от тези хора, той им отправи горчив упрек:

— Е, аз разбрах, че ще останете, за да печелите пари, докато ние ще трябва да тръгнем и да се бием за вашата сигурност.

Един от тези страхливци беше младият мъж на име Косгроу, човек пияница, с дълъг език, с когото Том Доун вече се беше скарал

веднъж.

Том стоеше твърдо и непоколебимо на страната на Пийлчак не само от преданост, а и поради желанието си за отмъщение. Той беше убеден, че команчите са убили или отвлекли Мили Файър. Не бяха намерени никакви следи, които да говорят за бягството или смъртта на Джет, носеха се само неопределени слухове. А когато някой съобщи, че на север е намерен един разбит лагер за нощуване с една-единствена кола и няколко коня, вече всяка надежда у Том угасна.

Вследствие на това Том вече не издържаше на безкрайното чакане и на жаждата за пари и себелюбието, което някои ловци проявяваха.

Косгроу се изрази още по-грубо от другите:

— Хайде, разкарайте се с тези индианци. Аз искам да убивам бизони и нищо повече. Не ме интересува, ако някой смята да прави авантюри.

— За вас никой не ще заплаче, това е сигурно — отвърна Том.

— Какво значи това? — червеното, подпухнало лице на пияницата прие възмутен вид. Той се приближи наперено към Том. Няколко души стояха наблизко, повечето равнодушни и безучастни.

— Какво значи ли? Това, че нямаме нужда от хлапацы като вас.

— Без усуквания, казвайте! — извика Косгроу прегракнало.

— Ще се бием по-добре без страхливци — отвърна Том, като се приготви да реагира на всяко движение на опонента си.

— Лъжец! — извика Косгроу и заплашително пристъпи напред.

Том го събори на земята. Изгарящият от яд Косгроу се изправи на колене и измъкна револвера си. Останалите се дръпнаха настрана, без Пийлчак, който изби от ръката на Косгроу насочения револвер и с един ритник го отпрати встрани.

— Хайде! — викна рязко разузнавачът. — Ще се изтрепете! Не си играйте с револверите. Съветвам ви да се въздържате.

— Остави го, не ме е страх — каза Том със спокоен глас, — върни му оръжието.

Пийлчак се обърна и погледна към стоящия с револвер в ръка Том.

— Ти, младо петле! — извика Пийлчак изненадан и с укор. — Прибери го и бягай в лагера!

Така Том Доун плати първия си данък в дивата земя на бизоните.

* * *

Това произшествие обаче докара лоши последици, макар че те не засягаха Том Доун.

Сред първите помощници на Пийлчак се намираше един тексасец, който бе познат сред ловците с името Спейдж Харкуей и ставаше страшен при свада. Той бе присъствал, когато Том събори младия Косгроу на земята, и след това се опълчи срещу някои си Хард, който принадлежеше на групата, от чийто състав изхождаше и Косгроу.

Същата вечер в лагера на Хаднълови научиха за свадата, но едва на другия ден се узнаха подробностите. Хард осмивал плановете на Пийлчак за поход, на което остро отговорил Харкуей, като упрекнал ловците, които оставят хората на Пийлчак сами да изнесат борбата, а за Хард се изказал с обидно презрение. Историята после разказваше, че последният, прикрит зад свои другари, дал изстрел срещу Харкуей. Така започнал боят, през време на който тексасецът убил Хард и осакатил един негов другар.

Тези сбивания се разпространиха из ловните групи и разделиха ловците на две партии. Установи се за съжаление, че мнозинството стоеше на страната на типове като Хард и Косгроу. Пийлчак разполагаше с около петдесетина, които искаха да вземат участие в похода, и с още толкова, които имаха за задача да пазят лагерите и кожите. Тези мъже трябваше да продължат да участват в лова на бизони обаче само в ограничени области на пасбищата, близо до лагерите и винаги под окото на патрулиращите разузнавачи. Повече от двадесет групи с около петдесет души, които нямаха кураж да се бият срещу индианците или да останат в прерията, се прибраха във форт Елиът и поста на Спрейг, за да дочакат преминаването на индианското въстание.

ХІІ ЧАСТ

Пийлчаковата дружина броеше петдесет и двама души, които в по-голямата си част бяха въоръжени с пушки Крийдмър-Шарпс, калибър 45. Тези пушки бяха по-надеждни и с по-далечен обсег, отколкото тежките, калибър 50. Всеки носеше със себе си най-малко по двеста патрона. Освен това в обоза имаше пълначки за патрони и резервни муниции. Четири коли с хранителни продукти, лагерни съоръжения, зоб за конете и медикаменти бяха поверени на най-добрите колари.

Тази армия се разделяше на три отделения — едно от двадесет мъже начело с Пийлчак и две по шестнадесет мъже, под командата на двама стари ловци на бизони. Това улесняваше спирането при почивки и маневрирането при боя.

Том Доун се числеше към отделението на Пийлчак. Пийлчак, Мечата лапа, Стеруел и Том образуваха челен отряд, който яздеше на две мили пред кавалкадата. Разузнавачът и Стеруел носеха със себе си бинокли. Отзад вървяха трима души под командата на Харкуей. Пътят водеше право към Стекъд Плейн и позволяваше да се изминават по петнадесет мили на ден. През нощта поставяха стражи.

На четвъртия ден експедицията стигна източния склон на Стекъд Плейн — една гола, назъбена и пуста скалиста стена, прорязана от каньони, която се губеше северно и южно в мъглявината. Тази внезапно издигаща се маса от земя и скали, гледана отблизо, даваше пълна представа за дивата, негостоприемна природа на Стекъд Плейн.

Следи от кола водеха в един дълбок каньон, в чиято лъкатушеща клисура течеше бистра вода. Трева растеше в изобилие, тополови горички покриваха бреговете. Дивеч от различен вид живееше в дивата област и бягаше пред настъпващите ловци. По обед на същия ден едно малко стадо бизони подплашено побягна през едно открито място на каньона и тропачите копита заличиха следите от колата, по които се ориентираше Пийлчак.

Въпреки това затруднение мексиканският разузнавач заведе хората с безпогрешен усет при скоро напуснатото място — лагер на команчите. Те несъмнено бяха подушили планираното настъпление на белите. И тук отново откриха следите от Хаднъловата кола.

Вечерта, когато мъжете седяха край лагерния огън, Том опозна характера на Харкуей, който малко говореше за себе си, но с удоволствие разказваше за Тексас, за бизоните и индианците. Той бе преминал два пъти прел Стекъд Плейн от западната граница, през река Пекос, на изток чак до изворите на Бразъс.

— Ляно Естакадо означава Стекъд Плейн — каза тексасецът. — Това име води началото си от древни времена, когато испанският път от Санта Фе за Сан Антонио бил наричан „палос“, или колове.

Харкуей твърдеше, че Ляно Естакадо приличал на шунка, дълга от север на юг четиристотин мили и около два пъти по-тясна. Това планинско плато прилича на руските степи повече, отколкото други високи плата от Запада. Височината му над равнището на прерията е около триста метра. То е много известно, както обясни тексасецът, с ужасните препятствия, с които трябва да се справя една експедиция от рода на Пийлчаковата.

— Там има пустинни места, които не можеш да обхванеш с око, в други места растат такива гъсти храсталаци от москито, че язденето с кон е невъзможно. Има тесни, дълбоки каньони, които могат да се преминат само на определени места, отдалечени едно от друго на километри разстояния. Това са ужасни проломи, широки и дълбоки, изпълнени с пусти каменни сипеи, непроходими за човешки крак.

* * *

На следващия ден привечер мексиканският разузнавач се върна със съобщението, че е открил главния лагер на команчите: една голяма индианска орда лагерувала в един каньон, но че той несъмнено е бил забелязан от стражите.

Това съобщение беше потвърдено същия ден след дълга, мъчителна езда. Една индианска група, достатъчно голяма, за да води стотици коне със себе си, беше напуснала наскоро лагера в каньона и

беше изкачила високото плато, за да се пръсне оттам в различни посоки.

Тъмнината се беше спуснала, когато Пийлчак и хората му се върнаха в лагера, гладни и уморени от дългото седене върху седлото. На следващото утро се преместиха десет мили на запад, на едно притулено място, но вече близо до коловозите, които вчера бяха напуснали.

Този ден индианецът осаджи загуби следата на команчите по простата причина, че неясните коловози постепенно изчезнаха. Три дни търсене на разстояние един ездачен преход от лагера не даде никакъв резултат. Трябваше отново да се измести лагерът и този път, по предложение на разузнавача, като се мине през страшно пустинно и диво място, покрито със заплашващи да се срутят отгоре напукани скали, откъдето тръгваха каньони в много посоки.

— Трябва да разчитаме на нашия далекоглед, с които можем да открием индианците, преди те да са ни забелязали — каза Пийлчак.

На следващото утро, когато изгря слънцето и се издигна високо, разпръсквайки сенките, Пийлчак с разузнавачите и няколко свои хора стоеше върху най-високия гребен на скалистата пустош.

Далече и нашироко се простираха разкъсани вълни от кафяви камънаци, подобни на обширно, неподвижно, монотонно море, от което подобно на леко було се вдигаше омара. Тук-там някой ошумен кедър показваше изсъхналия си връх, но иначе никаква зеленина не нарушаваше голата скалист пейзаж. Окоето на белия човек срещаше само дивната красота на пейзажа и измамливия характер на неговата далечина, простор и пъстри багри Пийлчак се вгледа с далекогледа.

После даде бинокъла на Стеруел.

— Всички тези проломи водят към един-единствен голям каньон.

— И аз съм на това мнение — отвърна Стеруел, като на свой ред подаде далекогледа на стоящия до него.

— И аз се обзалагам, че команчите лагеруват там.

Том продължително се вгледа в увеличените купища от скали и пропасти и трепет изпълни душата му пред чудесата на дивата природа. До Том стоеше Мечата лапа, индианецът осаджи, така неподвижен и истукан, вгледан в каменистата пустиня, че Том усети странна изненада.

Мечата лапа беше висок повече от шест стъпки, строен и жилав, напомнящ орел. По едрото му сухо лице личаха следи от червени багри. На врата му висеше на връв меча лапа, от което украшение ловците определиха прякора му. В косите му, един сноп косми, стърчаха пера от опашките на прерийни птици. Лъскави стоманени гривни блестяха на китките му. Той беше гол до кръста, до украсената с перли набрана престилка.

— Там — извика той и протегна ръка към далекогледа на Пийлчак, без да отделя втренчения си поглед от предмета, който го държеше прикован. После той вдигна с двете си ръце бинокъла пред очите си.

— Ууг! — извика той. Това беше момент на напрежение за чакащите мъже. Пийлчак смени нетърпението на Стеруел с едно рязко движение на ръцете си. Том почувства как студени тръпки лазят по гърба му и когато индианецът извика „команчи!“, тръпките се превърнаха в горещ огън. Той помисли за Мили Файър.

Мечата лапа държеше здраво бинокъла в силната си ръка, отстъпи встрани и придърпа Пийлчак точно на мястото, където той беше стоял. Изопнатата му напред ръка стърчеше във въздуха, докато тялото му предпазливо се изместваше. Той се опитваше да задържи посоката на далекогледа.

Пийлчак сръчно пое бинокъла, като постепенно го задържа неподвижно.

За чакащите настъпи мъчителна минута. Най-после той каза:

— Дявол да го вземе, той има право. Дори мога да разпозная... Индианци на път — в устието на каньона, в който свършват всички скалисти проломи... Стеруел, погледнете... насочете бинокъла към онзи остър скалист връх, зад високия червен връх — и търсете в подножието му.

Извадени бяха и други бинокли и много ловци можаха за малко да зърнат команчите, преди те да изчезнат.

След късо съвещание ловците се върнаха в лагера. Пийлчак натовари разузнавачите да потърсят някое добре прикрито корито или вход на някой страничен каньон, където ще могат да се приютят конете и колите и да се охраняват от малък брой мъже. Такъв дол се намери за щастие в посока на индианския лагер, няколко мили по-близо до целта.

С голяма бързина още преди мръкване беше извършено преместването.

— Отлично — каза Пийлчак доволен. — Ние сме достатъчно отдалечени от лагера им и сме незабележими за тяхната стража, която ще обикаля около лагера им. Това е стар индиански трик — да се язди в кръг около прикритието, като се пресичат подходите на всеки неприятел, който би се опитал да се доближи до него. Много тежка задача е да се надхитри една банда команчи от Стекъд Плейн, но изгледите ни не са съвсем лоши.

С настъпването на тъмнината четиридесет решителни мъже, един мексиканец и Пийлчак излязоха на коне от лагера.

Том Доун яздеше до Мечата лапа, петия от кавалкадата, а след него яздеше Спейдж Харкуей. Никой не говореше. Чувахе се само лекият тропот от конските копита. Оранжевата луна тъжно висеше над скалистата равнина. Вечерницата, приличаща на чуден светилник, се издигаше в бледата синева на източния небесен простор.

Те яздеха ходом или в тръс според терена, докато луната се показва, а звездите започнаха да изчезват. Зазоряването наближаваше. Край една надвиснала скала, където растеше гъст шубрак и можеха да се завържат конете, ездачите слязоха. Двама души останаха на стража, а другите, водени от Пийлчак, тръгнаха пеша след безмълвно пълзящия мексиканец.

След около четвърт миля мексиканецът прошепна нещо и се прилепи към земята на ръце и колене. Пийлчак и хората му го следваха в три редици. Тъй като мексиканецът се промъкваше напред много бавно и напълно безшумно, другите зад него бяха принудени да го следват също така предпазливо, от това напрежение нервите започнаха да се опъват.

Досега Том Доун не беше преживял такова мъчително напрежение. Наблизо пред него се простираше непозната местност, която нито той, нито белите му другари бяха виждали някога. Там се криеше опасност, неизвестно къде, и скоро щеше да се изпречи на пътя им.

Започна да се разсъмва и да се очертават множество назъбени скалисти блокове. Теренът взе да се снишава. Зад една сива празнина се издигаше тъмна маса, покрита като с мъх. Скоро пролича, че това е стената на каньона и залесеният с храсти лоб.

Когато Том забеляза, че ботушите му често свличат пръст, той започна да използва не само мускулите, но и зрението си, за да отстранява всякакъв шум. Така той не отделяше очи от земята, докато Пийлчак не ги спря с едно „ш-ш-т!“.

И Том с учудване видя в далечината един величествен пролом, върху чиято зелена долина от няколко акра се открояваха голям брой индиански палатки. Една река лъкатушеше през този кръг и нейното бълбукане и шумолене беше единственият звук, който нарушаваше утринната тишина. Стотици индиански понита се намираха пръснати по тази подобна на ливада плоскост, пасяха, стояха наоколо или лежаха на земята. Не се виждаше никакъв индианец.

Пийлчак се надигна малко, за да надникне зад една скала. Той разгледа разположението на лагера, тесния вход и изход на каньона и достъпа откъм склона, върху чийто гребен те се намираха. После се отдръпна към веригата от снишени мъже.

— Стеруел — прошепна той, — вземете десет души, пропъзете назад, после извийте наляво и надолу до едно място, което е на еднаква височина с тясното гърло на каньона. Харкуей, вие ще вземете също десет души и ще минете от другата страна. Полека. Никакъв шум. В никакъв случай да не се изправяте. Тогава оттам всяка група ще огледа позициите на другите две и ние ще сме обградили цялата местност, с изключение на отсрещния склон. Лагерът е доста голям — около двеста души и повече, ако и семействата са с тях. Предстои ни ужасна битка. Никой да не стреля по жени и деца. Това е всичко.

Едва доловимо шумолене и размърдване, тежко дишане — и двете отделения под командата на Стеруел и Харкуей се проточиха и изчезнаха зад скалите. Настъпи пак предишната тишина.

Хората на Пийлчак лежаха плътно на земята.

Някои от тях, които се намираха на по-удобни места, се оглеждаха иззад камънаците. Никой не говореше. Всички чакаха. Денят междувременно настъпи и пропъди напълно здрача.

— Ууг! — извика гърлено Мечата лапа. Здравата му ръка хвана рамото на Том.

Том вдигна малко глава и видя висок индианец да стои пред палатката си с лице обърнато към изток, където нежни розови ленти предвещаваха изгрева на слънцето. Том усети силни тръпки по тялото си и кръвта му бързо кипна. Може би този същият индианец е един от

убийците на Хаднъл или един от нападателите на Джетовия лагер, от който Мили Файър беше изчезнала. Споменът за това му причини остра болка. И силно чувство на омраза изпълни Том, като наблюдаваше този команч, изправен като статуя.

Скоро след това се появи втори индиански воин, после трети, както и жени, и скоро лагерът се оживи. Сини стълбове дим се издигаха нагоре в студения утринен въздух. Понитата започнаха да трополят наоколо.

Том имаше чувството, че безкрайно дълго чакат, докато Харкуей и Стеруел достигнат своите позиции. Младежът се питаше колко дълго ще чака Пийлчак. Кръвта му биеше в слепите очи, гърлото му бе пресъхнало и с всеки изминал миг погледът му ставаше все по-мрачен.

— Ууг! — извика Мечата лапа, като този път докосна Пийлчак, насочвайки вниманието му върху определено място от лагера.

В същата секунда се разнесе остър вик, изненадващ и стряскащ със своята рязка грубост.

— Бойният вик на команчите! — изсъска Пийлчак. — Някой от тях е забелязал нашите хора. Да чакаме нашите отляво и дясно да започнат стрелбата. Тогава може би индианците ще се спуснат към нас.

Едва разузнавачът спря да шепне и един изстрел от шарпсова пушка разбуди дремещото ехо. Гърмежът идваше от отделението на Стеруел.

За няколко секунди в индианското селище настъпи бъркотия от диво бягане и крясъци, сред които преобладаваше гласът на водача им. Силният залп от хората на Стеруел беше сигнал за Харкуей да открие и той огън. Белите облачета показваха разположените сред скалите позиции на двете отделения. А един залп от уинчестъри откъм лагера извести колко бързо индианците се приготвиха за бой.

Въпреки заповедта на Пийлчак някои от хората му започнаха да стрелят.

— Е, добре, щом не можете да чакате! Обаче стреляйте високо.

Двадесет пушки крийдмър изгърмяха дружно откъм скалистия склон. Том имаше чувството, че е настъпил адът. Ръцете му трепереха, той не можеше да се цели, а студена пот течеше от лицето му. Всички мъже около него пълнеха и стреляха непрекъснато и той се намираше сред една оглушителна пукотевица. По-силно от тези гърмежи се извисяваше един страшен звук — бойният вик на команчите. Том се

огледа и разбра изражението по лицата на ловците, които му бяха разправяли за този страшен и общоизвестен индиански боен вик.

След кратко време смесената пукотевица от гърмежи и викове намаля. В лагера на индианците цареше паника. И все пак сред индианците изглежда имаше и умни глави. Първата редица палатки беше вече в пламъци, димни облаци се извиха нагоре, а зад тъмното им було се виждаха да тичат към отсрещния склон жени и деца. Подплашени мустанги препускаха с развети гриви и опашки из каньона, но скоро повечето бяха хванати и прибрани на по-сигурно място. Зад димното було можаха да се видят много бойци, жени и деца, които мъкнеха вързопи и коне по отсрещния склон.

Бойците команчи, които останаха в лагера, се показаха достойни за славата си като най-смели и най-сръчни ездачи в прерията. За да привлекат стрелбата на ловците върху себе си, някои от тези полуголи дяволи с пушки в ръце и с гърлени викове препуснаха върху неоседлани мустанги с предизвикателство и голяма бързина направо към входа на каньона. Това беше кушия сред град от куршуми.

Том видя как воители се преобръщаха на земята, как мустанги се препъваха и събаряха ездачите си, и също как индианци бягат като вихрушка, опитвайки се да се измъкнат през входа на каньона.

Едва беше започнал този опит от група яздещи воители, когато една втора група подкара конете си в див безпорядък към изхода на каньона. Те предпочетоха долния отвор на клисурата, откъм страната на Стеруел и искаха с хитрост и бързина да вземат преднина. Първият от четиримата индианци, един сух, див, величествено яздец боец, с предизвикателността на ездачното си изкуство представляваше такава интересна цел, че събра куршумите върху себе си. Той яздеше към смъртта, но тримата му другари можаха да изскочат невредими с конете си на открито място оттатък входа на каньона.

— Спрете, хора, спрете! — неочаквано извика Пийлчак. — Напълнете и чакайте. Трябва да сме готови за тяхната атака или за някаква хитрост.

Том Доун дишаше тежко, като че ли се задушаваше. Изморените му и обгорени от барут ръце заопипваха сгорещения затвор на крийдмъровата пушка. Колко пъти беше стрелял? Той не знаеше, както не знаеше дали беше повалил някой индианец.

Когато Том впери очи в отсрещния склон по посоката, показана от разузнавача, той видя през дима и омарата малките бели облачета, които излизаха в една редица иззад горящите палатки. Там бяха залегнали множество индиански воители, добре прикрити зад камъни, дървета и лагерни предмети. Куршуми засвириха край главата на Том и се удряха вляво и дясно в скалите.

— Вижте онази група коне! — извика предупредително Пийлчак. — Най-малко петдесет парчета. Я гледай, те са повече, отколкото очаквахме.

Зад прозирация дим Том смътно забеляза групата ездаци, която Пийлчак беше показал. Те имаха, както изглежда, намерение да извършат някакъв смел пробив, както бойците, които се жертваха, за да улеснят бягството на семействата си.

— Те са твърде хитри, Пийлчак, и няма да ни нападнат — каза един стар, посивял ловец. — Хващам се на бас, че искат да направят пробив и да ни нападнат в гръб.

— Да, ако им се удаде, ние ще бъдем в клещи — отвърна разузнавачът.

— Нека питаме Мечата лапа какво мисли за това.

Осаджикът отвърна бързо:

— Не уейно.

Том разбра, че тази дума не означаваше добро за ловците.

Мексиканецът подкани Пийлчак да се оттегли на по-високо място, обаче разузнавачът яростно клатеше глава.

Изведнъж групата индианци ездаци се раздели на две — вляво и вдясно.

— Що за дяволия — измърмори Пийлчак. Едната редица яздеци команчи сви от лагера наляво, другата — надясно, и препуснаха в разгънат строй в срещуположни посоки. Стеруел и Харкуей пестяха куршумите си, очаквайки някоя хитрост. Когато стигнаха до отворите на каньона, двете групи свиха под прав ъгъл и заяздиха право нагоре по склона.

— За бога, те искат да ни нападнат! — извика Пийлчак. — Мъже, сега стискайте здраво зъби и се бийте за живота си!

На сто метра разстояние тези ненадминати ездаци можеха да бъдат улучени толкова трудно, колкото и летящи птици. Стеруеловото отделение започна да стреля и хората на Харкуей последваха примера.

Техните изстрели се заглушаваха от бойния вик на команчите. Той звучеше диво и оглушително, повече като непрекъснат вой, изпълващ ушите, ужасен и все пак съзвучен, призоваващ смъртта, прекрасен хор от мъжки гласове. Това беше призив на самозащита на едно диво племе.

Косите на Том настръхнаха. Той наблюдаваше гледката с втренчени очи. Как скачаха тези мустанги! Те пресякоха откритата местност, обсипваната от куршуми зона, без никакъв луфт в ездачната си верига. Щом достигнаха началото на склона, изправиха се на задните си крака и със светкавична бързина се заковаха на място. Команчите се хвърлиха от конете си по скалите.

— Ах, това си и мислех — изръмжа Пийлчак. — Отлично замислено, трябва да призная. Мъже, сега имаме работа с пълзящи змии — отваряйте си очите.

Тази маневра повлия върху хората на Стеруел и Харкуей, както и върху Пийлчаковото отделение. Везните се наклониха доста във вреда на белите. Сериозността на положението се схващаше може би само от опитните ловци из прерията. Всички пестяха куршумите си и насочиха вниманието си към тази нова опасност. Останалите в своя лагер команчи удвоиха изстрелите си.

— Не е дошло още времето да дам сигнала „спасявай се кой как може“ — каза Пийлчак. — Но ние трябва да отстъпим назад. Отбранявайте се, пълзете по корем и гледайте да сте прикрити зад някоя скала.

Така започна едно отстъпление, което криеше големи опасности. Куршумите от уинчестърите се удряха в скалите, правейки бели облачета прах. А тези куршуми идваха отзад. Команчите от двете страни се бяха скрили като гущери сред лабиринта от скалисти блокове. Всеки ловец знаеше, че тези индианци непрекъснато напредват, пълзешком, прибъгвайки от скала до скала, и с вродената си хитрост се изплъзват от погледа на врага си. Том се опита да върви заедно с Мечата лапа, но не му се удаде. Осаджикът се промъкваше като змия. Също и Пийлчак се придвижи напред въпреки значителното си тегло. Другите пълзяха по-бързо или по-бавно в зависимост от ловкостта си. Така групата, която представляваше досега едно цяло, се разпадна на отделни части.

Бяха изминали едва сто метра от края на склона, но на Том му е струваше, че отстъплението няма край. Той обаче съзнаваше колко важно бе да се достигне определената цел. Някой близко зад Том и се влачеше трудно. Ари Текс пъхтеше тежко. Тъй като беше дебел и тежък, напрежението надхвърляше силите му и рискът беше голям. Том трябваше да мисли за себе си, но се запита не би ли трябвало да помогне на Ари. Наблизо, вляво от Том, се намираше Робъртс, който също напредваше бавно. Един стар, белокос ловец на бизони, Калкинс, беше заел мястото вдясно от Том. Другите бяха далеч напред, извиха бързо по ръба на стръмнината и изчезнаха от погледа.

Един куршум плесна в камъка близо до Том, като изсвири във въздуха. Той дойде от една нова посока. Втори куршум, който падна пред младежа, вдигна прах и пръст пред лицето му. После засвистяха куршуми високо над скалите. Команчите се намираха на по-високо място от ловците. Калкинс тихо завика отзад, като предаваше предупреждението на Пийлчак — изостаналите да побързат.

Том лазеше по земята, тътрузейки тежката пушка. Той не можеше да се движи по-бързо. Въпреки че потта изгаряше кожата му, той се чувстваше студен като желязо. А уинчестърите гърмяха непоносимо, като в кошмарен сън.

— Доун! — извика силно Робъртс. — Онзи зад вас е улучен.

Том се извърна. Там лежеше Ари Текс с лице към земята. Пълното му тяло трепереше.

— Ари! Ранен ли сте?

— Смятам, че да — промълви той и надигна пребледнялото си лице. Старата му мека шапка стоеше още на главата му и кичур руса коса се подаваше от една дупка. — Не се грижете за мен. Том започна да се връща назад към Ари.

— Робъртс, помогнете и вие.

Едновременно и двамата стигнаха до младия човек.

— Радвам се, че ви виждам, господа — каза Ари с благодарност, когато те го хванаха вляво и вдясно под мишниците.

До този момент Том беше замаян от ново усещане, което граничеше с паниката, тъй като беше затруднен и не можеше да се изправи и свободно да побегне. Но сега, когато стана нещастieto с Ари, той неочаквано изпадна в друго настроение. Яростна решителност и яд прогониха страха му.

— Трябва да го влачим — той е безпомощен — каза Робъртс.

Тогава започна едно изпитание, което за Том бе най-тежкото, което човек можеше да си представи. Те трябваше да пълзят нагоре и да мъкнат ранения Ари със себе си. Том прекара лявата си ръка под мишницата на Ари, помъкна пушката му в дясната си ръка и отново запълзя по земята. От дясно започнаха да свирят и удрят куршуми, знак, че команчите бяха забелязали пълзящата тройка. Изведнъж непосредствено над Том изгърмя една тежка крийдмърова пушка, последваха още два изстрела един след друг.

— Ах! Най-последно, беше крайно време — задъхано каза Робъртс.

Своевременно те дотъртриха Текс до ръба на склона, сред купчина каменни блокове, зад които лежаха Пийлчак и хората му. В последния момент Том чу плясък на олово в живо месо. Лявата ръка на Робъртс, с която той се подпираше, се преве под него и той легна на земята.

— Улучиха ме — хрипливо прошепна той, после изпусна Текс и се просна на един каменен блок.

Том пропълзя малко вляво и избра прикритие зад ръба на скалата, откъдето можеше да наблюдава. Не се виждаше никакво движение. Едно разхвърляно множество от скалисти блокове лежеше пред погледа му. Сред скалите се виеха тесни пътеки от сива трева и кафява пръст. Стрелбата значително намаля. Изведнъж зоркият му поглед се спря върху пълзящ предмет, подобен на заек, който се крие в храсталака. От това място светна една червена лента и изскочи синкав облак дим. Гръм. Един куршум удари неговата скала и изсвири встрани. Том се дръпна назад, смутен и кипнал от яд. Един индианец с остър поглед го беше забелязал. Том легна по дължината на скалата. Зад следващия каменен блок лежеше старият, белокопс ловец, гологлав, цял в пот и с червени петна по набръчканото лице.

— Само бавно и внимателно — каза той твърдо на Том. — Команчите не издържат продължителна борба. Те са ездачи и ние трябва само да имаме търпение. На това място ще ги бием много лесно.

Часовете минаваха бързо за биещите се. Още един ранен се присъедини към Ари и Робъртс, жегата измъчваше непоносимо тези нещастни мъже. Те бяха забравени от Том, както и от другите защитници на това място. Жаркото слънце печеше с пълна сила.

Камъните и пушките бяха така нагорещени, че просто пареха на пръстите. Никакъв ветрец. И борбата продължаваше в полза на ловците благодарение на защитеното място, но неблагоприятно по отношение на дневните часове. Гърлата им бяха пресъхнали. Случайно или от небрежност походните шишета с вода бяха забравени върху седлата и водата беше станала скъпоценност, едва ли не като барута. Старият ловец от прерията проклинаше Стекъд Плейн. Устата на Том като че ли беше пълна с памук, той засмука кремък, за да я охлади.

Пладне премина. Настъпи следобедът. Слънцето, по-горещо от всякога, започна да клони към запад. А борбата продължаваше, разстоянието между воюващите намаляваше, битката се разгорещи и опасността във всяко отношение растеше. Пушките крийдмър от хората на Стеруел и Харкуей поддържаха непрекъснато стрелбата. Те отправяха повече изстрели към лагера очевидно с намерение да не позволят на команчите, които се намираха там, да се съединят с другарите си от отсамния склон.

Скоро след това Пийлчак се запълзя на ръце и крака, без пушка и палто. Кърваво петно беше избило на рамото му.

— Мисля, че ме одраскаха малко, я гледай виж — каза той. — Не е тежко, но тече много кръв. Скъсай ръкава на ризата ми и го превържи здраво през цялото рамо, под раменната кост.

Грозна дупка от куршум зееше върху рамото на разузнавача, но това очевидно беше повърхностна рана в месото.

— Ясно, куршумът дойде откъм гърба ми. Проклет червенокож. Двама от нас улучи, преди да го прострелям. Така — добре... А как са твоите ранени пациенти?

— Не зная — отвърна бързо Том. — Опасявам се за тях. Съвсем ги бях забравил!

— Я да ги видим.

Той пропълзя до ранените. Том чу как Робъртс отговаря, но гласът на Ари Текс не се чуваше. После разузнавачът се върна обратно.

— Робъртс има болки, но иначе е добре. Страхувам се, че младежът е към края си. Ударен е в кръста и може би...

— Не може да бъде, Пийлчак! Аз мислех, че е леко ранен.

— Е, не можем да помогнем и ако не намерим отнякъде вода, свършено е с него — обясни разузнавачът. — Впрочем ще изпукаме всички от жажда. Ама че ужасна глупост.

Том бързо додаде:

— Аз ще донеса шишетата. Пийлчак размисли за миг.

— Това не е лоша идея. Не е по-опасно оттук.

И накратко описа на Том пътя до мястото, където бяха оставени конете.

— Нещо друго? — запита Том набързо. Разузнавачът нямаше представа колко тежка и значима беше тази задача за Том. Той като че ли очакваше изпълнението на едно обикновено поръчение, което сам би изпълнил, ако не беше възпрепятстван от раната си. Том се почувства поласкан от тази чест и сърцето му трептеше от особена възбуда.

— Хайде, момче младо! — отвърна разузнавачът. — Внимателно и умно. Ние ще задържим червенокожите. Команчите са силни на конете си, но в бой като този не издържат дълго. Ако атакуват — загубени сме. Ако пък не, ще отстъпят преди залез-слънце.

ХІІІ ЧАСТ

Уили Файър напусна поста на Спрейг върху капрата на една товарна кола — седеше между Джет и жена му. Останалите от групата ги следваха — Фолънсби и Пруит във втората кола, Кетли — в последната.

Докато можеше да вижда Хаднълови, Мили махаше червената си кърпа за сбогуване, а щом приятелите и изчезнаха от нейния поглед, тя обърна лице към прерията, която се разстилаше безкрайно в далечината — пуста и необятна. Тя се облегна на облегалото на капрата с препълнено от отчаяние сърце. Това, от което тя се опасяваше, стана действителност. Любовта, а не някаква надежда ѝ даде кураж да напише писмото, което остави на госпожа Хаднъл.

След известно време Джет ѝ разреши да се отдръпне вътре в колата и тя забеляза, че той направи това, за да може да разговаря тихо с жена си.

Разстроена и унила, Мили лежеше под чергилото на колата, докато постоянният тръс на конете я връщаше отново към бизоновите пасбища. Откъсването ѝ от добрите и любезни приятелки от поста на Спрейг и грубият суров живот, в който вторият ѝ баща я връщаше, беше за нея болезнен и горчив удар. А тъй като в последните седмици беше изпълнена с надеждата за щастие, тя едва намираше сили да понесе страха и мизерията. Тя не мислеше за бъдещето, нито за никакви планове, а живееше само с настоящето и чувстваше как наново я обзема старото, болезнено, фаталистично настроение, което за известно време беше забравила.

Часовете минаваха, дебелият тих глас на Джет не спираше нито за миг. Обедът премина без почивка, както е обичайно за ловците на бизони. Така Джет кара до залез-слънце.

— Четиридесет мили, дявол да го вземе! — каза той доволен, като пусна поводите от ръце.

Искаше или не, Мили трябваше веднага да се залови със стария начин на лагерен живот, с всички свои дребни задължения. Как точно

си припомни тя всички тия неща! Очите я боляха от дима на лагерния огън, потискащи и омразни бяха спомените, които той отново събуждаше в нея. Другите две коли пристигнаха с малко закъснение и Мили отново се оказа следена от ястребовите очи на Фолънсби и от полупритворените очи на кривоносия Пруит. Мъжкото и облекло, което подчертаваше хармоничната ѝ стройност, явно привлече погледите на тези мъже. Никой не ѝ говореше. Само Кетли ѝ кимаше дружелюбно. Той изглеждаше замислен повече от всякога.

Избраха място за почивка при един от бродовете на реката, където тази година лагеруваха стотици ловци на бизони, едно обстоятелство, от което Джет бърбиво се оплакваше, тъй като водело до липса на дърва и трева. Вода имаше в изобилие, прясна, студена вода, за радост на пътниците. Джет беше извънредно жаден вероятно под въздействието на рома от Спрейг.

— Донеси още малко вода за пиене! — заповяда той на Мили. Тя взе ведрото и отиде в храсталака под големите, шумящи тополи.

Кетли стоеше на брега и поеше конете.

— Видях ви да идвате и си казах: кое ли е това момче! — каза той с усмивка. — Бях съвсем забравил.

— И аз бях забравила — отвърна тя сдържано. — Не се чувствам добре с тази маскировка.

Кетли взе ведрото от ръцете ѝ, прегази реката зад пиещите коне и започна да гребе вода.

— Няма по-хубаво нещо от водата след пътуване в горещ ден.

— Да, на Джет все не му стига.

— Гърлото му още пари от рома — отвърна Кетли без заобикалки.

Мили не знаеше какво да отговори на това, но благодари на Кетли, взе ведрото, изля малко от водата — за да не се разплиска при ходенето.

— Мили — каза Кетли, — много съжалявам, че трябваше да се върнете при Джет.

Тя се сепна, обърна се, погледна го изненадана от тона му. По бронзовото му лице липсваха грозните бръчки и бледи сенки, присъщи на Джет и другите мъже. И Мили си спомни, че отдавна Кетли ѝ се виждаше по-различен от другарите му.

— Съжалявате? Защо?

— Познавам Спрейг, той е от Мисури. И той ми разправи една история за едно момиче и приятеля му.

Мили се изчерви. Тя разбра веднага какво мислеше той и въпреки смущението си долови в гласа му безкористна симпатия. Тя прикри смущението си. Бързо размисли върху новото положение, тъй като досега се беше намирала в ръцете на Джет и се бе осланияла само на природния си ум и кураж. Може би ще спечели приятелството на този твърд, малко хладен и мрачен човек.

— Това е истинска история, Кетли — каза тя печално, сълзи блеснаха по миглите ѝ. — Страх ме е за момичето.

— Имате пълно основание — отвърна мрачно Кетли. — Той се скара с жена си в Спрейг, тя искаше да го остави. Всички те се напиха и се караха за парите от кожата — за крадените пари, за крадените пари, Мили.

Почти несъзнателно нейните ръце обхванаха лакътя му.

— Кетли, аз съм сред крадци, преследвана от един втори баща, когото мразя. Никакъв приятел, никаква помощ. О, бъдете вие това...

— Пруит идва — прекъсна я Кетли и се обърна към конете. — Внимавайте да не види някой, че говоря с вас.

Мили се наведе над тежкото ведро, отдръпна се от облака прах, който Пруит причини с конете си и забърза към лагера. Очевидно нейното завръщане е предизвикало остро скарване между Джет и жена му. Мили отново се залови за своите работи, обаче за разлика от преди вече съзнаваше положението си сред тези крадци на кожи. Характерът на Джет ѝ беше ясен, както и вината на жена му.

Направените от Кетли разкрития потвърждаваха отдавнашните съмнения и възвърнаха отново куража на Мили, а възможността да спечели този волеви човек за моментите на голяма опасност бе за нея радостна утеха.

Вечерята бе приготвена и изядена. Мъжете, с изключение на Кетли, не бяха така гладни, както обикновено и изглежда, че още бяха под влиянието на алкохола. Те говореха малко, и то само ако липсваше нещо върху разстланата на тревата покривка. Мрак покри лагера, докато Мили избърсваше чиниите и чашите. Кетли премина с грамаден сноп дърва, като шумно го хвърли на земята, съвсем близко до краката на Пруит, който изпадна в ярост.

— Хей, ти, селски простак от Мисури, не виждаш ли краката ми?

— Че как да не ги виждам. Те са достатъчно големи — отвърна Кетли. — И не ми е чудно, че се грижиш толкова за тях.

Пруит го погледна изпод вежди.

— Така ли?

— Смятам, че малкото мозък, който имаш, е в тях!

— Ти, проклет янки! — отвърна малкият бандит, толкова учуден, колкото и ядосан. — Такова нахалство съм заплащал веднъж с куршум!

— Вярвам ти — отвърна Кетли с ирония, — но в гърба..., а аз те гледам.

Очевидно Кетли изведнъж се бе преобразил от глупав, начумерен колар в човек с неподозиран характер. Джет избухна в буен смях — двамата го развеселиха.

Мили видя и чу това скарване. Тя стоеше в сянка, вън от светлия кръг на лагерния огън. Отзова ли се Кетли на нейната недоизказана молба? Леки тръпки минаха по тялото ѝ. В този момент тя предчувстваше възможността от неприятни събития. Кетли се отдалечи в сянката на тополите, където си беше приготвил леглото.

Щом той се отдръпна от лагерния огън, между Джет и другарите му започна остра кавга по въпроса, дали Кетли е човек, на когото могат да разчитат, дали е получил своя дял и дали Джет е измамил хората си?

— Ако искате да разчепкаме работата, но и дума не може да става за равен дял!

Последва дълго мълчание. Мъжете пушеха. Огънят загасваше и лицата им бавно потъмняваха. Мили потърси леглото си, покачи се на колата, за да си легне. Джет се отказа от палатката си, за да направи място на увеличениния товар от бизонові кожи. Той и намръщената му съпруга, която се беше оттеглила скоро след смрачаване, се устрои под колата. Мили събу мъжките си ботуши, подложи палтото си за възглавница, мушна се под одеялото и се изтегна с облекчение.

Нощта беше душна. Листата на близките тополи шумоляха от вятъра. Пееха щурчета, а нощна птица издаваше тъжни звуци.

Джет, Фолънсби и Пруйт стояха все още край лагерния огън и спореха с тихи гласове. И това шепнене беше последното, което Мили чу, докато заспиваше.

Очите на Мили се отвориха, чак когато вече властваща силната дневна светлина. Бледо синьо небе се спускаше над лагера като балдахин. Над нея нямаше никакво платнище. Къде се намираше тя?

Мирис на дим я върна пак към действителността. А грубият глас на Джет, който тя винаги я е карал да изтръпва от страх, предизвика огнени вълни по тялото и.

Тя остана за момент да лежи, помъчи се да си възвърне куража и той усети как той става още по-силен в нея. Тя вече щеше да търпи, да се бори и да мисли. Така че, когато се яви при лагерния огън, външно бе едно тихо, послушно и търпеливо момиче, но вътрешно — една умна и смела жена.

На утринната закуска размениха малко думи. Джет бързаше. Изгряващото слънце огря трите коли, когато те се търкаляха по пътя на юг с бързо движение.

* * *

Мили обмисляше хиляди планове за бягство, както и възможността да изпрати известие до Доун, да довери на случайни ловци факта, че тя до известна степен е пленница, да издаде замесването на Джет с кражби. Но не можеше да дойде до задоволително решение. Стигаше ѝ, че разбра вече напълно характера на Джет и че можеше да прецени всяко свое бъдещо действие от гледна точка на съдбоносните последици в случай на неуспех. Джет не би се двоумил за отмъщение.

От всички свои идеи и планове Мили намери за най-умно да продължава ролята на послушна робиня, докато завърши пътуването. Там тя ще може да склони Кетли да я заведе в лагера на Хаднълови, където незабавно ще издаде Джет. Ако Кетли откаже помощта си, тя ще се опита сама да стигне дотам, а в случай че не успее, ще чака, докато я намери Том Доун.

В ранно утро те видяха, че един керван от коли идва срещу тях, и Джет го заобиколи в широка дъга. В началото Мили не забеляза какво става, докато необикновено трополене я застави да се надигне и да надникне навън. Джет беше напуснал главния път, а на известно разстояние преминаваха четири високо натоварени коли. Първите коне бяха бели — Мили помисли, че са конете на Хаднъл. Сърцето ѝ щеше да изхвъркне. Какво може да предприеме? Ако скочи от колата и побегне към другите хора, тогава в случай на припознаване ще

проиграе и последния си шанс. А като се вгледа по-добре, тя реши, че се е заблудила, и с дълбока въздишка се скри назад в колата си.

Часовете бързо минаваха. Мили усилено размисляше, докато най-сетне се умори. Тогава заспа и се събуди едва когато спряха за следващото лагеруване. Първите думи на Джет, отправени към Фолънсби, бяха:

— Групата, която мина покрай нас, не беше ли на Хаднъл?

— Само предните две коли — отвърна Фолънсби. — Младият хлапак от Хаднълви взе първата кола, а момчето с грозното лице — втората. Кои бяха другите — не зная.

Тя трябваше да прехапе устни, за да не извика. Джет се смъкна от капрата. Жена му, мърмореща тихо на себе си, хвърли чувала със съдовете, който издрънка на земята. Мили закри лицето си, когато госпожа Джет се смъкна от колата. И после, силно развълнувана, затрепери като трепетликов лист. Том е бил така близо!...

Замайването премина, само някаква скованост пречеше на дишането ѝ, на чувствата ѝ, така че като слизаше от колата, щеше да падне, а по-късно това бе причина за известна несръчност при отредената ѝ лагерна работа, за което пък получи упреци от госпожа Джет. Скоро мъжете привършиха грижите си около конете, тази вечер те бяха гладни. Срещата с тежко натоварените коли, които отиваха към пазара, беше прекратила временно споровете между Джет и двамата му другари.

— Колко ли кожи имаше в колите? — запита Джет.

— Не е голяма плячка — отвърна Фолънсби.

— Сигурно достатъчно голяма, щом се отбива от пътя ни — каза Пруит многозначително.

Джет му хвърли сърдит поглед. Тогава Кетли каза със своя провлачен глас:

— Чудно, че те ни забелязаха. Първият колар беше Хаднълв човек, Том Доун.

— Че какво от това? — отвърна Джет, малко зачуден от забележката на обикновено безучастния Кетли.

— Нищо. Просто го познах — каза Кетли съвсем равнодушно, навеждайки очи. След няколко секунди той отново погледна и спря очите си върху салфетката на Мили, метален блясък искреше от погледа му. Той искаше да ѝ подсказе, че е видял Том Доун. Мили

погледна надолу и разля малко от кафето си на земята. Тя не посмя веднага да покаже, че разбира значението на погледа му. Той обаче след това не прояви никакво внимание както към нея, така и към другите и след като свърши вечерята си и донесе дърва за огъня, изчезна в тъмнината.

Джет и двамата му сърдити другари подеха отново спора и прекараха край огъня един дълъг час в шумни разпавии.

Следващият ден отмина без никаква промяна за Мили, освен че Кетли минаваше край нея без да ѝ обръща внимание, и че тя закачи червената си кърпа на видно място. Следващите дни се изнизваха един след друг под колелата на колите.

Седем дни, ето най-после първите стада от бизони. Миризмата от мърша изпълни горещия летен въздух. Купчини от кости по леко вълнообразната прерия. Скрити койоти дебнеха край пътя, Мили Файър поглеждаше хиляди пъти на север по безкрайното шосе, откъдето бяха дошли, но никаква кола не се забелязваше.

На деветия ден те достигнаха дългото километри стадо бизони. Джет подкара конете си през храсталака, през буци и камъни, през клони и трънаци из мочурливите низини край реката.

Тогава спряха на едно сенчесто място сред горичка от тополи, близо до водата. Мили разбра, че се намират отново в по-някогашния лагер. През времето на отсъствието им не беше докосвано нищо: палатки, сандъци, денкове и мястото за огън си бяха там.

— Пуснете конете да се разходят и разтоварете колите. Аз ще се погрижа за ездитните коне.

Джет се отдалечи в гъсталака. Мъжете разтовариха колите и складираха сандъците с продукти под една топола. Джет разпъна палатка до мястото за огън.

— Госпожице — каза Кетли, — чергилото, което по-рано използвахте, е скъсано, първо трябва да се зашие и тогава да се употреби за палатка.

— Не мога ли да остана в колата? — запита тя.

— Защо не. Така и така скоро няма да тръгнем на път.

Беше късно следобед, слънчевите лъчи започнаха да загубват горещината си. Мили имаше нужда да се пораздвижи — тя твърде много беше седяла в тесната кола. Тя се заразхожда под дърветата.

Този лагер беше най-прикритият от всички избирани досега от Джет — далеч от прерията, дълбоко в гъсталака край реката, скрит зад стена от дървета отсрещен. Ако този избор не вдъхваше опасения и не беше всъщност един затвор за Мили, красотата и усамотеността на мястото щяха да бъдат великолепни.

Вечерята бе приготвена, когато Джет се върна с изцапани ботуши и дрехи, покрити с тръни и клонки.

— Намерих всички коне без кафявата кобила. А утре ще започнем работа, трудна работа.

— Бих искал да зная как ще определиш работата, която досега вършихме? — отвърна Фолънсби.

— Хей, Джет — добави остро Пруит, — не може да става дума за работа, преди да оправиш сметките.

Грамадното тяло на Джет се сепна от учудване и яд.

— Така ли? — запита той с тежък тон. — Чакайте да дойдем дотук?

— Така си е, шефе — отвърна Пруит. Намръщен и мълчалив, Джет завърши вечерята си. Ясно беше, че бе получил тежък, неочакван удар. Той не каза нищо повече на хората си, а отдели жена си настрана и когато Мили заспиваше, двамата потънаха в сериозен разговор.

Следващият ден не донесе нещо ново за Мили. Джет изобщо не се интересуваше от хората си, оседла коня си и замина сам за някъде. Жена му намръщено си бърбореше нещо. Фолънсби и Пруит, които очевидно бяха доволни от положението, играеха непрекъснато карти, мълчаха, като от време на време промърморваха нещо с тих глас. Кетли си направи примитивно приспособление за риболов и тръгна по брега на реката, където намери едно сенчесто място на разстояние един хвърлей от лагера.

Мили беше оставена на спокойствие. След като свърши сутрешната си работа, първата ѝ грижа беше да окачи червената си кърпа. След това тя трябваше да убие някак времето си. И това не беше лесно, докато мъжете стояха в лагера. Очевидно тя беше свободна да прави каквото си ще, не ѝ бяха дадени никакви нареждания. Тя би могла лесно да поскита из гъсталака или да проследи коловозите в прерията. Но размисли, че е по-добре да изчака.

От всички страни гърмежи от пушки се понесоха, постепенно зачестиха, докато по горното течение на реката преминаха в постоянен

пукот. Всеки отделен гърмеж означаваше, че сърцето или дробът на едно благородно животно бива пронизано заради кожата му. Мили отново осъзна грубостта на това ужасно кръвопролитие и се отдаде на меланхолично съзерцание.

Мили се разхождаше безцелно, но нещо я теглеше към Кетли, който бе седнал на брега с лула в уста и ловеше риба. Тя го наблюдаваше и търсеше повод, за да го заговори за онова, което беше така близко на сърцето ѝ. Но тя съобрази, че мъжете и госпожа Джет можеха да я забележат и постъпката ѝ да събуди съмнения. Веднъж Кетли се извърна съвсем случайно и погледът му се плъзна към лагера и спря върху момичето. Тогава той ѝ намигна, това твърде весело изражение отново засили надеждата на Мили за разбирателство между нея и този човек. Тя не беше сигурна, че той би ѝ помогнал, но поне знаеше, че имат една обща тайна. Мили усещаше много неща, без да има нужда от доказателства. А това направи дългия ден поносим за нея.

XIV ЧАСТ

Хората на Джет изпаднаха в лениво бездействие и това продължи много дни, които Мили вече не броеше. Тя искаше времето да минава, без някой да разбере мъката ѝ. Колкото пъти Джет се връщаше в лагера от своите самотни ездни, Мили се вслушваше в тропота на коня и сърцето ѝ започваше да бие живо и изпълнено с надежди. Може да е Том! Но това винаги се оказваше просто Джет.

Ловът беше напълно изоставен, според Джет — само за късо време, докато хората му измислят нещо по-добро. Но те не омекваха, а ставаха потвърди. И единството в групата, на което Джет винаги държеше, беше разстроено.

Мили чу как жена му натяква този факт. Последва една неприятна сцена, от която стана ясно, че госпожа Джет от дълго време е участвала тайно в играта. Тя била главната пружина в добре уредения механизъм на Джет, а щом другите мъже узнаха това, положението се влоши. Фолънсби и Пруит очевидно бяха сигурни в победата си. Джет не можеше без хората си нито да лови бизони, нито да краде кожи. Всички негови самотни ездни имаха за цел да намерят нови сътрудници, но както Фолънсби и Пруит знаеха, по тези бизонов пасбища не можеха лесно да се намерят такива.

Мили слушаше ужасните кавги между Джет, жена му и двамата им помощници. Кетли биваше винаги наблизо, присъстваше и наблюдаваше, но не вземаше участие в разговорите и споровете. Той оставаше неутрален. И те не го замесваха в кавгите. Само Мили разчиташе на него. Кетли беше за нея по-значим, макар и ням, актьор в тази драма.

Същността на спора беше много проста. Упоритостта на Джет отслабна и той се обяви за готов да намери начин за частично уреждане сметките с хората си. Фолънсби и Пруит не желаеха да приемат предложението, а жена му, която надмина всички по твърдост и пресметливост, не позволяваше на Джет да отстъпва каквато и да е част от печалбата.

Така се стигна до мъртва точка и спорният въпрос беше изоставен. Фолънсби и Пруит напуснаха лагера, Джет и жена му се оттеглиха в палатката си, откъдето се разнесе голяма препирня, Кетли и Мили готвеха вечерята.

На следващия ден атмосферата в лагера се промени още повече. Водачът на групата се оказа потиснат и измъчен човек, под чехъла на една жена с желязна воля и жестоко сърце; насреща му стояха мъже от Запада, които се противопоставяха на плановите му с яростна категоричност.

Мили виждаше как групата се разпада, което тя самата не можеше да отгатне, схващаше от държането на Кетли. Тя започна да се страхува за изхода, въпреки че разпадането на групата можеше да се окаже благоприятно за нея. Тя се въоръжи с целия си кураж, за да може да издържи на дългото изпитание, но все пак чувстваше дъха на нещо злокобно.

В последните часове на този ден напрежението изглежда започваше малко да отслабва. Фолънсби и Пруит лениво се изтегнаха един до друг, Джет легна под една топола, а навъсената му жена се скри в палатката си. Кетли седна на един дънер край реката, не пушеше и не ловеше риба, а беше потънал в дълбок размисъл.

Мили, победена от дълго потискани подбуди, отиде при него.

— Кетли, трябва да ви говоря — започна тя. — Нервите ми не издържат повече, аз преживях много. Чаках, надявах се, молих се... Но той не идва, не идва. Пропусна онзи шанс. А сега тази кавга между Джет и хората му... Обещайте ми, че ще ми помагате, ако се случи нещо, че не ще ме изоставите. Обещайте ми.

Гласът на Мили притихна. Облекчението от споделянето на нейните страхове и надежди изчерпиха способността ѝ да говори.

— Спокойно, момиче. Ще направя всичко, каквото мога — каза Кетли с тих, но решителен глас. — Не се изгубвайте от погледа ми!

За Мили това беше достатъчно. Тя се отдалечи бавно, като чувстваше, че не трябва да бъде близо до него, но без да напусне обсега на погледа му. Какво ли значи това? Развръзката беше по-близка, отколкото тя предполагаше, по-близка и много опасна.

Тя се върна при колата, където се беше настанила, покатери се и легна на коларското седалище с широко отворени очи и туптящо сърце. Тя видя, че Кетли стои на брега на реката като статуя, загледан във

водата. Госпожа Джет излезе от палатката с бавни, провлачени стъпки; лицето ѝ беше бледо, мрачно и тъжно; очите свити, ъглите на твърдата ѝ уста свити надолу. Тежко и лениво тя прекрачи към Джет и с един ритник го събуди.

— Хайде, мързеливецо — каза тя. — Аз реших. Утре рано ще напуснем лагера. Тъй като нямаш кураж да се наложиш на тези хлапаци, тази вечер можеш да си уредиш сметките с тях. Аз обаче задържам парите и утре тръгваме с теб.

— Ха! — извика Джет с пресипнал и решителен глас.

Привикналостта към лагерната работа у нея беше по-силна, отколкото у другите. Тя пристъпи методично към сандъците с продукти. Кетли, без да му нареждат, донесе дърва за огъня. Фолънсби и Пруит се върнаха и се настаняха под една топола. Лицата им бяха мрачни и бледи, като привидения. Джет влезе в палатката си и когато отново излизаше оттам, поглади русата си брада. Той покашляше остро както винаги, когато си попейваше.

Този път Мили не мръдна от колата, не намери повод и да се намеси в работата. Пък и никой не я повика. Все едно, че не съществуваше. Всеки член на групата беше налегнат от собствените си мисли. Вечерята приготвиха и изядоха при неестествено мълчание. Затишие пред буря.

Кетли донесе чиния с храна при колата, която безмълвно подаде на Мили. Тя погледна в очите му и ѝ се стори, че се е лъгала в дружелюбната природа на този човек. Когато той се обърна, тя забеляза в колана му револвер. Това въоръжение беше необикновено за един ловец на бизони.

След вечерята г-жа Джет остави мъжа си да изпълни задълженията си, а тя се мушна в палатката си с едно многозначително: „Аз опаковам, да съм готова преди мръкване.“

Мили видя как Фолънсби смигна на Пруит и Кетли, за да се отстранят малко. Щом се пръснаха в разни посоки, Джет се приближи.

— Ренд, това е последната игра, а картите са лоши.

— Ха! — извика гигантът, без да поглежда.

— Жена ти ни смени картите — продължи Фолънсби без особена злоба. — Не си само ти виновен за тази свинщина.

— Аз малко си сръбнах, Хенк — отвърна Джет приглушено.

— Ти си си пийнал — продължи другият приятелски, — но сега трябва да изтрезнееш. Ще направя последен опит. Искаш ли да ме чуеш?

— Не съм глух.

— По-добре да беше... Е, Ренд, работата стои така, просто и ясно: ти ни измами, но ако оправиш сметките ни, всичко пак ще е в ред. Имаме голям шанс, да направим още един богат лов — най-малко четири хиляди кожи като нищо. Разбра ли? Само да не е тази ненаситна жена, която така те промени. Бий я, докато поумнее, или я хвърли в реката. Джет, говоря като мъж на мъж. И ти казвам, ако продължава още така, много скоро ще стане късно. Рисуваме тук ужасно много. Ловците ще разберат, че не ловуваме бизони; да товарим и тръгваме.

— Ние ще тръгнем утре рано — отвърна Джет мрачно.

— Кои?

— Групата е моя и аз ще тръгна. Ако ти и Пруит искате да останете, ще ви отделя хранителни продукти.

— Много си любезен — отвърна подигравателно Фолънсби. — Мисля обаче, че ако трябва да делим, ще делим парите, снаряжението и всичко.

— Тук е главният проблем — изръмжа Джет.

— Човече, ти съвсем загуби ума си — извика другият с леко учудване.

— Другояче не можеш да действаш!

— Ха-ха-ха! — изцвили веднага Джет.

Фолънсби наведе сухото си орлово лице и закрачи насам-натам с кръстосани отзад ръце. Изведнъж той извика на Пруит, който веднага дойде при него.

— Говорих с Джет, Енди, честно и открито; няма повече смисъл. Той и жената напускат лагера утре рано.

— Утре рано, а? — запита Пруит.

— Да, и ако останем тук, той иска да ни остави половината провизии. Аз му казах, ако ще дели, ще дели всичко.

— Ха, и какво каза той на това?

— Че това е проблемът, и ми изцвили в лицето.

— Хубава работа, не изглежда много учтив старият негодник... Стига съм приказвал празни приказки. Ако се разправам още веднъж с

него, ще стане весело. Остави му време до утре, да помисли.

— Искате ли, момчета, да пиете с мен по чашка? — запита Джет с презрение.

Те се отдалечиха, без да продумат. Мили се обърна. Кетли се беше подпрял на един пън, слушайки всичко с прикован в Джет поглед, който не предвещаваше нищо добро. Джет беше още новак в граничната земя и попадна бързо под лошо влияние. Но в друго отношение той не научи нищо ново. Бързият преход от честен към престъпления за този човек беше най-простият начин да задоволи индивидуалистичната си природа. Пиянството и грубият живот под открито небе съсипаха живота му. А свързването му с жена от границата беше може би най-фаталната му стъпка. И тези крадци принизиха още повече мръсния му характер, като вероятно го бяха привлекли към изпълнен с престъпления път на живота. Но Джет не разбираше хората от дивия Запад. Още по-малко разбойници като Фолънсби и Пруит.

Мракът се спусна върху лагера и реката. Щурците засвириха и жабите закряхаха. Лагерният огън загасна, скоро изчезна и слабата светлина в палатката на Джет. Самота обхвана душата на Мили, душата ѝ се потопи в дълбока тъга. Какво ли означаваше дивото виене на вълците? Надеждата и отчаянието танцуваха своя див танц. На няколко мили оттук Том Доун лежеше в своята палатка, спеше и може би сънуваше нея.

Мили чуваше леките стъпки на Кетли — той беше преместил леглото си близо до нейната кола и присъствието му беше знак за неговата искрено и вярно покровителство. Това донесе облекчение за опнатите и нерви и тя скоро притвори уморените си клепачи.

* * *

Мили се събуди изведнъж. Звездите трептяха по бледото небе, лагерният огън прашчеше и мирис на дим от дърва изпълваше въздуха. Колата, в която тя лежеше, се раздвижи слабо. После тя чу лек тропот на копита, дрънчене и звънтене на яреми и един пресипнал, тих глас, който тя веднага позна.

Джет впрягаше конете.

Тя спря да диша, а кръвта зашумя в главата ѝ, надигна се бавно от постелята и погледна над страничната дъска на колата. Тъмната, груба фигура на госпожа Джет се мяркаше пред светлината на огъня. Противно на обичайната ѝ флегматичност, тя се движеше с бързина, която ясно издаваше характера на заминаването. Очевидно освен двамата още никой не беше станал. Мили погледна от другия край на колата. Под тополите различи леглото на Ютли. Една тъмна фигура се мяркаше смътно в дрезгавината и като се вгледа, Мили разпозна бавните движения на Кетли, който си обуваше ботушите, седнал върху леглото си.

Грамадната фигура на Джет изскочи от тъмнината и закрачи край колата на Мили.

За да не я забележат, Мили се сви навътре в колата. Джет говореше с тих, хриплив глас на жена си, която не отговаряше. Скоро след това Мили чу трополенето на копита, което спря зад колата. После задрънчаха кожени амуниции. Джет оседлаваше бързите коне, които използваше при лов. Мили отново надигна предпазливо глава. Тя видя Джет, който се движеше бързо и нервно. Той връзваше двата коня за задния край на колата и надяна на главите им торбите със зоб. Животните захрупаха ечемика от торбите.

Миг по-късно Джет се приближи до колата и надигна някакъв предмет върху стъпалото, докато Мили се зави бързо с одеялото си. Тежкото му дишане издаваше възбудата му. Той миришеше на ром. След малко завърза нещо за задната част на колата. Мили чу как той притегна въжетата на бъчонката с вода към колата. Плискането и клокоченето на водата в бъчонката подсказваше, че е пълна.

— Половин бъчонка — мърмореше си той, — това стига за днес.

Тежките му стъпки се отдалечиха, после се чу хрипливото му шепнене и отговорът на жена му.

— Внимавай, те скоро ще се появят. Така лесно няма да се измъкнем, познавам хората от този край. Вземи по-добре пушката си в ръка!

— Ха! — додаде Джет с мрачно съмнение в нея, в самия себе си и в цялото положение.

— Яж и пий бързо — каза тя. — Няма да се бавим с миене — аз съм опаковала моите съдове.

Кафето кипна и водата засъска в огъня. Някой отстрани гърнето от огъня. Мили отново надникна от колата. Настъпваше зазоряване. Зад дърветата още лежаха тъмните сенки, но наблизо беше вече достатъчно светло, за да се разпознават нещата. Джет и жена му бяха седнали и закусваха. Пушката му беше подпряна върху зобната торба. Те ядяха мълчаливо и неспокойно.

И точно в този миг се понесе тих грохот като от далечна гръмотевица. Буря! Така продължително и така странно!

Джет надигна голямата си глава, ослушвайки се като сърна.

— За бога, паника между бизоните! Първа през това лято. Добре, че е оттатък реката.

— Паника! — повтори бавно жената. — Хм... Много ли са бизоните оттатък?

— Не ми харесва тази работа. Те биха могли да раздвижат голямото стадо на отсамната страна. Ние отиваме през прерията за Ред Ривър и дори да имаме два дни преднина, тичащото стадо пак ще ни настигне.

— Това не пречи, Джет — забеляза жена му. — Ще тръгнем, и тук, и там все бизони...

Незабелязано зазоряването беше отстъпило място на дневната светлина. Джетови привършиха закуската си. Каквото трябваше да става, нека става по-скоро. Мили се помъчи да обуздае страха и любопитството си. Сърцето ѝ бързо биеше. Щом погледна от другата страна на колата, тя видя Кетли да стои на леглото си и да наблюдава скришом Джет, под широкополата му шапка самоуверено блестяха очите му като черни дупки. Той кимна на Мили да се скрие, за да не я забележат. Тя несъзнателно се подчини и се смъкна обратно върху одеялото. И после под въздействието на някакъв неудържим тласък тя се премести от другата страна, зад коларското седалище, и оттам загледа навън.

В този момент отнякъде дойдоха Пруит и Фолънсби и тръгнаха към Джет. Мили би се скрила назад, ако крайниците ѝ не се бяха сковали от напрежение. Видът на малкия разбойник изпълни сърцето ѝ с ужас. Фолънсби приличаше на граблива птица, която е готова да се нахвърли върху плячката си.

— Джет, ти не искаш да я караш с добро? — запита Пруит студено и спокойно. — Сигурно имаш намерение да тръгнеш, преди да

сме направили дележа.

— Оставям две коли, шест коня и по-голямата част от снаряжението — отвърна Джет намръщено. Той загледа Пруит. Някаква мисъл се мъчеше да се задържи в главата му.

— Трябва да сте доволни, че и толкова получавате — обади се жената.

Пруит се обърна към Фолънсби.

— Чуваш ли я, Хенк?

— Чувам и доста съм я чувал. Тя смени картите — отвърна приятелят на Пруит с рязък тон. В гласа му личеше възбудата, в държането си той беше така бавен и обмислен, както Пруит.

— Говорете с нея — извика Джет, който почувства бремето на една ситуация, която не беше по неговите сили. — Кажете на жена ми.

— Жена ти? По дяволите! В случая госпожа Хардин е толкова твоя, колкото и моя... Ти си страхливо куче, а говориш с мъже, които не са пъзльовци. Всичко друго е без значение.

Джет запроклина с тих, ненавистен глас, сломен в опита си да се противопостави на тези мъже. Ядосан, той викна на жена си:

— Ти ли им каза, че не сме женени?

— Разбира се. Като се занасяш по чернооката си завареница — отвърна бързо тя.

Джет сигурно би я проснал на земята, ако Пруит и Фолънсби не бяха толкова наблизко. Фолънсби студено се изсмя. Пруит пристъпи крачка напред. Държанието му беше равнодушно, но мускулите на лицето му играеха и предвещаваха нещо лошо.

— Джет, каза ли на жена си, че искаш да я изоставиш, за да лапнеш спокойно своята черноока слугиня? — запита дребният бандит с цялата си наглост и подлост. — Ние не сме забравили тази история, а ти тогава не беше пиан.

Лицето на жената стана мрачно.

— Глупости! — извика Джет.

Жената гледаше Джет в очите безмълвно и въпросително.

— Джет е лъжлив, страхлив мързеливец — обясни Пруит. — Той имаше, разбира се, намерение да те замести с момичето. Защото не искаше да я даде нито на мен, нито на Хенк.

— Вярно — потвърди Фолънсби. — Джет лъже, а не ние. Ха! Аз не лъжа, та ако ще да ми подарите и милиони.

Така жената се убеди напълно в казаното. Тя се обърна към Джет кипнала от яд. Той се опита да я заглуши, но тя млъкна едва когато той я раздрусва с ръце, както куче раздрусва мишка.

Фолънсби се смееше, а Пруит каза:

— Слушай, Джет, мисля, че можем да те оставим на грижите на тази дама, която заслужаваш. И още един, последен път, преди да те вземат дяволите — искаш ли да делим кожи, пари, съоръжения и прибори, както бе уговорено?

— Не — отвърна бързо Джет. Той беше настръхнал и пълните му с омраза очи гледаха жената, а не мъжа, който го питаше.

— Тогава ще вземем всичко! — извика Пруит високо.

Джет не се стресна, извърна се, погледна Пруит и накрая лицето му показва, че е разбрал всичко. Кожата под русата му брада побледня. Големите му вперени светлосини очи неочаквано се устремиха с дива ярост към Пруит. Той започна да трепери и изведнъж хвана пушката си.

Мили не изпускаше от очи Джет. И сега, при ужасната мисъл за това, което може да стане, тя се хвърли назад в колата, зави главата си с одеялото, сви се и се затъркаля насам-натам. Чувстваше силно душевно сътресение, като че ли биеше мозъкът, а не сърцето ѝ.

Колата като че ли се залюля. Притъмня ѝ пред очите, свят ѝ се виеше. После пулсът и мисълта ѝ бавно се върнаха.

Тя се вслуша. Докато лежеше под одеялото, не се различаваше никакъв шум. Тя скочи и плахо се ослуша. Цареше пълна тишина. Само тихото гърмене от копитата на бизоните отвъд реката постепенно се усиливаше. Мили искаше да чуе гласове. Изглеждаше сякаш лагерът е напуснат. Да не би мъжете да са избягали в гъсталака? Слаб плясък в реката непосредствено до брега я накара да потрепери. Нещо беше станало... Тя можеше само да чака, да чака в безпомощен страх.

Изведнъж тя чу до колата тихи стъпки и над перваза се показаха шапката и лицето на Кетли. Той я погледна с очи, каквито Мили никога не бе виждала у друг човек.

— Момиче, наполовина е свършено, но най-трудното иде сега — прошепна той със светли, почти усмихнати очи и като се наведе изчезна от очите ѝ. Той не я окуражаваше, нито ѝ даде указание как да се пази. Неговият поглед и думи я спечелиха като негов смел другар, който може да гледа право в очите на съдбата.

Тихи гласове отклониха потока на мислите ѝ. Някой се връщаше откъм реката. Мили се надигна, за да надникне през перваза на колата. Фолънсби и Пруит приближаваха светлината. Пруит беше цял измокрен до хълбоците и оцапан с кал.

— Можем също да останем тук и да ловуваме, както всички групи — каза той.

— Аз съм против — отвърна Фолънсби.

— О, няма да спорим за това. Все ми е едно.

Те стигнаха до лагерния огън и Пруит разбута с мокрите си ботуши полуизгасналата жарава. Фолънсби взе да суши ръцете си на огъня, макар че утрото беше топло. Мили забеляза, че ръцете му трепереха.

— Трябваше отдавна да свършим тази работа — каза Пруит. — Искаш ли да чуеш моята идея, Хенк. Хайде да минем реката и да отидем към Бразъс.

— Отлично — отвърна другият. — Ама да сме наясно. Поделихме парите, които Джетовата годеница стискаше. Какво ще правим с останалото?

— Също поравно.

— Дадено. Дай ръка.

И те си стиснаха ръцете.

— Хенк, от две години вършим обща работа и мисля, че сме добра двойка.

— А момичето? — запита изведнъж Фолънсби.

Те стояха с гръб към Мили, която чу този въпрос и наостри уши. Тя се усещаше въоръжена със своята решителност и с невидимата близост на Кетли.

— А, щях да забравя чернооката завареница — извика Пруит и се плесна по челото.

— Да хвърляме ези-тура, или на карти...? — Фолънсби сви човковидната си удължена мутра.

— Не, момчето ми. Ти печелиш винаги. Ще поделим момичето, както и другите работи.

— Добре. Всичко наполовина, на двама ни, така няма да се караме... Виж къде се дяна Кетли?

— Изплаши се хлапакът. Той още тича из прерията.

— Виждаш ли, Анди, личи, че мразиш янките.

— Селски хлапак! — отвърна Пруит с безразличие.

— Остави селския хлапак — отвърна другият. — Не зная какво става с него, но той не ми харесва. По-добре да му дадем един кон и един вързоп и да го пуснем да си върви.

Пруит обмисли за миг това предложение и поклати намръщено глава. Тази идея не му харесваше, той в това време измисляше нещо друго. Мили чу бързи, леки стъпки, Кетли изскочи иззад колата с револвер в дясната си ръка. Фолънсби го видя пръв и уплашен нададе вик. Пруит го последва.

— Добър ден, господа! Фолънсби кипеше от гняв.

— Анди! Аз си знаех!

Пруит не помръдна, лицето му остана неподвижно, той процеди:

— Кой си ти сега, по дяволите?

— Не е важно — отвърна важно Кетли, като бавно крачеше към тях с насочено оръжие. — Но ако ще ви достави удоволствие да ме познаете в последния момент, можете да се поклоните на Сем Дейвис.

— Ах! Някогашния приятел на Юнгерс — отвърна Фолънсби и стана бял като тебешир.

— Смятам, че съм виждал всякакви мъже — рече Кетли с рязък тон, — но никога не съм чувал да се дели младо момиче.

Това не подейства на Пруит така, както на Фолънсби. По-важното за него беше насоченото към тях оръжие, което ги държеше безпомощни, и това определяше действията му. За кратък миг той сведе очи от Кетли — знаеше, че е безсмислено да се говори. Цялата му мисъл имаше една цел: очите на Кетли — от тях да разбере неговите намерения. Той избра един миг, когато Кетли се замисли, и като светкавица измъкна револвера от пояса си.

В тази секунда оръжието на Кетли изгърмя. Куршумът събори Пруит на земята.

— Бързо, Хенк! — извика той с див, яростен глас, после захвърли празното оръжие, което беше забравил да напълни, и се повлече към пушката на Джет, за да я докопа.

Мили виждаше само Пруит, но чу втория изстрел на Кетли и глухото строполяване, когато Фолънсби падна. Той не продума нито дума. Движенията на Пруит бяха по-бързи от погледа на Кетли — така бързи, че Кетли не можа да види как той сграбчи пушката на Джет и залегна зад торбата със зоб. Той скочи и с изключителна ловкост успя

дори да стреля срещу Кетли, който пък в същия момент стреля в гърдите му с револвера си. Пруит отстъпи назад, изпусна пушката, разпери ръце, като че ли щеше да се строполи на земята. Диво беше изражението на лицето му. Стъпка по стъпка той се движеше назад и накрая падна гърбом във водата на реката. Силен плясък и последва изчезването му.

Мили се огледа с широко отворени очи. Дълбоко мълчание. Гърдите ѝ ще се пръснат. Ужасното напрежение премина и тя погледна към Кетли. Той лежеше на земята край лагерния огън. Ръката му пусна димящия револвер. Мили скочи от колата и изтича при него.

Тя коленичи. Шапката му беше паднала от главата, тъмни сенки играеха по лицето му. Бурята изглежда загасваше в очите му.

— О-о, Кетли!

— Бъдете щастлива — прошепна той. Устните му побеляха, миглите му затрепериха. Треперещото му тяло замря. Куршумът го беше улучил в гърдите.

— Боже мой, ужасно!... Той е мъртъв. Всички са мъртви. Аз съм сама. Отиде си... храбрият Кетли. Той ме спаси... Но какво да правя, какво?!

Отчаяният монолог на Мили беше прекъснат от рязкото цвилене на един от конете, които бяха привързани към колата. Това беше цвилене, което известява или приближаваща буря, или пристигане на някой кон. Див и силен беше отговорът от другата страна на реката.

Мили скочи, за да погледне през гъсталака и стъблата на тополите, трепереща от радост. Обаче радостта ѝ изведнъж премина в ужас, като видя яздеци индианци да преминават реката. За миг Мили се скова, огледа се наоколо и се почувства как се смразява от ужас. Тогава у нея пламна желанието за живот, кураж, който досега се таеше в нея за решителните часове. Тя се качи на капрата на колата и вдигна високо поводите.

Инстинктът я подтикна към бягство. Тя нямаше повече време да мисли за друго средство. И неспокойните коне не се нуждаеха от специална подкана. Те се впускаха в тръс, мъкнейки след колата и завързаните ездитни коне. Впуснаха се през просеката в шубраците и вече мъчно можеха да бъдат удържани. Нямаше път, но конете следваха посоката на отъпканата от по-рано трева. Провираха се през храсти и прескачаха повалени стъбла от дървета. Клони се удряха в

лицето на Мили, за миг очите ѝ бяха заслепени. Щом отново погледна, конете не бяха вече по просеката между храстите и гъсталака. Тя не знаеше в каква посока се бяха отклонили. Но тя запази ориентацията си за главната посока: отдясно беше течението на реката, отляво — прерията, главните пътища на бизоните и лагерите с ловци.

Тя трябваше бързо да излезе на открито. Ако индианците не бяха чули тръгването ѝ, щеше да мине дълго време, докато в гъсталака намерят следите от колелата.

„Ах, конят пак изцвили!“ Смелият ѝ дух отпадна, тя отпусна поводите на конете. Животните ускори бегането си, но нямаха желание да избягат. Те искаха да излязат по-скоро от гъсталака, като си пробиха път през няколко храсти и висящи растения. Мили полагаше огромни усилия, за да не падне от капрата.

Скоро излязоха от най-лошата част на гъсталака и Мили забеляза сред дърветата светли петна, но изглежда, че посоката беше изменена. Конете сами определяха посоката. Нейните усилия да отклони здравите им вратове в желаната посока останаха напразни. Животните бяха право към откритото пространство. Но щом излязоха на широко място, Мили видя, че се е мамила, както и самите коне. Това беше една широка гола ивица пясък, легло на странична река от Пийс. Тук конете забавиха хода си, но скоро пресякоха пясъчната ивица и навлязоха в крайбрежните храсти.

Тук, сред прах и пъстри сенки, удряна в лицето от шибаци клони, Мили загуби всякакво чувство за ориентация. Тя долавяше колко опасно може да бъде това, но не се отчайваше. Спасението идва винаги в последния момент, защо и този път да не се случи същото?

Изведнъж сърцето ѝ спря да бие. Някакво глухо прашцене в храсталака и — един грамаден, кафяв бизон изскочи отпред, пресече пътя ѝ, като изчезна наляво. Мили се съвзе за малко. После пак шум и трясък, малко по-далече. Бизони се провираха из храстите.

По-шумно от чупенето на клоните, тропането на колата и конете се долавяше някакво тъпо бумтене.

„Паника!“ — извика тя със страх.

Конете чуха нейния вик и това ги накара да се раздвижат, може би близостта на изскачащите бизони беше причината те да ускорят ход и съвсем да объркат посоката. Пътят наляво ставаше все непроходим, а многобройни препятствия се изпречваха пред конете в

противоположна посока. Съвсем неочаквано те изскочиха от храсталака в откритата прерия.

Мили беше учудена и изплашена. Дебел облак от прах покриваше равнината, така че можеше да се види само на една миля далече, а стадата от бизони се губеха в едно кафяво, разкъсано на части множество. Те буквално течаха като грамадна река в една посока, с постоянно подскачащи вълни-гърбици. Трополенето ставаше все по-силно, въпреки че звучеше глухо и отдалечено, и идваше от онази прашна завеса, която покриваше прерията. Тежко дишащите коне, на които прахът беше така противен, както и бизоните, тичаха още една миля, забавиха крачки и спряха. Мили се опита да се ориентира. Целият хоризонт пред нея беше покрит с облаци прах и бягащи бизони. Зад нея се простираше линията на крайбрежните храсталаци, която вляво изчезваше в було от прах. Така тя получи представа за това къде се намира. Тя вече беше минала крайбрежния храсталак и се отправяше на изток. Следователно бизоните идваха от юг и се точеха край Пийс. Мили забеляза, че се беше отклонила значително от първоначалната посока и че следователно трябваше да направи една широка дъга, за да пресече сухото корито на реката, и тогава нагоре, все покрай реката, щеше да стигне лагерите на ловците на бизони.

Изведнъж забеляза, че нещо липсва. Двата ездитни коня. Те се бяха откъснали по време на стихийното каране. Мили погледна към тъмната, криволичеца линия на дърветата, откъдето беше дошла. Там въздухът беше по-чист. Нещо блесна и една дива кушия прикова погледа ѝ. Конете препускаха на открито. Диви, сухи, пъстри понита с ездачи на гърбовете си. Телата им се изтягаха в бързо движение, прелестни и диви, съвсем различни от конете на белите ловци.

Мили разбра, че я преследват индианци.

XV ЧАСТ

Мили викна на конете и плесна с камшика. Леко натоварената кола се заклатушка и заскача по неравната прерия така, че тя насмалко щеше да падне от капрата. Силното теглене на поводите щеше да откъсне китките ѝ.

И тази болка я предпази от безсмислено паническо бягство. Конете преминаха от галоп в бавен тръс и настигнаха няколко отделни групи от бягащи бизони. Мили изпадна в ужас, но не загуби напълно самообладание. Няколко мига сърцето ѝ туптеше и свят ѝ се зави, но дивото препускане в прерията срещу верига от разкъсани групи бизони събуди в нея воля, кураж и смелост. Конете се спуснаха в силен бяг и колата затанцува след тях. Примесен с прах и мирис на бизони вятър шибаше лицето и развяваше косите ѝ. Ужасното дърпане на поводите, което от възбуда тя почти беше забравила, започна да обезсилва ръцете, ставите, китките и раменете ѝ. Обаче дивият устрем, лудият бяг през прерията, препускащите бизони и команчите отзад — всичко това беше достатъчно прелестно и страшно и тя напрегна и сетните сили на волята си.

Мили погледна назад през рамото си. Команчите бяха скъсили разстоянието. Те бяха на около четвърт миля, в пръснат строй, полуголи, сухи, с нарисувани тела, накичени с пера, яздещи бързо и диво като вихрушка по високата трева на прерията.

„По-добре мъртва под бизоните!“ — извика Мили, като се обърна, нави двата повода около лявата си китка, изплющя с камшика и викна: — Дий, дий, дий!

Пред нея, вляво и дясно и зад колата тичаха бизони, в пръснати групи и редици, бързащи в една посока, посоката на всички обвити от праха стада. Прашната завеса заприлича на разкъсано море от облаци, изпъстрено от светлини и сенки.

Все по-силен ставаше шумът в ушите ѝ. Тъпото трополене се превърна в непрекъснато барабанене. Звуките се усиливаха, идваха все

по-близо, сляха се в общ тътнеж и изведнъж тя почувства, че индианците са съвсем близо, непосредствено зад нея.

Тя се извърна. С ужасени очи видя една широка, скачаща рунтава маса да се излива върху прерията като река от вълна. Море от бизони. Те се движеха в тежък тръс, несръчно, равномерно, докато начупеният връх на това грамадно стадо се вряза между Мили и команчите, препречвайки пътя им в неспирния си бяг напред. Мили ясно видя червената боя по голите тела и лица на диваците, в мига в който техните мършави коне бяха обзети от ужас.

После изведнъж се вдигнаха вихрушки от прах и закриха индианците от очите на Мили. Черни друсаци се гърбици, широки половин миля, подскачаха между нея и команчите. Тя нададе див вик на радост, изненада, страхопочитание и благодарност за чудото, което я спаси. По-гъст ставаше прашният облак, по-широко стадото, по-силно трополенето. Команчите като че ли бяха отдалечени на хиляди мили, толкова малко можеха да ѝ навредят. Както изчезнаха в тъмнината на праха, така се изгубиха и от ума на Мили.

Мили караше един чифт коне, препускащи сред бизони, пръснати докъдето очи виждат. Разсъдъкът ѝ подсказваше, че се намира в голяма опасност. И въпреки че косата ѝ стърчеше като развята опашка, а езикът ѝ лепнеше по небцето, нямаше онова чувство, когато Пруит и Фолънсби спореха да я поделят или когато тези сухи, яздещи като дяволи команчи се спуснаха след нея. Чудно, макар че положението беше ужасно, тя не усещаше никакъв страх от бизоните.

Сгъстеното стадо се намираще от лявата ѝ страна и се виждаше, че сред него има малки празнини; отпред и отдясно се виждаше също такава множество от черни, груби бизоновите тела. Конете тичаха в усилен галоп, докато бизоните бягаха тръс, така че колата оставяше след себе си група бизони и настигаше други. Бизоните се отбиваха встрани, като някои бягаха с необикновена бързина покрай конете, но така или иначе препускащите коне и тресящата се кола си пробиваха път.

Прахът се наслагваше в по-тънки и по-дебели завеси и всичко, което беше отдалечено на четвърт миля, потъна зад това покривало. Мили беше обкръжена от люлеещата се, сякаш танцуваща маса, здраво хваната и носена от нея напред. Тропотът от копитата беше оглушителен, вече не отделни гръмотевици, а — нестихващ грохот.

Хиляди стърчащи опашки се подаваха над тази маса и десеторно повече космати гърбици подскачаха из прерията. Голямата и гъста маса отляво преминаваше по-бързо, отколкото онези групи от бизони, които Мили срещна първоначално. Изглежда, че бизоните постепенно се събираха, запълвайки празнините и приближавайки се все по-плътно до конете. Това беше най-лошото, от което Мили основателно се страхуваше.

Конете захапах мундшците и се впуснаха в силен бяг напред. Мили трябваше да пусне поводите, защото рискуваше да бъде издърпана от седалката. Те се понесоха сред бизоните, получавайки често по някой ритник от тях. Изправяха се на задните си крака, хвърляха се пак напред, надавайки силен вик на уплаха, който заглушаваше общия шум. Мили никога не беше чувала кон да вика. Тя не можеше да предприеме друго, освен да завърже поводите и с широко отворени очи да се оглежда наоколо. Една от кобилите, любимката на Джет, за миг падна на колене. Смъртен страх обзе Мили.

Другата кобила продължи да бяга, като с устрема си издърпа другарката си напред и я върна в лудия бяг.

Пространството около колата постепенно се стесняваше, докато заприлича на тесен кръг, само няколко метра отпред и отстрани останаха свободни. Грамадните, космати, наведени глави блъскаха отзад, почти опрели се в задната част на колата.

За Мили беше настъпил решителният момент. Тя беше чувала, че бизоните преминават и стъпкват всичко, изпречило се пред тях, те като че ли имаха вече намерение да направят това. Конете бяха принудени да намалят устрема си, за да го уеднаквят с този на бизоните. Те не можеха нито да избързат, нито да се свият в страни, нито пък да се спрат. Бяха обхванати, влачени и блъскани напред и техният ужас бе надхвърлил всякакви граници. Те ритяха на всички страни, цвилеха от уплаха и хапеха блъскащите се бизони. Бе чудо, че не се счупи някой крак, колело или амуниция.

Силен удар насмалко да събори Мили от капрата. Уплашена, тя погледна назад. Един стар бизон с рунтава глава, голяма като бъчва, се беше блъснал в колата. Празното пространство отляво също се стесни, така че бизоните тичаха съвсем близо до колата. Мили разпери ръце. Едно от колелата щеше да се счупи, колата можеше да се прекатури и тя...

Голям черен бик се блъсна в задното колело. Бързо въртящият се железен обръч одраска кожата му. Бикът бързо наведе глава и се изви настрана. Един от краката му попадна между спиците, шумно прашене заглуши тропота от копитата. Бикът падна, колата дръпна напред и за малко щеше да се преобърне. Мили вече не беше в състояние и да вика. Тя се вкопчи с всички сили за седалката. Тогава започна нещо ужасно. Конете започнаха да се изправят, като че ли окът ги дърпаше назад. Бизони започнаха да се трупат върху съборения си събрат и една вълна премина през цялото стадо.

Блъскащите се отзад бизони удряха по задните колела и скъсаха обръчите им, докато групата стана толкова голяма, че можеше да вдигне колата, да я понесе и да изблъска конете напред.

Мили не можеше да мигне. Погледът ѝ беше прикован от вълнообразната маса. Непрекъснатото трополене, нестихващото блъскане и предстоящата катастрофа я хвърляха в безумие. Тези удари, това стържене и клатушкане, близостта на бизоните, тази луда бъркотия — това беше твърде много за нея. Ръцете ѝ загубиха силата си. Колата се наклони встрани и застина в това положение. Надигна се ужасен шум. Бизоните, които идваха отзад, заиздигаха големите си глави и се закатериха по спрялата пред тях маса, като се сгъстиха в една грозна, черна вълна, непреодолима като настъпващ потоп. Глави, рога, руна, стърчащи опашки — едно гъсто, люлеещо се море от бизони се блъскаше в колата. Вдигна се гъст прах, въздухът стана плътен. Гърдите на Мили като че ли щяха да се пръснат. Тя падна назад в безсъзнание.

* * *

Когато отвори очи, стори ѝ се, че се събужда от кошмарен сън. Лежеше по гръб и гледаше небето, покрито с тънък облак прах. Беше ли спала?

Изведнъж усети люлеещото се движение и шум, който изпълва ушите ѝ. Колата ѝ се движеше непрекъснато напред, но тя не можеше да прецени бързината. От всички страни се носеше глухо, барабанящо трополене на копита.

Тя не посмя да се надигне и да погледне. Положението трябва да се бе изменило. Колата вървеше постоянно и равномерно, без да подскача и да се мята. Трополенето още се носеше из въздуха, но не така силно, както преди, не така рязко и заплашващо. Тя разбра, че напрежението е отслабнало. Къде беше, колко дълго е лежала в безсъзнание? Какъв ще бъде краят на това ужасно препускане?

Междувременно прахът и миризмата от бизони бяха намалели. Устата ѝ беше напълно пресъхнала. Пулсът ѝ се успокои. Тя видя слънцето високо на небето, червено-кафяво и закрито от тънък пласт прах. Когато напускаше лагера на Джет, беше ранна утрин. Тя виждаше пред себе си Кетли — Сам Дейвис, един от бандата на Юнгерс!... Часове бяха минали, а тя още е обкръжена от бизони. Краят още не бе дошъл, но това беше неизбежно. Какво ли не преживя! Жесток живот! Злощастна беше нейната съдба. Неочаквано тя помисли за Том Доун и живот, надежда и кураж запламтяха от очарованието на любовта.

Една случайност я спаси.

Мили се изправи. Тя видя сивата прерия и после — кафяви, рунтави бизони в силен тръс на около петдесет метра от себе си. Колата бавно се движеше. Мили се облегна на седалката и се огледа наоколо. Чудесна гледка — Джетовите бели коне в уморен тръс, на десетки метра от пръснатите бизони. Тя не можеше да повярва на очите си. Конете бяха напълно спокойни.

От другата страна се простираше празно пространство между колата и бизоните, които покриваха прерията. Далече се виждаха черни петна — подскачащи гърбици на бизони и ивица от сива трева. Отпред — същата картина, но в по-голям мащаб. Навсякъде бизони, но вече не в гъсти маси и не в усилен бяг.

„Това вече не е паника — си каза Мили със сигурност. — Те само се придвижват, не се интересуват от колата, от конете... Аз съм спасена!“

Вързаните поводи висяха на спирачката, Мили се качи на капрата и ги взе в ръце.

Конете реагираха веднага: не усилиха хода си, но наостриха уши и вдигнаха глави. Те сякаш бяха доволни, почувствали, че са водени, и продължиха в тръс напред, като че ли не съществуваха никакви бизони. Промяната учуди Мили, но потта, пяната и напластеният прах

по конете показваха ясно, че колата беше изминала голямо разстояние по време на припадъка на Мили.

Девојката не подкара конете, макар че отново държеше поводите, за да чувстват присъствието ѝ. Тя стоеше сковано на капрата и от време на време подвикваше на конете някоя успокоителна дума, оглеждайки бързащата маса от живи тела, сред които беше затворена. Времето минаваше бързо. Слънцето приличаше. Дойде часът, когато бягането на бизоните премина в бавен тежък ход.

Така премина следобедът. Слънцето залезе на запад като тъмнорозов кръг. След малко за свое учудване Мили видя, че предните редици от бизони бяха изчезнали зад хоризонта. Те бяха стигнали до края на лекия склон при крайбрежната зеленина. Какво ли означаваше това?

Когато колата стигна до мястото, където се бяха изгубили гърбиците на бизоните, Мили видя склон, покрит със запотени бизони и опасан със зелен пояс от дървета. Тук-там прозираше светлият блясък на вода. Тъмнорозовото залязващо слънце хвърляше последните си отблясъци върху зелената прерия. В далечината една пурпурна завеса покриваше хоризонта.

Конете на Мили достигнаха пояса от дървета и навлязоха в гъстите шубраци, където се мяркаха бизони. Тя чувстваше как веригата от живи бизони се разкъсва и безпокойството и страхът ѝ се смениха с надежди. И така, тя имаше възможност в безопасност да изчака преминаването на остатъка от стадото. Тя сви зад група тополи към една зелена поляна и спря.

Конете морно спряха и дишаха тежко, не обръщайки внимание на съблазнителната трева. От двете страни на поляната преминаваха бизони. В отделни групи или дълги вериги те отиваха към реката, откъдето долиташе непрекъснато плискане. Мили чакаше търпеливо, докато преминат гъстите маси. Редиците ставаха все по-редки и накрая дългият поток завършваше с групи от малки бизончета. Те бързаха през горичката, трополяха из храсталака, за да запляснат в широкото течение на реката. После шумът от разплисканата вода постепенно утихна, замря и глухото трополене на копита.

Тишина. Странна тишина. Цял ден непрестанно бумтене изпълваше ушите на Мили, първоначално като далечен грохот, после като непрекъснато трополене и гърмене от безброй копита направо в

ушите ѝ. Тя не можеше да свикне изведнъж с тишината. Беше загубила представата си за нея. Хиляди чувства се надигаха, готови да овладеят сърцето ѝ. Но това чаровно спокойствие край брега на реката! Сънлив, задушливо горещ беше въздухът, лишен от всякакъв живот. Този миг на неестествена тишина я накара да се вгледа в усамотената местност. Сама, загубена сред обширната прерия.

„С какво да започна сега?“

Много работа ѝ предстоеше, много: да се погрижи за конете, а също малко и за себе си, за да подкрепи силите си; да избере една посока и да пътува в нея, докато намери път, който да я изведе до някой лагер или пост. Неочаквано тя се сепна, мисълта за ужасния проблем, който не смогваше да разреши, я сломи. Тя усети мъчителна тревога.

„Не бива да мисля — прошепна бързо на себе си. — Трябва да действам.“

Слезе от колата. Горичката се снишаваше постепенно до зелената тераса, покрай която бяха преминали бизоните. Трева имаше в изобилие. Конете нямаше да се изгубят. Тя се канеше да развърже хамутите им, когато се сети, че после ще трябва да впрегне конете. И започна да изучава грижливо всеки каиш и всяка стегалка. Тайната на конските амуниции не ѝ беше съвсем непозната. И въпреки страха и загрижеността си тя можа да си припомни някои неща. После разкопча страничните каиши и свали хамутите. Конете се затъркаляха върху прашното място, отъпкано от бизоните. Изправиха се мръсни и жълти, изтърсиха от себе си облаци прах. После с пръхтене се запътиха надолу към водата. Мили си спомни за своята жажда, завтече се към брега на реката, бързо се наведе и започна да пие. После се върна при колата, за да прегледа съдържанието ѝ. Намери чувал зоб за конете, сандък с готварски съдове, друг сандък, пълен с продукти, денк с одеяла и накрая — брадва и лопата.

При готварските съдове откри кибрит, който след продуктите за хранене беше най-важното. И така окуражена, Мили пристъпи към приготвяне на яденето си.

Мракът бе настъпил. Огънят ярко трептеше, отражението на залязващото слънце беше обагрило хоризонта с червен цвят. И тъй като работата и беше привършена, тя изведнъж осъзна ужасната действителност.

„Аз съм сама — прошепна тя. — Безпомощна, загубена. Нощта настъпва. Нощта, от която винаги съм се страхувала.“

И дълго време тя усещаше тръпки от особен страх. Тя се замисли и замечта. Не я хващаше сън. Пантери, мечки, диви котки и вълци живеяха сред тези храсталаци край реката. Тя потърси сред дрехите си малкия револвер Дирингер. Нямаше го. Не притежаваше никакво оръжие освен брадвата, а за размахване на брадва ѝ липсваше сила.

Но тя не прибегна веднага към привидната сигурност на леглото във вътрешността на колата. Започна да се разхожда наоколо, в непосредствена близост с огъня. Вглеждаше се в нарастващите сенки и плахо се ослушваше. Щурци и жаби прекъсваха тишината с вечерните си песни. Бавно се спускаше черната нощ над реката, а по небесния свод затрепкаха купища светли звезди.

После мислите ѝ се върнаха към трагедията, която сложи край на авантурите на Джет. Мъртви в реката, мъртви в ръцете на отмъстителните индианци. Кетли. Той уби заради нея. Заради нея умря. Един човек, известен в живота си с това, че е бил само лош и пропаднал. Едно добро чувство към този човек си пробиваше път в душата на Мили.

А сега беше сама и трябваше да търси пътя си — накъде? И от тъмната бездна на мислите ѝ се появи образът на Том Доун. Мили започна да плаче. Непоносим бе и споменът за любовта му, за целувките му и за всички планове за щастливо бъдеще. Може би не ще го види вече. Но тя трябва да опита, да намери изход, път за спасение. „Ще опитам заради него“ — хълцаше тя. Тогава грижите и мъките ѝ отстъпиха място на изтощението, бавно се качи на колата, уви се в одеялата и заспа.

* * *

Птича песен я събуди. Слънцето беше изгряло, зелените листа леко шумоляха. Няколко секунди тя не можа да се опомни. Но онова сковаване на мислите ѝ, оня страх да гледа на опасностите с отворени очи бяха изчезнали.

Като се изправи, тя видя белите коне да пасат под тополите, близо до колата. Стройни сиви сърни, кротки като домашни животни,

пасяха заедно с тях. Един заек прибяга край зеления шубрак. Утрото беше изпълнено с рядка красота и спокойствие. Мили вчеса късите си разрошени коси. Лицето и беше обгоряло от слънцето и вятъра. После излезе от колата, готова да посрещне деня.

Първо напълни двете торби с ечемик и ги понесе към конете. Не стана нужда да върви дълго. Двата коня я забелязаха и тръгнаха насреща ѝ. Тя окачи торбите на главите им, заведе ги при колата и ги върза здраво. Закуската не ѝ отне много време. Изми съдовете и ги нареди в сандъците, изтупа одеялата и ги нави. Сега оставаше най-тежката работа — впрягането.

Но щом започна, отбеляза, че не беше забравила нищо. Естествено, трябваше да употреби всичките си сили, за да вдигне тежкия ок и да го задържи, докато свърже тегличите с куките.

„Тъй! — прошепна тя с известна гордост и учудване. — А сега?“

Беше ли колата в ред? Тя я обиколи, както беше виждала да прави Джет. Една от спиците на задното колело беше счупена, други повреди не можа да открие. Джет един ден преди отпътуването беше смазал колелата на колата. И така нищо не оставаше, освен да тръгва. Но тази мисъл отне целия кураж на Мили. Изглеждаше ѝ невероятно, че се осмелява да пътува сама през прерията.

„Тук не мога да остана, би било толкова лошо, колкото и едно безцелно пътуване — промълви тя отчаяно. — Трябва да опитам. Но накъде, накъде?“

Тя закърши ръце и потисна страха си. Един ужасен проблем стоеше пред нея. Опасността сега не беше по-малка от времето, когато беше пленница на Джет. Отново си припомни, че съдбата я пожали в момент на най-голяма беда. Какво ли, ако тя беше само едно страхливо, слабо момиче? Тя си вдъхна кураж и си каза, че ще стисне зъби, за да издържи на всички изпитания.

После Мили приклепна пред едно пясъчно място и се загледа в него, а мислите ѝ трескаво заработиха. Ненапразно беше слушала мъжете в лагера да говорят за пътища и пътеки из местността. Познанията на Джет бяха ограничени, но Фолънсби знаеше наизуст цялата бизонова област. Често го беше виждала как чертае карти по пясъка. И тя взе пръчка в ръката си.

„Тук е запад — промълви тя замислена. — Видях, че там залезе слънцето. Тук е север. Аз трябва да вървя на северозапад. Десет дни

траеше пътуването от Пийс Ривър до поста на Спрейг... Тук е реката Пийс.“ И тя начерта една линия по пясъка.

„Вчера изминах тридесет, може би четиридесет мили. Точно в северна посока, към тази река. Значи съм тук.“ Тя отбеляза една точка в пясъка и една втора линия, която представляваше реката, край която се намиреше.

„Не смея да се върна в лагерите до бизоните. Мога да попадна в ръцете на индианците. Значи не бива да вървя по реката на запад. Трябва да я пресека и да тръгна на северозапад.“

Размишленията ѝ бяха резултат от влиянието Джет и неговата среда. Нямаше нужда от особена мъдрост, за да пресметне приблизително къде се намира прерията и какво трябваше да направи, за да стигне до населената местност. Тежкото беше да го изпълни. Тя беше пътувала често през дивата прерия и имаше що-годе представа за трудната задачата, която ѝ предстоеше.

Тя въздъхна дълбоко, разпери ръце и сви юмруци. Как не ѝ се искаше да напусне покоя на тези хубави тополи! Нещо обаче трепна в гърдите ѝ, тя се обърна и се качи на колата.

Ориентира се по слънцето и подкара конете през прерията. Сива, красива равнина, слабо наклонена на север, покрита със зряла трева. Далеч на изток се виждаше тъмният хоризонт — широката ивица бизони. Те се бяха оттеглили и пасяха надолу по реката. Чудна гледка, окъпана в светлина, се разкриваше пред погледа на Мили. Няколко километра пътуване я доведе до височината на склона и оттам тя хвърли поглед на околната област. Но очите ѝ постоянно се спираха върху северозападния хоризонт. Зад километри обширна, вълниста прерия, сива, монотонна и пуста, се издигаше една пурпурна завеса — Ляно Естакадо. Мили позна очертанията на тези върхове и за миг чувството на изоставеност изчезна. Но пътят до тази земя беше дълъг.

Наляво от нея се простираше начупена верига от зелени дървета. Като лента, просната по сивата прерия, тя водеше направо към Стекърд Плейн, където, както Мили знаеше, бяха изворите на всички тези тексаски реки.

„Бих могла днес или утре да стигна това шосе, ако пътувам право на запад.“

Това беше привлекателна идея, но здравият разум не искаше да приеме такъв голям риск. Между нея и лагерите на ловците скитаха

команчите. Тя трябваше да се движи по една дъга из прерията до скалистата стена и за около пет-шест дни щеше да стигне до шосето. Тогаваше сигурно ще срещне ловци или колари. Как ще намира всяка вечер вода и как ще преминава реките, които ще ѝ се изпречват на пътя — това бяха най-трудните проблеми.

Докато колата продължаваше да напредва и мислите ѝ непрекъснато се въртяха около това опасно пътуване, вниманието ѝ беше привлечено от дивите животни, които населяваха околната прерия.

Стройни, сиви антилопи с бял корем не си даваха труд да се отстранят от пътя ѝ, наостряха уши и любопитно гледаха как тя минава покрай тях. Бизоните бяха изчезнали. Няколко койоти дебнеха антилопите. Малко по-нататък тя съгледа един сух, с почти бяла козина вълк, който стоеше на върха на една могила и наблюдаваше. Непрекъснато пробягваха зайци, а прерийни птици изхвъркваха из тревата. Веднъж Мили видя как един червен сокол изпърха във въздуха и като стрела се спусна в тревата, за да се издигне отново с малко животно в ноктите си. Красота и живот, постоянна жестокост, смърт.

Така минаваха часовете, дните. Пътуване при знойно слънце, нощем почивка край речните храсталаци, далече от призраците на прерията.

Куражът на Мили оставаше несломим, но тя се измъчваше все по-силно от физическите несгоди, от хиляди сменящи се настроения, въображения, мисли, които невинаги можеше да превъзмогне. Започна да мрази прерията, която беше бедна на живот, цветове, предмети, които облекчават от бремето на това безкрайно пространство. Нищо повече от една сива плоскост и забулен в пурпур хоризонт. Никакво шосе, река, лагер, планина — само далечната Ляно Естакадо, така недостижима.

Но докато Мили беше подложена на телесни и душевни мъки, конете крачеха напред. Те си знаеха работата и отхвърляха часове и километри зад себе си; водеха Мили от река до река, от място към място, ден след ден през безкрайната прерия.

* * *

Една сутрин Мили вече просто не беше в състояние да се надигне. С усилие тя можа да стигне до капрата и да поеме поводите на конете, за да ги насочи към онази измамна земя, която се мяркаше на хоризонта. Тя не можеше повече да владее мислите си и треска обхвана мозъка ѝ.

Отсрещните вълни из прерията сякаш се присмиваха на Мили със своята бледнееща, сива далечина, с измамливата си далечност и с трептящата си омара. Жаркото слънце се издигаше високо, палеше, скланяше на запад и залязваше. Тази вечер Мили не намери вода. Конете нямаха какво да пият. Мили смеси малкото останала от буренцето с тяхната зоб. Гладът прогонваше всички други усещания, освен болката в преумореното ѝ тяло. Тя упорито продължаваше да се осланя на решението си от първите дни на опасното си пътуване. Хапна малко и се смъкна в колата, без да се страхува вече от нощта, но така уморена, че ѝ се искаше да умре.

Слънцето я събуди. Верните ѝ коне я поздравиха с радостно цвилене. И волята да продължи борбата надделя. Тя свърши механично утринната си работа, болното ѝ тяло едва я слушаше. Прерията изпускаше пара от горещината. Тя трепереше, стряскаше се и се замайваше под стоманеното, жарко небе. Мили затвори очи и задряма с поводите в ръка; събуди се от друсането на колата и тряскането на колелата по камъните. Гръмотевици ехтяха по небето, облаци закриваха слънцето. Тя караше колата сред буря, тъмна и вихрена, със студени, шибаци дъждовни капки и раздиращи светкавици и гръмотевици, която бавно затихна. Мили беше мокра до кости и се почувства съвсем ободрена. Огненият обръч, който стягаше главата ѝ, се разхлаби. Конете спряха до една малка вада и пиха от прясната дъждовна вода.

На следващото утро тя намери един отдавна неизползван от бизони брод. Следите бяха стари, но видът им събуди заспалите ѝ надежди. И пътуването продължи, миля след миля, сиво и монотонно, като през някакво мъртво море. После — през зона, осеяна с трупове на бизони, и гърдите ѝ се изпълниха с удивление, надежди и хиляди смесени чувства. Къде беше тя? Петдесет, сто мили отдалечена от Стекъд Плейн и все пак загубена. Черни и изсъхнали изглеждаха труповете, призрачни купчини от кости и кожа. В продължение на

десет мили тя минаваше през този пояс на смъртта и разложението, но никаква следа от подкова или кола не успокояваше отчаяния ѝ поглед.

Мили беше загубила всякакво чувство за време, за часове, за дни. Слънчев залез, лагеруване край вода, черна нощ с дотегнали ѝ звезди, измамливо разсъмване, ден с безкрайни мили път и обгарящо слънце, бели коне, които вечно се движеха в тръс, нощ, тъмнина, отново дневна светлина и ужасни мъки поради изтощението.

— Какво е това? — извика Мили и широко отвори очи.

Тя лежеше по гръб в колата — беше паднала в безсъзнание от капрата. Спомни си, че беше ранно утро. А сега слънцето беше високо в небето. Колата трополеше и се люлееше в странния припев: трик-трак, трик-трак, трик-трак. Копитата на конете чукаха по твърдото отъпкано шосе. Сънуваше ли? Тя затвори очи, за да се чуе по-добре. Трик-трак. Да не би да е измамна представа на уморените от природните звуци уши.

„Шосето, шосето“ — промълви гласно Мили. С мъка се надигна. Както преди, сива и безкрайна прерия, но разделена чак до хоризонта от бяло, твърдо шосе! Конете вече не се нуждаеха от управляване, от подпомагане, от подкана. Те знаеха, че са на път за дома. В непрекъснат бавен тръс те вървяха, изминавайки миля след миля. Единият куцаше, а другият имаше една увиснала подкова, но това бяха дреболии!

По шосето за форт Елиът! Ляно Естакадо се показваше в далечината с целия си примамлив пурпур; сив и тайнствен се извисяваше планинският масив със сенчести проломи, скали и каньони.

Мили се насили да хапне и пийне, макар че едва поглъщаше сушеното месо и сухият хляб. Тя трябваше да се подкрепи, виждайки наградата на надеждите си. Много ловци на бизони пътуваха по този път.

* * *

Отново слънчев залез, червен и златист, с пурпурни облаци над широката прерия. Полегати сенки пълзяха по далечните падини,

зелената вълнообразна повърхност трептеше в отслабващата жар. А една река с много завои се губеше като бяла лента в далечината.

Мили Файър подкара конете си през покритата с говеда ливада, която лежеше покрай реката до поста на Спрейг.

Конете се смесваха с говедата. Между шосето и тополите няколко лагера издигаха извити стълбове от дим към небето. Палатки се мяркаха, ярко очертани в жарта на залязващото слънце. Кучета скитаха на свобода, за да известяват пристигането на нови кервани. Любопитни ловци на бизони, на път за юг, намалиха хода си, за да запrikaзват Мили. Жители от поста излязоха от дюкяните, за да запитат пристигания от бизоновите полета.

— Хей, слушай, синко! — извика един белокос, стар западняк, проникателните му сини очи погледнаха уморените коне и колата със самотния пътник. — Съвсем сам ли пътуваш?

— Да — отвърна Мили, учудена, че чува пресипналия си глас.

Приблжиха се мъже — дружелюбни и любопитни.

— Откъде? — запита един стар човек.

— От Пийс Ривър — отвърна Мили.

— А, не може да бъде, синко — и той не продължи въпроса, а дойде по-наблизо и положи ръка върху коня, който изпускаше пара. Груби лица, някои с обгорен цвят, други още неவிждали прерията, поглеждаха към нея. Те смътно заиграха пред уморените ѝ очи.

— Да, Пийс Ривър — отвърна бързо и тихо. И тогава, постепенно освободена от сковаващото я мълчание и самотност, тя разправи с пресипнал глас историята на опасното си пътуване... — И така, пътувах дни, много дни...

Когато Мили завърши, настана дълбоко мълчание. Тогава старият западняк почеса брадата си, малко смутен.

— За глупци ли ни смятате, синко, или сте само загубили ума си!

— Това е самата истина — каза Мили.

— Мило момче — започна любезно ловецът със сериозен тон и проникателните му очи зашариха по прашните коне и разбитата от път кола.

— Момче! — извика Мили толкова весело, колкото умората ѝ позволяваше. — Аз не съм момче — аз съм момиче, Мили.

XVI ЧАСТ

Том се надигна, доколкото смееше да направи това, и се вгледа в местността към върха на хълма. Можеше да се довери на този лабиринт от скали. Така той пропълзя на ръце и колене до края на скалистия коралов зъбер, легна на лявата си страна, опъна лявата ръка, като в дясната държеше пушката, и се спусна бързо и безшумно по каменистия дол. Всякакъв страх беше изчезнал от него. Все пак в началото помисли за себе си, но реши, че би могъл да умре, ако трябва да се жертва за другарите си. Той почувства остра болка в гърдите при спомена за черните въпросителни очи на Мили Файър. За тях би се изложил на всякаква опасност.

След тези моментни мисли всичките му сетива се съсредоточиха върху изпитанието, което трябваше да издържи. Той трябваше да се движи напред бързо и безшумно, без почивка. След като измина първите десет-дванадесет метра, ужасното напрежение намаля. Другарите му изстреляха пълен залп зад него и той разбра, че Пийлчак по този начин искаше да отклони вниманието на врага. И индианците усилиха огъня. Но той вече се отдалечаваше от мястото на опустошителната стрелба. Не чуваше свирене на куршуми над главата си. Тъй като не беше възможно да пълзи по права линия заради каменните блокове, той сви настрана, както и Пийлчак го беше посъветвал. Наложиха се да се надига всяка минута, за да оглежда и да запазва посоката към хълма. Тези опасни мигове бяха изпълнени със силно напрежение.

И той придоби повече смелост. Започнатото трябваше да се довърши. Слънцето жестоко пареше, свръхчовешкото напрежение в последните часове заплашваше с пълна загуба на сили. Но той имаше още енергия, за да продължи да се промъква. Сърцето му биеше, като че ли щеше да разбие околните скали. Макар че се мъчеше да се овладее, въздухът излизаше от дробовете на Том с тихо съскане. Патрулиращ индианец би могъл да го чуе от тридесет метра. Но той се промъкваше напред. Влажната му ръка се покри с прах, пушката в

другата му ръка се намокри от потта. Камъните, които му пречеха; тесните провлади, през които трябваше да се промъкне; твърдите, остри ръбове, които късаха ризата му; миризмата на горещата пръст, палещото слънце — всички тези препятствия изместиха на заден план мисълта за индианците.

Том отново загуби посоката. Той попадна в открита зона, недалече от неговата цел. Обикновено избираше някой висок каменен блок, за да се огледа, но тук липсваше подходяща скала. Промъкна се зад равна каменна плоча и надникна над нея. Виждаше се доста голяма плоскост с рядко разхвърляни камъни, но върхът беше изчезнал.

Напълно изтощен, с преуморени мускули и воля, Том залегна на няколко крачки от левия край на скалата, повдигна се на колене и подаде глава над ръба на камъка.

Нещо изсвири край него като остър вятър. Той почувства слабо разтърсване, последвано от пареща болка в гърба. В същия миг се чу ехтящият гърмеж на пушка. Със светкавична бързина Том огледа местността пред заслона си. Един полугол индианец, червенокож, гъвкав като змия, беше стоеше с диво, жестоко изражение.

Със затаен дъх и изненада Том легна на земята. В него отново пламна волята за борба, сграбчи пушката и натисна спусъка. Чу се метален плясък. Куршумът на Том беше ударил неприятелската пушка в затвора и беше я счупил.

Индианецът се задъха и залюля. Той погледна пушката си и я захвърли на земята. Кръв течеше от устата му. Тъмното му лице беше ужасно за гледане. Той се залюля, измъкна ножа си и се втурна към Том. Страшна омраза пламтеше в погледа му. За миг Том застана като вкаменен. Индианецът светкавично се нахвърли с ножа си. Том отскочи настрана, готов да посрещне нов удар. Вместо ужас обхвана го страшна ярост. Той нямаше време да напълни отново пушката, а я сграбчи за цевта, като сопа. Ударът му не срещна целта, а бе замахнал толкова силно, че почти изгуби равновесие. В последния момент той се изправи и видя как индианецът се хвърля с ножа върху него.

Лявата ръка на Том сграбчи бързо като светкавица замахналата китка и здраво я задържа. После опита с дясната ръка да замахне с пушката, но индианецът отби удара и хвана пушката.

Том се мъчеше с всички сили да отстрани ножа от тялото си. Той беше забелязал, че на негова страна е предимството: кръв течеше от

рана във врата на индианеца. Близостта на тази рана, ужасното положение в борбата, несломимата храброст на червенокожия му враг — всичко това беше твърде много за Том. Нервите му едва издържах.

Изведнъж тялото на индианеца се превеи от последния пристъп на силите му толкова силно, че Том го изтърва от ръцете си. Обаче щом се отскубна, индианецът загуби сили и мускулите му отпаднаха. Сърдитото му лице също неочаквано се вцепени. Ножът издрънка на земята. Той се олюля и падна на земята.

Том се наведе над него. Индианецът беше все още в съзнание. После в тъмните му очи омразата застина в тъпа празнота. Том го гледа, докато се увери, че пред него лежи мъртвец.

Приведен към земята, Том се огледа наоколо и зърна отново целта си. Тогава затича бързо, колкото му позволяваха силите, и скоро стигна червения връх. Не намери скривалището на конете, докато Джек Девин не го забележа и му извика. Замаян, Том се наведе над пропастта и погледна в клисурата, в която бяха прикрити конете.

— Ей, ама вие сте целият в кръв! — извика Джек и скочи от скалистия сипей, на чийто връх беше стоял на стража.

Вторият страж, Ал Торндайк, се появи от другата страна на клисурата.

— Ранен съм — измърмори Том, — сигурно не толкова лошо... Бързо, момчета, идвам за вода. Превържете ме. Трябва да бързам.

— Ние ще те придружим — каза Девин.

Те смъкнаха ризата на Том от тялото му, цялата в кръв и червена като знаме. Том трепна, когато един от двамата докосна с пръсти раната на гърба му.

— Не е така лошо. Ал, дай вода!

Двамата мъже измиха раната на Том и я превързаха с кърпа.

— Вие ще останете при Ал — каза Девин. — Аз ще занеса вода на нашите хора.

— Ха, не мисля да оставам тук — извика Торндайк. — И аз искам да опитам тази борба!

— Чуйте стрелбата! Разпознавам гърмежа на крийдмъровите пушки, прекъсван от острия залп на уинчестърите.

— Не трябва да ви вземам със себе си — протестираше Том.

— Няма значение. Какъв смисъл има да се крием тук. Ако ни открият команчите, ние не можем да защитим конете. Ще бъдем

загубени. А там можем да се бием.

Логиката на Девин беше неоспорима и Том се отказа от по-нататъшни възражения. Тримата взеха по две шишета с вода и пушките и тръгнаха бързо на път.

Том водеше. Отначало напредваха бързо, докато приближиха мястото, откъдето трябваше да се навеждат и снишават. Тежките шишета с вода, които висяха на вратовете им, се залюскаха насам-натам.

Том достигна до мястото, където се беше бил с команча, и приклекна. Девин и Торндайк го задържаха. Индианецът лежеше вдървен, с облепени очи и разперени ръце.

— Момчета, ще взема пушката и пояса — каза практичният Девин.

Том се зачуди, че Девин иска да се обременява с тия неща, но набитият, къс човек изглежда беше силен за такова изпитание. Скоро Том легна плътно до земята и запълзя като змия. Сега разбра колко добре направи, че бе означил пътя си с малки камъчета. Той водеше с десет фута пред Торндайк, който държеше същото разстояние от Девин. Трябваше на всеки няколко минути да спира, за да си почива. Дробовите му издържаха на напрежението, но мускулите му бяха слаби. Но той беше сигурен, че ще преодолее разстоянието — прясната вода го беше ободрила.

Когато Том спираше, другарите му го застигаха и правеха някоя забележка. Те не бяха очаквали, че ще се наложи да се намесят в боя.

— Том, вие изглеждате ужасно изтощен — прошепна Девин при едно поредно застигане. — Съвземете се, нашите хора се нуждаят от нас.

След това напомняне Том се отказа вече от почивките, но забави движението, за да пести изтощените си сили. Те настъпваха в зона, изложена на огъня на индианците, и изведнъж един куршум надигна прах близо до Том. Той се дръпна назад. Друг куршум откъсна парче плат от шапката му. Това го накара да се опита да се закрие зад един каменен блок. Опитът успя и Том се извърна, загрижен за другарите си. Джек Девин беше коленичил на открито с вдигната пушка, която в момента избълва дим и огън. Лицето му беше черно, очите му святкаха.

— Този хлапак не го бива за нищо — извика той яростно. — Напред, Том!

И така те най-после достигнаха мястото, замъглено от дима на гърмежите, което определяше позицията на Пийлчак.

— Хе, тази работа не ми харесва — каза Девин. — Ами ако ни вземат за червенокожи?

Но Пийлчак беше достатъчно умен водач, за да не допусне такова недоглеждане. Той беше в предна позиция и напрежението на строгото му лице изчезна при появата на Том и другарите му.

— Том, добре я свършихте — каза той. — Тук е истински ад. Бягайте бързо при Ари и Робъртс.

Под едно чергило, което Робъртс беше стъкмил от риза и пръчка, лежеше младият мъж. Робъртс поздрави Том с прегракнал хрип. Очевидно почти беше загубил гласа си. Лицето на Ари беше бледо и влажно от пот. Когато Том му повдигна главата, той отвори очи и се опита да заговори, но не успя.

— Ето вода, Ари — и задържа шишето до бледите устни на момъка. Досега Том не знаеше колко скъпоценна може да бъде водата. Той гледаше как Ари пие и долови благодарност в усмивката му.

— Много ти благодаря, Том — прошепна Ари и се отпусна назад с особено изражение на лицето. Той притвори очи и се унесе. Състоянието му не се хареса на Том, но в момента той не размисли върху това. Робъртс подаде шишето на другия ранен и чак тогава задоволи своята жажда.

— Ах! — извика той с дълбока въздишка. — Това беше всичко, което исках.

Том залегна на онова място, което си беше избрал преди изпращането му, и което му даваше възможност най-добре да следи борбата във всичките ѝ подробности. Изминаха няколко секунди без стрелба от крийдмърови пушки или уинчестъри. Над всеки каменен блок се вдигаше по едно бяло облаче от дим. Том бе крайно изтощен, а раната му го болеше непоносимо. Слънцето печеше жарко. Пушката пареше като огън в ръката му. Но щом забеляза един индианец, той забрави мъките си. Безмълвно, с яростна решителност той започна двубой с прикрития враг. Там блесна цев на пушка, другаде се мярна черна глава или кафяво пълзящо петно, а над главата му свиреха куршуми и вдигаха прах от скалите.

Постепенно яростта на борбата се засили, докато от страна на команчите се разрази луда стрелба, а обкръжените им оказваха отчаяна съпротива. Сега Том се убеди, че сражението и свързаните с него опасности бяха взели ужасни размери. Първият признак за това беше една нова, пареща рана върху рамото му. Подражавайки на лудата храброст на индианците, Том се показва безстрашно и удвои изстрелите си. И когато се сви назад, принуден да потърси прикритие, измъчван от втората си рана, той усети силата на нападението.

Команчите бяха напреднали, прикрити зад димната завеса, която обвиваше бойното поле.

— Спрете огъня! Бъдете готови да посрещнете атаката! — извика Пийлчак с висок глас.

Бумтенето на крийдмърите занемя, така че гърмежите на индианците ясно се чуваха. Техните уинчестъри изстреяха в общ залп и един куршум свирна в скалистия корал. Изглежда, че индианците бяха хвърлили главните си сили към западната страна, между позицията на Стеруел и тази на Пийлчак. Това даде повод на водача да придвижи хората си на една линия с малкото укрепление на Том. Почест и по-ожесточен ставаше огънят на индианците. През синята мъгла от дим и изпарения Том видя да припълзят неясни фигури, бързи като привидения. Това бяха команчи, които напредваха от прикритие към прикритие, прибягвайки от една скала до друга. На Том му се стори, че сърцето му ще изхвъркне. Ако индианците разполагаха с повече бойци, щяха да направят кървава баня на Пийлчаковата група. Но при тази мисъл на Том огънят изведнъж спря. Последва странна тишина, изпълнена с напрежение.

— Внимавайте! Сигурно готвят някоя хитрост! — предупреди Пийлчак хората си.

Ето, че индианците отново откриха огън с един силен залп от невероятно близко разстояние. Пийлчак извика някаква заповед, която не се разбра от гърмежите на пушките, но чиито смисъл мъжете схванаха по интуиция. Тежките пушки за бизони отговориха със своя трясък. В последния миг огънят стана така чест и ужасен, че се сля в ушите на Том в непрекъснато бумтене. Той видя през дима как индианците стремглаво атакуват и започна да стреля непрекъснато, така че цевта на пушката му се нажежи. По-силно от гърмежите се понесе особеният гърлен вик на команчите. В този миг гъст дим забули

полесражението, едно преимущество за червенокожите. Крийдмърите гърмяха без прекъсване, както и преди, а техният мощен хор звучеше като смъртна присъда над безумния кураж на команчите. Може би те не са разчитали на толкова силна група и такъв отпор. Бойният им вик се извиси до рязка височина и изведнъж секна и с него веднага замряха и пукащите залпове. Тогава Пийлчак заповяда на хората си да спрат огъня.

Том видя как старият белокош ловец от прерията се повдигна и разгледа покрития с дим склон и след това залегна отново.

— Измъкват убитите и ранените си — каза той. — Те са разбити и трябва да ги преследваме чак до конете им.

— Вярно — отвърна Пийлчак. — Но да почакаме да разберем какво става.

Том не можеше да види нищо от отстъплението, ако въобще се касаеше за отстъпление. Димната завеса постепенно се отделяше от скалите и бавно се заиздига нагоре. Мъжете, облекчени от досегашния натиск, реагираха всеки според характера си. Новаците в индиански бой като Том мълчаха и останаха да лежат на земята. Джек Девин се оплакваше, че не е свалил нито един команч. Старият ловец от прерията настояваше пред Пийлчак да предприемат преследване на индианците. А щом затихна всякакъв огън от вражеска страна, Том чу отблизо високо провикване:

— Харкуей-й-й — се понесе викът на Пийлчак и отговорът бързо отекна. След малко пристигна Харкуей с хората си, за да се присъедини към Пийлчак. Те горяха от нетърпение.

— Надолу — те бягат, шефе — каза запъхтян Харкуей.

— Може да е някаква хитрост — отвърна предпазливият разузнавач. — Ще се промъкна напред и ще видя как стои работата.

Том се отдръпна малко назад от позицията си и опипа схванатите си крайници. Ризата му беше подгизнала от кръв. Оказа се, че втората му рана не беше особено тежка, макар да го безпокоеше външно. Той накара Девин да я превърже с кърпа през рамото и плешката.

Още няколко такива драскотини и ще станеш стар пионер, Том — каза сухо той.

Том търсеше подходящ отговор, когато Пийлчак тичешком се върна обратно.

— Победата е наша! — в сивите му очи проблесваше горделиво пламъче.

— Ако убием стария главатар Черния кон, това ще бъде първата победа на белите в тази битка за бизони. Тогава ние, ловците, ще свършим това, което войниците не можаха... Вие, Харкуей, останете с двама души, за да охранявате ранените. Всички други да вземат резервни патрони и да ме последват.

Том също пхна ръка в торбата с патрони и се нареди във веригата зад разузнавача. Щом преминаха зоната на барутния дим, те видяха как индианците изчезват зад ръба на скалата. В дълбочината на каньона усилено се стреляше и бумтящите изстрели показваха, че крийдмърите бяха в действие. От посоката на стрелбата Том заключи, че Стеруел беше сменил позицията си. Но това можеше да се потвърди едва когато се стигне до ръба на скалата. Пийлчак отначало напредваше предпазливо, после по-смело и накрая започна да тича.

— Пръснете се и ме следвайте, бързо! — извика той назад.

Том беше зад Джек Девин, няколко крачки по-назад, и си постави за задача да тича през неравната местност и пръв да надникне от ръба на скалата. Тук той завари Пийлчак с неколцина от хората му да разговарят оживено с поглед, впит в долината. Гърдите на Том дишаха като мех, той беше горещ и запотен. Ободрителен трепет мина по цялото му тяло. Команчите отстъпваха. Без всякакво съмнение. Очевидно това беше едно редовно отстъпление, верига от бойци прикриваха ариергарда. Някои мъкнеха или носеха ранени и мъртви, други събираха и подкарваха конете, а главната маса беше събрана в средата на лагера, излъчвайки страх и омраза.

Един след друг, както пристигаха, Пийлчаковите хора се присъединяваха към групата на скалата.

— Стеруел е имал добра идея — обясни Пийлчак. — Вижте. Той е изместил позицията, така че още владее изхода и едновременно да стига лагера.

— Слушайте, хора, запомнете това. Щом дам заповед, ще атакуваме долния хълм. Десетина скока, после приклекни и стреляй. Пълнене, огън и така нататък. Посока — купчината камъни отсам Стеруеловата позиция.

Подробното разпореждане разузнавача бе последвано от мълчание. После поясите се притегнаха, затворите се напълниха и

механизмите на крийдмърите затракаха. Том беше готов, чакаше заповед, цял треперещ и благодарен за кратката почивка. Пийлчак и старият ловец от прерията стояха един до друг и проникателните им очи кръстосваха индианския лагер. Слънцето клонеше ниско към западната скалиста стена и постепенно отслабваше горещото си излъчване. Каньонът изглеждаше запълнен със златиста светлина и синкава омара, през който се забелязваше суматохата: бързо тичане, коне, индианци, смъкващи се палатки, бъркотия — една пъстра картина на бягството. Ариергардът на индианците се прибираше бавно в средата на лагера. Техните коне се събраха и бяха готови за бягство. Том се мъчеше да открие в тази маневра замислите на някой хитър индианец. Но всичко подсказваше, че паниката не е далече. Команчите понесоха големи загуби в боя, както показваше броят на ранените. Отсрещният склон на каньона вече се покриваше с понита, които влачеха дървени шейни.

Неочакваното притичване на ариергарда към конете беше сигнал за Пийлчак.

— Мъже, напред! — извика той грубо и скочи надолу по склона.

В следващия миг хората му се спуснаха след него, с дяволски викове, с размахани оръжия. Том беше доста напред, веднага след Пийлчак и Девин.

Под тежките им ботуши се откъртваха камъни и се търкаляха надолу по склона. Из лагера заскачаха бели облачета и последва пукотът на уинчестърите. Обаче Пийлчак бързо реагира и вдигна крийдмъровата пушка до бузата си. Другите сръчно последваха примера му. Един, два, три бумтящи изстрела, после общ залп. В лагера настъпи истински ад. Всякакъв ред изчезна в обща луда смесица. Пийлчак скочи, давайки прегракнало заповед, на която неговите хора отговориха с мощен, тържествуващ вик. Те се носеха надолу по склона, опиянени от своята храброст.

Стеруел и неговите хора, които бяха видели паниката в индианския лагер, напуснаха прикритието си и също предприеха спускане към долината.

Когато Том и другарите му стигнаха дъното на каньона, всички индианци бяха на коне, като главното ядро имаше намерение да се изкатери на отсрещния склон. Но те направиха опит за пробив към изхода на клисурата. Това означаваше, че трябваше да скъсят

разстоянието от тях до Пийлчаковата група. Обстоятелство, което изглежда не ги плашеше. Жилавите им расови мустанги минаха в бърз галоп, като всеки ездач насочваше пушката си към врага.

— Спрете! — изрева Пийлчак. — Ако ви нападнат, търсете прикритие зад скалите.

Том не чуваше вече гърмежа на отделните пушки, нито на своята. Той пълнеше и стреляше толкова бързо, колкото можеше. Ушите му глъхнеха от непрекъснато гърмене, а земята като че ли се тресеше от бесния тропот на препускащите мустанги. Как удължени изглеждаха телата им в бяг, колко изпити и диви бяха ездачите им! В самия разгар на борбата Том не можа да не се възхити от упоритостта на индианските ездачи, които се впускаха в смъртта, за да спасят другарите си по отсрещния склон. Някои от тях бързо станаха жертва на смъртта. Ръцете им се разперваха, ездачите се премятаха през глава, мустангите се издигаха, сгромолясваха се и се търкаляха в праха.

Том забеляза, че Пийлчаковата редица се надигна. Чу се заповед за атака към каньона, за да се предотврати погромът над Стеруеловите хора, които в своя буен устрем бяха избързали напред. От този миг Том загуби ясна представа за развоя на борбата. Опиянението за мъст, което беше обхванало обзело останалите, завладя и него. Той се спусна заедно с другите, чувстваше близостта им, чуваше прегракналите им викове и гърмежите на пушките им и му се стори, че се бие вече само заради самата битка.

Преминаха и последните команчи яздеци по посока на Стеруеловите хора, които бяха изтикани в скалите. Пийлчаковата група бързо настигна тези команчи и тук, на открито място, се разви една къса, но ужасна битка с решаващ изход.

* * *

Когато Том дойде отново в съзнание, чувстваше тъпа болка и виене на свят, което не му позволяваше да разбере къде се намира и какво се беше случило. Усещаше, че го носят и чуваше мъжки гласове над главата си. Дневната светлина беше се преобразила в червена дрезгавина. Свят му се зави и после наново се опомни. Той лежеше на гръб, а над него беше надвиснал тъмен връх. После някой го

предупреди, че ще пръсне студена вода по лицето му. Друг глас каза тихо:

— Том не е тежко ранен. Последният куршум отскочи от черепа му. Твърдоглав момък.

— Слава богу! Страхувах се, че с него е свършено!

— Всичко е наред. Много благодаря — прошепна Том. — Как завършихме?

Девин започна да му описва как бяха сразили Черния кон и двеста негови бойци с големи загуби за индианците. Но той избегна да му спомене за жертвите от страна на Пийлчаковите хора.

Макар че Том се чувстваше много изнемощял от загубване на кръв, той можа малко да хапне и след това напрежение заспа.

Дневната светлина го върна в пълно съзнание, а един поглед върху накуцващите и превързани другари му даде представа колко струваше победата им над Черния кон. Всеки имаше най-малко по една рана. Най-тежко ранен беше Бърн Хаднъл. Том забеляза, че липсваха някои познати лица, о не посмя да запита за тях. Трябваше да се подложи на болезненото лекуване на раните, след което беше доволен, че може спокойно да легне със затворени очи.

Рано сутринта той яхна коня си и тръгна с бавно движещата се група към постоянния им лагер. Той искрено се надяваше, че никога вече няма да се подложи на такова изпитание. Сенчестият, прохладен лагер с течащата си вода беше успокоително убежище.

Сега Том научи, че седем души от Пийлчаковата дружина са загинали в боя, пръв от които — Ари Текс. Гробът на този храбър момък бележеше мястото, където за вечни времена беше пречупен войнственият дух на команчите.

Пийлчак посети ранените. По лицето му беше изчезнала всякаква твърдост.

— Момчета — каза той, — не вярвах, че някой от нас ще излезе жив от тази борба. Когато тези ревящи дяволи ни атакуваха, помислих, че играта е загубена. Добре се държахме, но имахме и късмет. Гордейте се, момчета, гордейте се като мен. Историята ще разказва как ловецът на бизони помогна за заселването на Тексас.

XVII ЧАСТ

През 1876 година бяха препратени повече от две хиляди бизонові кожи по пътя от Санта Фе на изток и други сто хиляди бяха откарани от форт Уорт в Тексас към север.

Към този голям брой кожи, които стигнаха до пазарите на изток и чужбина, трябва да се прибави още едно двойно по-голямо количество, което се похаби по ловните полета. Старите ловци знаеха причината за този печален факт. Неопитните ловци не знаеха как да намазват кожата с отрови, за да не се съсипват бързо от буболечките. Освен това всички бизони не се убиваха и одираха на място, а много от тях биваха само ранени и умираха, скрити в клисури и храсталаци. Най-после, голям брой бизони бяха изтласкани към тресавищата и пясъчните полета край множеството реки, където умираха.

Годината 1877 донесе последното нападение на команчите и кайените. Че беше последното — трябваше да се благодари на самоотвержения поход от страна на ловците на бизони, които се обединиха и преследваха индианците през целия Стекърд Плейн. Иначе казано, този поход беше само част от големия план за изстребване на бизоните в Америка, а това изстребване сломи за вечни времена силата на умелите в ездата индианци.

През зимата и пролетта на същата година броят на ловните групи се удвои, утрои и учетвори. И от Пийс Ривър, чак до Бразъс, по тази грамадна лента от тексаски прерии, при всяка река или извор, навсякъде където бизоните отиваха на водопой, се криеше по някой ловец с пушка. Нещастните животни, които не бяха убити, трябваше да бягат, докато ужасната жажда ги доведе до бяс. Тогава, надушили водата, те отново търсеха място за водопой, впускаха се в панически бяг, тласкани от безумния си нагон за задоволяване на непоносимата жажда, блъскаха се едни в други на големи вълни, мачкайки всичко, което попадне по пътя им.

Том Доун се би в продължение на година и половина срещу индиански нападения и три похода с команчи, канени и апахи в Ляно

Естакадо.

През пролетта на 1877 г., когато разузнавачите донесоха, че съпротивата на племената, които извършваха набезите за ограбване в Запада, беше сломена, Том Доун се сбогува с Бърн Хаднъл, приятелите и другарите си. Дъв Стронгхърл беше заминал преди месеци в поста на Спрейг, за да живее там с жена си, а Бърн искаше да види отново хората си, тъй като походът беше привършен.

— Сега аз съм квит с команчите — каза той яростно. Това беше единственото намекване за убийството на баща му.

— Е, Бърн, преживяхме страшни изпитания — каза Том разчувстван и печален. — Команчите! Ах, отнемахме им храната и не би трябвало да ги укоряваме. Обаче всичко това трябваше да стане. Доволен съм, че помогнах да се изгради един спокоен Тексас.

— Сега какво ще правите, Том? Том обори глава.

— Ще ми бъде много мъчно, ако отида в поста на Спрейг точно сега. Вижте, Бърн, не мога да забравя Мили. А тя, разбира се, отдавна е мъртва, понякога я виждам в сънищата си, като че ли е жива. Ако бих могъл само да науча какво е станало с нея... Все едно. Ще отида с Пийлчак на юг, към Бразъс. На юг, към последния голям лов.

XVIII ЧАСТ

В средата на юли Том Доун и Пийлчак се намираха по долното течение на Бразъс, насред касапницата на открито. Хиляди ловци на бизони тласкаха ден след ден последното голямо стадо към изстребване.

Ако горещините през средата на лятото при Пийс Ривър бяха непоносими, тук те бяха нещо още по-страшно.

Откритата прерия беше гореща, прашна и пуста. Бизоните се движеха винаги срещу вятъра, те пасяха, пиеха вода и се придвижваха с обърнати към бриза ноздри. Ако през нощта вятърът се обръщаше, сутринта се виждаше, че бизоните са изменили посоката и напредват срещу него. Те се осланияха повече на обонянието си, отколкото на очите и ушите си, а в откритите полета всеки вятър носи сигурното предупреждение за неприятеля. Ако броят на ловците за кожи не бе толкова голям, може би бизоните щяха да избегнат това бързо изстребление.

* * *

Том Доун прекара два месеца в нестихваща мъка — той и Пийлчак бяха убили три хиляди сто и двадесет бизона и само малък процент от техните кожи беше загубен. Целта им беше, ако силите им позволят, да прекарат тук лятото и есента. Те не се грижеха за пренасянето на кожата, защото ги продаваха на купчини в самото ловно място.

Дните станаха кошмарни. Тъй като прогонваха бизоните към брега на реката, за да ги избиват при водопой, касапницата продължи със седмици в едно сравнително малко пространство. Стигна се дотам, че Том не можеше да поязди петдесет метра, без да види купчина кости, разложен труп или прясно одрано животно, разкъсано през нощта от следващите стадата многобройни глутници койоти. В някои

дни на километри дълги пространства непрекъснато се нижеха червени, одрани тела, смесени с черни, засъхнали трупове. Лешояди хвърчаха на гъсти ята като пчели, а миризмата беше непоносима. Прерията се превърна в ужасна призрачна касапница, ловците в лагерите не можеха да се отърват от мухи, буболечки, кърлежи и москито.

Том Доун отдавна вече чувстваше, че го завладява настроение, което веднъж вече беше потушил в себе си, едно отвращение, мъчително чувство, че ако скоро не изостави този кървав занаят, ще пропадне като човек. Ако само имаше някакъв повод да захвърли ловната пушка? Мили Файър! Все още често го преследваше очарованието на тъмните ѝ очи. Ако тя не беше мъртва, той отдавна би изоставил кървавата си работа. Раната в сърцето му не заздравя. Любовта към Мили остана и само тя го предпазваше от разрушителното въздействие на суровия живот.

Една сутрин, когато излезе из покритата с прах и зловония прерия, намери едно малко, червено бизонче, стоящо до майка си, която той беше убил и одрал преди един ден. Това не беше нещо ново за Том. И все пак този случай имаше друг смисъл. Телета, които изоставяха назад след изстреблението, в повечето случаи се объркваха и скитаха безцелно из прерията. Това малко животно обаче беше познало майка си и не искаше да се отдели от нея.

— Хайде, бягай назад при стадото! — извика Том, доста разстроен въпреки добитите си вече навици.

Бизончето не го погледна. То душеше одраната си майка, очевидно беше гладно. После се отказа от опитите си да събуди неподвижното червено тяло, главата му се отпусна и то остана тъжно, замислено — малко същество за оплакване. Том не беше в състояние да го пропъди и след като натовари кожата в колата, той беше принуден да го застреля.

Тази случка силно подейства на Том и отбеляза обрат в решенията му. Едва сега той можа да си даде пълна сметка за занятието си, той не намирал вече покой. Хиляди великолепни животни ставаха жертва на жаждата за пари. Майките на хиляди малки теленца биваха убити. Току-що родени теленца, едва засукали майчино мляко, попадаха под ударите на бруталната съдба: да скитат в прерията, да умират от глад, жажда или да бъдат разкъсвани от вълци.

И това малко животно със своята печална привързаност показва на Том участието на своя род.

* * *

Настъпи август. Голямото стадо се събра. Дойде времето за съешаване и биците, както и бизонките, покорни на онзи чуден нагон, който ги беше създал, неспокойни и непредпазливи, вече не обръщаха внимание на предупрежденията на вятъра.

В началото на сезона за съешаване на разстояние една миля от стадото се чуваше особеното руу-руу-руу-уу. Това беше мученето на някой бик. И всеки ден това мучене се разнасяше все по-далече из прерията и заглушаваше гърмежите на пушките.

Том Доун и Пийлчак докараха конете си върху гребена на една леко издигната могила, като се вгледаха в бизоновото пасбище.

За тяхно учудване безкрайната черна верига от бизони беше изчезнала. Те бяха тръгнали през нощта на север. В ранната утрин ловците бяха напуснали лагера, за да започнат дневната си работа. Не се чуваше никакъв изстрел. Изглежда, че Том и разузнавачът бяха господари на прерията.

— Вчера не можахме да разберем дали бизоните ще побегнат отново — забеляза Пийлчак умислен.

— Вятърът се е обърнал в друга посока — каза Том. — Сега духа от север.

— Бизоните и ловците са отишли към север — каза Пийлчак с особен израз на лицето. — Но аз мисля, че ще бъде напразен труд. Ловът е към своя край, приятелю.

— Какво ще правим?

— Не ме е грижа вече. Омръзна ми, дойде ми до гуша. Така се чувствам. Нито ден повече в лагера.

Том няколко пъти вече забелязваше това настроение на другаря си, то се срещаше у всички ловци, които лагеруваха дълго по местата на бизоните. За собствените си чувства Том Доун не каза нищо.

Те се отправиха на запад, като искаха да стигнат реката, за да намерят удобен брод през нея и да се насочат на юг.

Беше облачно, задушно лятно утро. Признаци на прииждаща буря изпълваха въздуха. На запад се разстилаше неравната сива равнина, стигаща със своята монотонност чак до хоризонта. Далече на изток иззад мрачни, медно-пурпурни облаци се блестяха слънчеви лъчи. На север тъмнееше, а неподвижният въздух беше изпълнен с електричество.

* * *

От време на време Пийлчак се извърщаше на седлото си, оглеждаше пустата прерия, после вдигна очи към облациите.

— Какво има? — запита Том с любопитство. — Буря ли?

— Ха, по дяволите, не бих могъл да кажа. Чувствам се зле, отегчен... Буря? Тревожи ме мисълта за стадото.

Те се извърнаха към вятъра, който беше доста силен, хладен и напоен с мириса от разложени трупове на бизони.

— Ех, че отвратително! — извика разузнавачът. — Къде е хубавата гледка и благоуханието на тополите?

Изостреният слух на Том долови далечна гръмотевица. Той надигна глава. Звукът беше изчезнал. Силният вятър го беше отвял нанякъде.

— Брей! — каза разузнавачът.

— Буря ли?

— Прилича на буря. Но не допускам да има гръмотевици в тази местност — отвърна Пийлчак.

Той подкара коня си и Том го последва. Те се отправиха на север. Тъмни, оловни облаци бързо заизскачаха и се понесоха насреща им. Те се сляха в пурпурночерна маса, сред която бляскаха тънките стрели на светкавиците.

— Внимание! Буря иде!

— Стари са вече очите и ушите ми — каза разузнавачът — и въображението ми започна да ме лъже, но преди един миг... Ах!

Той вдигна над очите си дясната жилава ръка, наподобяваше на някой неподвижно наблюдаващ индианец. А Том обърна ухо срещу силно духащия вятър. Гръмотевица, после далечно бумтене. Гръмотевица — и пак същото бумтене...

Без да заключи каквото и да е, той се надигна и зачака разузнавачът да заговори. Пийлчак дълго стоя в неподвижната си поза. В отделни случаи той беше много спокоен, обмислящ човек, макар че можеше да действа с невероятна бързина. Неочаквано той сви големия си юмрук и го удари върху дланта на другата ръка. Той се обърна към Том със святкащи очи.

— Паника!... Цялото стадо! — извика той. — Очаквах го от няколко дни.

Тогава погледът му се прехвърли към северния хоризонт.

— Ние можем да виждаме далече само до четири-пет мили, както ти правилно забеляза — каза той. — Приблизително на такова разстояние прерията се издига, после тя се снишава. Затова всеки шум се смекчава и всяко движение остава невидимо. Ние дори не знаем дали стадото е много отдалечено... Я да препуснем натам.

Те извиха конете и препуснаха в бърз галоп, който скоро смениха с бърз ход. Разузнавачът яздеше на изток, изви към реката, а Том изостана четвърт миля назад, тъй като конят му беше по-слаб. Особено чувство те обзема, когато бягаш от невидима опасност. По време на ездата той не чуваше нищо друго освен ритмичните удари на подковите и свистенето на вятъра. Забеляза, че посоката, която избра Пийлчак, беше малко по на изток от средата на черния буреносен облак. Далеч надясно се показваше безкрайната лента на крайбрежната зеленина.

Когато Том отново погледна към водача си, видя как Пийлчак спря коня си, скочи от седлото и легна на земята. Той знаеше, че Пийлчак слага ухо на земята, за да се вслуша. Беше ли положението така сериозно?

Пийлчак остана да лежи един миг, надигна се бързо и с един замах скочи върху седлото. Вместо да продължи ездата, той се спря с устремен на север поглед. Том го настигна.

— Какво има, Пийлчак?

Разузнавачът вдигна рамене.

— Работата изглежда ужасно лоша.

— Защо? Не виждам и не чувам нищо.

— Виждате ли жълтия прах надясно от черния облак? Виждате ли? Той се движи! Страхувам се, че ако яздим в тази посока, пътят ни ще бъде откъснат и ние ще трябва да се хвърляме в реката.

— Сега чувам едно леко бумтене — каза Том.

— Да. Но което ме изуми, е прахът... Сега тихо и ме оставете да помисля. Ако поне малко познавам прерията, ние сме вкопчени в клещи. Трябва да опитаме невъзможното — и то бързо.

Том се загледа в ниския жълт облак от прах. Да, той се движеше много бавно и започваше да се разширява надясно. Върху фона на пурпурното не е се надигаше нещо заплашително, бумтенето се превърна в далечен трясък, който непрекъснато изпълваше ушите, макар да не беше много силен. Това беше неясен шум, можеше да долита от близко или от далечно разстояние и не се поддаваше на проверка с очите.

Изведнъж стана много задушно. Том изтръпна. Обърна се към Пийлчак. Разузнавачът седеше върху танцуващия си кон, изпънал глава напред, протегнал врат, вслушан в далечината. Изведнъж трепна като ударен.

— Доун, вижте! — извика той с глас, който Том никога не беше чувал от него. Гласът му издаваше приближаването на някаква заплаха. Том се раздвижи неспокойно. По хоризонта на прерията се показва една черна верига от подскачащите тела на бизони. Над тях се носеше жълтият прах, вече по-висок от пурпурния гръмоносен облак. Стадото се изливаше от гребена на възвишението като огромен порой, пръснат нашироко, черен и буен. Щом се появи стадото — хоризонтът на запад бързо потъмня. Като черен дим се разстиляше идващото стадо.

За миг Том се вгледа в това зрелище изумен, скован от учудване, после почувства как кръвта му кипна. Голямото стадо в паническо бягство на не повече от пет мили разстояние!

— За бога, ние сме в клопка — извика Пийлчак прегракнал. — Имаме само едно спасение, Том, последвайте ме и яздете, колкото можете по-бързо.

Той пришпори коня си, извърна го и се впусна бързо към брода на реката. Том летеше след него, той забеляза, че конят му, подплашен от страшния шум, може да настигне Пийлчаковия вихрогон. Те бягаха точно от източния фронт на стадото. И докато имаха впечатление, че бавно се отдалечават от трептящата маса, шумът отдясно нарастваше.

Бързият като стрела кон на Пийлчак започна да излиза още напред. Старият разузнавач яздеше, както не бе препускал и пред команчите. Том си спомни за необикновения страх на стария прериен

ловец от паника сред бизони. Тя била ужасът на равнината, по-страшна от прерийния огън. Команчи можеш да победиш, огън можеш да избегнеш или да го спреш с друг насрещен огън, но паниката на бизони е едно мачкащо море, по-бързо и по-ужасно от чумата. С шпори, юмруци и викове Том подканяше коня си към най-голяма бързина, така че разстоянието между него и Пийлчак не се увеличаваше.

Двата коня препускаха в луда кушия, напрегнати до краен предел. Край ушите на Том свиреше вятърът, отхвърляйки го понякога назад върху седлото. От двете страни назад се движеше сивата прерия, неясна, сливаща се, през която те като че ли хвърчаха. Коритото на реката не се виждаше, мярнаха се скалите при брода. Намерението на Пийлчак беше ясно. Първоначално Том мислеше, че разузнавачът ще направи опит да премине реката преди стадото, но сега той се насочваше към издигащите се скали. Това намерение на Пийлчак предизвика нови опасения у Том. Ако конете не се спънат, те биха могли да достигнат до мястото за прикритие.

Така те летяха натам. Сивите скали изглеждаха така близко, прерията водеше към тях, разстоянието се скъсяваше. Пийлчак се извърна. Изгорялото му лице сияеше. Той махаше с ръка.

— Кураж! Опасността не е отминала, но сигурността е близка.

После разузнавачът се изправи назад, изправи коня на задните му крака, които се плъзнаха малко напред и накрая спря. Том вече забеляза синкавата вода. Зад него тътнежът се чуваше откъслечно, тъй като свиренето на вятъра изпълваше ушите му. Той не смееше да се обърне.

Препускащият кон се спъна, отново се изправи и се впусна към голия, скалист връх. Том задържа с всички сили поводите, повдигна беснеещия кон, но не можа да го удържи на едно място. Пийлчак стоеше на около три метра над брега и беше слязъл от коня си. Том скочи от седлото точно когато конят му забави крачките си пред първата скалиста тераса.

Той се покатери бързо нагоре при Пийлчак, водейки коня след себе си. Разузнавачът сякаш му викаше нещо, но гласът му не можеше да се чуе. Височината на скалата беше около петнайсетина метра, достатъчна, за да раздели на две стадото. Той отпусна поводите и се заразхожда, обзет от страх и учудване.

Щом видя прииждащия поток от бизони, първата му мисъл беше, че те се намират още на доста голямо разстояние, на около четиристотин метра, и че въображението му беше скъсило много това разстояние.

Като омагьосан гледаше Том, прикован до скалите. Ако бяха се впуснали в сляпо бягство пред тази настъпваща маса бизони, те щяха да бъдат застигнати и премачкани от тях. Какъв достоен край за ловци на бизони! Жестоки ловци на бизони, жадни за пари, които не заслужават никаква милост. Все по-близо се надигаше вълната от глави, клатещи се рога и тропачи копита. Все по-близо и по-близо. Гърмящото стадо!

Изведнъж Том като че ли оглуша и му се зави свят. Мощният напън, величествен и неудържим, на тези вбесени животни разтърси земята. Скалите под краката му започнаха да треперят. Като че ли скалата не беше достатъчно здрава. Том усещаше това чудно разтърсване и ужасът му се усили.

Замаян, Том очакваше, че първите редици от бизоните, щом стигнат до скалата, ще я залееят като порой или ще се разделят в страни. Този миг трая цяла вечност. Пийлчак хвана ръката на Том и двамата се вкопчиха здраво един в друг. Като че ли земята под тях се продънваше. Вълнисти глави подскачаха и се люшкаха, рога се движеха, святкащи очи и хиляди, хиляди копита в непрекъснато трополене — настъпи ужасният миг.

Рунтавият порой се раздвои пред скалата и две течения от кръгли гърбици се заизливаха като река през улеи.

Том падна на земята, сломен от напрежение, от постоянното тресене на земята под краката му, от ужасното блъскане по тъпанчетата в ушите му.

Като че ли настъпи нощ. Вихрушка вдигна праха над реката и на мястото на жълтото прашно було се изправи стена от пороен дъжд. Огнени светкавици заиграха сред тъмнината. Но небесните гръмотевици се заглушаваха от гърмежа на стадото по земята.

Пийлчак дръпна Том под един перваз на скалата, за да се запазят от поройния дъжд, изсипващ се като от ведро. Часовете минаваха и още не спираше преминаването на стадото. Дъждът спря, небето се разведри и по-ясно се очерта черната покривка, която наметната върху

прерията и реката. Навсякъде бизони, бизони, с изключение на небето. И тогава слънцето изскочи иззад облаците.

Най-после дойде моментът, когато редиците се поразкъсаха. Слухът на Том започна да се възвръща. Оглушителният гърмеж постепенно затихваше, когато последните групи от стадото прекосиха реката и преминаха на отсрещния бряг.

Гърмящото стадо изчезна от погледа им. А гърмежът му се превърна в бумтене, после в глухо тътнене и най-после изчезна.

Пийлчак се надигна, погледна отвъд реката в пурпурната далечина, която погълна бизоните. Той имаше вид на човек, който е изживял нещо ужасно.

— Последното стадо — каза той с хриплив глас. — То прекоси Бразъс и никога вече няма да се върне.

И Том се надигна, залитащ и загледан на юг. Какво чувстваше, какво мислеше, не може да се предаде с думи. Той се изплъзна от смъртта, която според него напълно заслужаваше. Беше видял една грандиозна гледка, неизмерима по въздействието си върху духа на човека.

Напразно беше голямото бягство на гърмящото стадо — жестоките ловци го преследваха по петите. Том обаче беше почувствал огромната жизнена сила на бизоните, които вече никога нямаше да убива. И мъка заседна в сърцето му. Докато се мъчеше да намери думи и да каже нещо на Пийлчак, един грамаден бизон бик, един от многото, които бяха затънали в тинестите пясъци, освободен от затъването, се впусна през реката и избяга на отсрещния бряг. После спря и объркано се заглежда на всички страни. Загубен, самотен, символ на стадото, което без него беше продължило бягството си. След малко той побягна в тръс на юг в тъжната сивота на прерията.

— Пийлчак, аз ще тръгна на север — извика Том, задушен от многото думи, които не излязоха от устата му.

— Съгласен! — отвърна старият разузнавач бързо, като му протегна жилавата си ръка.

ХІХ ЧАСТ

От гребена на дългото прерийно възвишение, което беше започнало да се обагрят в златистокафяво от септемврийското слънце, Том Доун погледна селището, някогашния пост на Спрейг. То беше станало толкова голямо, че той едва го позна. Ферми покриваха хубавата ивица плодородна земя.

Въпреки горчивата мъка, която гнетеше сърцето му, въпреки болезненото нежелание да се върне на това място, въпреки страха, който го беше мъчил дълго време. Том забеляза за голямо негово учудване, че му беше приятно да види наново това селище. Неутешима беше загубата, която беше претърпял. Пустошта на бизоновите пасбища и самотният живот на ловците бяха убили надеждите му и потушили старата му амбиция да се радва на собствен дом. Но не можеше ли бъдещето да му донесе някаква утеха, щастие?

Дългият керван от коли, натоварен с кожи и лагерни съоръжения, се точеше през прерията, достигна покрайнината на поста и спря върху зелената ливада между градчето и реката. Хижи и големи сгради бяха заместили палатките.

Новината за новия керван се беше разнесла и много хора се бяха събрали на поляната, за да поздравят пристигналите. Половин дузина коли имаше пред Том, а последната от веригата караше Пийлчак. Старият разузнавач веднага беше заобиколен от ловците, любопитни да чуят новини от бизоновите пасбища. Том видя Бърн Хаднъл и Дъв Стронгхърл, преди те да го зърнат. Как добре изглеждаха те — понапълнели и не така обгорени от слънцето, както когато яздеха из откритата прерия. Видяха му се обзети от необикновена възбуда. Да, те се радват, че наново го виждат. Да би могъл да избегне поне срещата с жените!

Бърн го беше забелязал и дойде при него. Том метна поводите над спирачката и слезе от колата.

— Хей, момчета! Драго ми е, че ви виждам пак — каза той сърдечно.

Те го поздравиха със здраво стискане на ръцете. По лицата им личеше съдържана радост и особено смущение. После те го взеха при тях.

— Кажете ми, момчета, пропихте ли се? — отвърна Том на техните шумни поздрави, за да потули вълнението си от тяхната сърдечност. — Аз още не мога да дойда на себе си.

— Том, стари приятелю, ние се страхувахме, че не ще се върнеш вече — каза Бърн. — Изглеждаш чудесно. Малко отслабнал и обгорял... Боже мои, как се радвам!

— Том, а аз имам дете, момченце! — извика Дъв със сияещо лице.

— Хайде, де! Честито, Дъв... Как лети времето! Като че ли бе вчера.

— Има още много новини — го прекъсна Бърн, — но най-хубавата ще я запазим за фермата. Да, Том, аз си купих петстотин акра, които татко така много хареса. Спомняш ли си? Ти можеш да се заселиш до мен, край реката. Дъв стана съдружник на Спрейг. Градчето расте. Имаме банка, църква и училище. А пък да видиш учителката!...

Той бърбеше като малко момче, докато погледът на Дън го накара да млъкне. Тогава Дъв пое инициативата в свои ръце и тъй като беше практичен, той донесе чантата, пушката и вързопа с одеялата на Том от колата.

— Ще дойдеш веднага с нас — отсече той, когато Том се опита да се извини. — Бърн, опакой някои неща. Смятам, че тази кола принадлежи на Пийлчак.

— Да — отвърна Том.

— И така, ти ще дойдеш с нас, ти, ловецо на бизони и победител на команчите — продължи Дъв. — Ние имаме заповед да те замъкнем вкъщи, преди момичетата от градчето да са ти завъртели главата.

Те издърпаха Том из тълпата любопитни и го настаняха да седне, докато Бърн нахвърля багажа му в колата. Дъв се качи на капрата и подкара пъргавите си коне по шосето край реката.

Ако поздравленията, които Том получи от Бърн и Дъв, до известна степен го трогнаха, то посрещането от страна на жените разтърси дълбоко душата му. Всички те бяха събрани в хубавата къща на Бърновата ферма. Жената на Бърн плака, трогната от радост, а Сали

Хаднъл шумно целуна Том за негово голямо смущение. Госпожа Хаднъл, по чието майчинско лице се забелязваха следи от много грижи, го посрещна със сърдечност, която смути Том, защото той трябваше да си признае, че отдавна беше забравил тези хора. Те го обкръжиха и въведоха вкъщи, докато другите изостанаха назад. Всички му се виждаха особено смутени и бързаци. Том си ги спомняше малко по други.

Госпожа Хаднъл затвори вратата. Том видя една голяма стая, осветена в двата си края от по един прозорец. Той се изкашля, обърна се и искаше да заговори. Обаче лицето на госпожа Хаднъл и пълните ѝ със сълзи очи го смутиха.

Тук нещо не беше в ред.

— Вие сте се изменили, Том — започна бързо тя. — Не сте вече младо момче! Виждам как ви е мъчно, че идвате у нас.

— Да. Заради Мили — отвърна просто той. — Но не мислете, че не ме радва, като ви виждам всички отново. Вие сте ми най-добрите приятели. Срамувам се, че никога не съм оценил приятелството ви. Тежкият живот на ловец!

— Не, не — прекъсна го тя почти прегракнала. — Оставете миналото, Том. Мислете за настоящето.

— Сърцето ми е погребано в миналото. Така отдавна беше. Аз...

— Не сте ли помислили никога, че Мили е могла да се спаси?

— Да, дълго поддържах тази мисъл, докато всяка надежда изчезна — отвърна бавно Том.

— Не, мой приятелю, ние чухме, че тя не е убита и че не е пленена — каза тихо госпожа Хаднъл.

— Чухте? Боже мой! Не ме мъчете! — тръпки полазиха по тялото му. Какво означаваше това? Този въпрос стоеше като стена пред мисълта му.

— Том, ние го знаем — извика госпожа Хаднъл и внезапен възторг изпълни лицето ѝ.

Том се отдръпна. Като камък падна смущението от него. Това значи е била тайната на тяхната възбуда, на тяхното смущение. Той схвана положението. Мили Файър не беше мъртва. За миг затвори очи. Всичките му духовни и телесни сили като че ли се събираха за отпор срещу изненадата и пристъпа на радост. Той не трябваше да губи самообладание.

— Мили е тук — дойде гласът като от безкрайността. — Ние много пъти се опитвахме да ви изпратим известие, но все не можеха да ви намерят. Мили живее при нас, откакто се освободи от Джет и индианците. Тя стана истински зряла жена. Ръководи нашето училище. Тя е здрава, щастлива, защото чака вас — с дълбока любов.

Думите се отрониха с мъка от устата на Том:

— Виждам истината по очите ви — прошепна той, — но не мога да повярвам... Заведете ме при нея.

Госпожа Хаднъл отвори вратата и излезе. Някой се вмъкна в стаята. Едно момиче — една жена, с бледи страни, с полуотворени устни, с големи, черни, сияещи очи. Можеше ли това да бъде Мили Файър?

— О, Том! — извика тя с треперещ и тих глас. Пристъпи напред, протегна ръце и залитна към вратата. — Не ме ли познаваш?

— Бях загубил всяка надежда — прошепна Том сякаш в просъница. — Всичко стана много бързо. Не мога да повярвам... Ти, далечен образ! Ти, дивно създание, очи, които винаги съм обичал!

Това е твоята Мили, тя е жива, жива е! И Мили се хвърли в обятията му.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.